UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Darina Bergerová

Informovanost pedagogů o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením na běžných základních školách

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Ivana Pospíšilová Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Ivany Pospíšilové, Ph.D. a použila prameny uvedené v seznamu bibliografických citací.

V Olomouci dne 23. 8. 2022 Bergerová Darina

Poděkování

Děkuji vedoucí mé práce Mgr. Ivaně Pospíšilové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při realizaci práce a také pedagogům základních škol, díky kterým jsem mohla výzkum k této práci realizovat.

OBSAH

Úvod ... 6

1 Inkluzivní vzdělávání ... 8

1.1 Inkluzivní učitel ... 10

1.1.1 Postoje učitelů k inkluzivnímu vzdělávání ... 11

1.1.2 Kompetence inkluzivního učitele ... 13

2 Vzdělávání učitelů ... 16

2.1 Celoživotní vzdělávání učitelů ... 16

2.1.1 Celoživotní vzdělávání učitelů v dokumentech ČR ... 18

2.1.2 Plánování a cíle dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ... 21

2.1.3 Formy a metody dalšího vzdělávání učitelů ... 22

2.1.4 Instituce poskytující další vzdělávání učitelů ... 29

3 Podpora učitelů prostřednictvím spolupráce s poradenským zařízením a rodiči ... 31

4 Výuka žáka se sluchovým postižením ... 35

4.1 Podpůrná opatření ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením ... 37

4.2 Specifika vzdělávání žáků se sluchovým postižením ... 40

4.3 Vyučovací metody a formy ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením ... 44

Praktická část ... 48

5 Metodologická část ... 48

5.1 Etické aspekty výzkumu ... 48

5.2 Vytyčení výzkumného problému ... 49

5.3 Vymezení hlavního cíle, dílčích cílů a výzkumných otázek ... 50

5.4 Výzkumný soubor ... 51

5.5 Charakteristika výzkumného souboru ... 52

5.6 Metoda sběru dat ... 54

5.7 Organizace a průběh výzkumu ... 56

6 Analýza a interpretace dat ... 59

7 Závěry výzkumu ... 83

8 Shrnutí ... 86

Diskuze ... 88

Doporučení pro praxi ... 90

Závěr ... 91

Seznam použitých zdrojů ... 93

Seznam použitých zkratek ... 100

Seznam tabulek ... 101

Seznam obrázků ... 103

Seznam příloh 104
Abstrakt 105
Anotace 141

Úvod

Vzdělávání na běžné základní škole může být pro žáky se sluchovým postižením bez správné podpory frustrující, separační a kontraproduktivní. Výuka těchto žáků by měla být vedena takovým způsobem, který je plně podporuje. Pro učitele může být efektivní vzdělávání žáka se sluchovým postižením bez adekvátních nástrojů nebo vzdělání obtížné. (Engage education, 2020)

V dnešní době, kdy se heterogenní třídy stávají samozřejmostí, je pro učitele důležité prohlubování a rozšiřování svých znalostí a dovedností, aby mohl v takové třídě fungovat a vést efektivní výuku. Sama pracuji ve škole, která momentálně vzdělává 182 žáků z toho 35 žáků s podpůrnými opatřeními ve vzdělávání a z těchto žáků jsou tři žáci se sluchovým postižením. Zároveň jsem třídní učitelkou, která má ve třídě již třetím rokem žákyni s těžkým sluchovým postižením, a možnosti dalšího vzdělávání pro mě představují východiska pro její edukaci. Na základě zkušeností se vzděláváním žáka se sluchovým postižením a své bakalářské práce Inkluze žáků se sluchovým postižením do běžných základních škol (2019), jsem se rozhodla ve své diplomové práci zjistit jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí teoretické a praktické. Teoretická část se zakládá na studiu a analýze odborné literatury. V první kapitole jsem nastínila inkluzivní vzdělání, následně jsem se zaměřila na inkluzivního učitele, jeho postoje k inkluzi a na jeho kompetence směřující k inkluzivnímu vzdělávání. Druhá kapitola je věnována vzdělávání učitelů jejich pregraduální přípravě na výkon povolání a celoživotnímu vzdělávání, zmiňuji zde, dokumenty a zákony, v nichž je další vzdělávání učitelů zakotveno, plánování a cíle dalšího vzdělávání učitelů, následně charakterizuji jednotlivé formy a metody dalšího vzdělávání a v neposlední řadě uvádím instituce, jenž další vzdělávání učitelů realizují. V třetí kapitole se věnuji školskému poradenskému zařízení, školnímu poradenskému pracovišti a rodičům v kontextu pomoci učitelům při vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Čtvrtá kapitola pojednává, o výuce žáka se sluchovým postižením, vymezila jsem zde, podpůrná opatření ve výuce, specifika při jeho vzdělávání a výukové metody.

Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit, jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají pedagogové na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Praktická část práce se opírá o kvalitativní výzkum, pro své šetření jsem zvolila formu polostrukturovaného rozhovoru. V počátku praktická část vymezuje

metodologickou část výzkumu, do níž jsou zařazeny etické aspekty, jež jsou důležitou součástí každého výzkumu. Následně je zde formulován výzkumný problém, k němuž se váže výzkumný cíl, dílčí cíle a výzkumné otázky sloužící k dosažení stanoveného cíle. Dále je zde uveden výzkumný soubor, který byl zvolen na základě záměrného výběru, a jeho charakteristika. Do této části je zahrnuta metoda sběru dat, organizace a průběh výzkumu. Praktická část dále obsahuje analýzu a interpretaci získaných dat. V závěrečné části jsou uvedeny výsledky provedeného výzkumného šetření, porovnání zjištěných výsledků s dalšími obdobnými výzkumy. Závěr práce obsahuje doporučení, která by mohla vést ke zlepšení možností dalšího vzdělávání učitelů zaměřené na specifika žáků se sluchovým postižením ve vzdělávání.

1 Inkluzivní vzdělávání

Všechny děti, žáci a studenti mají v dnešní demokratické společnosti nesporně právo na vzdělávání v přirozeném prostředí, které je otevřeno diverzitě bez diskriminace a předsudků. (Hájková, Strnadová, 2010)

Klíčová myšlenka společného vzdělávání vzešla v roce 1991 z projektu UNESCO „School for all“ v Salamance, v roce 1994 následovala v Salamance Světová koference o vzdělávání dětí a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami za účelem podpory společného vzdělávání, jehož podstatou je právo každého dítěte na vzdělávání. Škola má být institucí pro všechny žáky, kterým umožní dosáhnout přijatelné úrovně znalostí a dovednosti, při respektování jejich individuálních vlastností a potřeb. Běžné školy musí umožnit vzdělávání dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a musí být schopny naplnit jejich vzdělávací potřeby v rámci pedagogických přístupů orientovaných na dítě. Mezinárodní dokument The Salamanca Statement podepsalo 92 zemí včetně České republiky, přijetím tohoto dokumentu se Česká republika (dále jen ČR) zavázala k postupnému naplnění inkluzivního vzdělávání. (Ženatová, 2018)

V roce 2001 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) vydává strategický dokument pro rozvoj vzdělávání v ČR Bílou knihu, jeden z cílů tohoto dokumentu je vnitřní proměna základního vzdělávání, která umožní vytvářet, co nejlepší podmínky edukace pro všechny žáky a zabránit tak vyčleňování žáků do specializovaných škol a tříd.

Od roku 2004 vzdělávání žáků se speciálními potřebami upravuje školský zákon 561/2004 Sb., podle něj je vzdělávání založeno na zásadách rovného přístupu ke vzdělávání bez jakékoliv diskriminace, spolu s vyhláškou č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných specifikují vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Další vyhláška, která vznikla za účelem podpory vzdělávání žáků speciálními vzdělávacími potřebami, je vyhláška 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Za podstatný krok k inkluzivnímu vzdělávání v ČR lze považovat novelizaci zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který se mění zákonem č. 82/2015 Sb. Na zákon 82/2015 Sb. navázala 1. 9. 2016 vyhláška č. 27/2016 Sb. ve znění pozdějších předpisů o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, kterou se zrušila vyhláška 73/2005 Sb. Vyhláška 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních byla novelizována vyhláškou č. 197/2016 Sb.

Novelizovaný zákon s ustanoveními uváděnými v § 16-19 vymezuje základní podmínky pro uplatnění principů inkluzivního vzdělávání. Pracuje s pojmem podpůrná opatření ve vzdělávání, která představují nutné úpravy ve vzdělávání a ve školských službách, které umožňují rovnoprávné vzdělávání každého žáka dle jeho schopností. Dělí se do pěti stupňů na základě organizační, pedagogické a finanční náročnosti. (Školský zákon č. 561/2004 Sb., v platném znění)

Výchova a vzdělávání žáků se sluchovým postižením je legislativně ukotvena v § 16, v odstavci 7 novelizovaného školského zákona jsou nově vymezena podpůrná opatření pro dítě, žáka a studenta, který nemůže vnímat řeč sluchem, tato podpůrná opatření jim dávají právo na vzdělávání v komunikačním systému neslyšících a hluchoslepých osob. Žákům, kteří pro své vzdělávání využívají český znakový jazyk, se souběžně poskytuje vzdělávání v psaném českém jazyce, přičemž je český jazyk vyučován metodami využívanými pro osvojení si jazyka cizího. Škola či školské zařízení může pro vzdělávání těchto žáků využít tlumočníka českého jazyka nebo přepisovatele pro neslyšící.

Novela školského zákona se tak odklání se od medicinského modelu začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do vzdělávání, kdy je problematika jejich začleňování založena na diagnostikování obtíží žáka a zdůraznění odlišností a přiklání se k sociálnímu modelu vymezení problémů ve vzdělávání, který používá termín překážky v učení a zapojení se, jež nemusí vznikat pouze na straně žáka, ale také na straně vzdělávacího prostředí. Žák tedy není identifikován prostřednictvím svého handicapu, ale stává se žákem, který k naplnění svých vzdělávacích možností potřebuje poskytnutí podpůrných opatření, na které má právo a jsou mu poskytována bezplatně. (Havel a kol., 2016)

Inkluzi ve škole hlavního vzdělávacího proudu lze tedy chápat jako společné vzdělávání všech dětí, založené na právu učit se svými vrstevníky dle svých možností a dovedností v takové školním prostředí, v němž je odlišnost vnímána jako přirozená. (Lang G., Berberichova CH., 1998)

Podstatou inkluzivního vzdělávání je změna pohledu na neúspěch žáka při plnění povinné školní docházky, kdy se nejedná o selhávání na straně žáka, ale příčina se nachází v nedokonalé výchovně-vzdělávací soustavě, která není dostatečně otevřená individuálním potřebám dítěte. (Vomáčková a kol., 2015)

Inkluze s sebou přináší také vyšší nároky na práci pedagoga, v případě že budou splněny všechny materiální, technické, metodické, personální podmínky potřebné ke vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, musí dojít také ke změně učebního procesu. Inkluze si žádá individualizaci a diferenciaci učiva tak, aby byly naplněny vzdělávací potřeby všech

žáků Pro práci pedagoga to znamená umět využívat ve výuce rozdílné pedagogické postupy, modifikovat metody, využívat jiné hodnocení žákovské práce než komparativní. (Ženatová, 2018)

Učitel by tak měl převzít zodpovědnost za vzdělávání všech dětí bez ohledu na různorodost jejich schopností či rozdílnosti sociokulturního prostředí, z něhož žáci pochází. Inkluzivní vzdělávání je založeno nejen na odborné připravenosti učitele, ale zejména na jeho zvnitřnění skutečnosti, že tak jak společnost utváří lidé různých schopností a nadání, je i běžná třída tvořena žáky s rozmanitými schopnostmi. (Strnadová, 2010)

Adamus (2015) řadí vzdělání a zkušenosti učitelů mezi klíčové faktory inkluzivního vzdělávání. Samotní učitelé, jejich moderní metody výuky a individuální přístup jsou základem inkluzivního vzdělávání a taktéž jedním z mnoha faktorů ovlivňující jeho efektivitu.

1.1 Inkluzivní učitel

Základní prvek ve vzdělávání tvoří učitelé, každodenně se dostávají do kontaktu s dětmi a vytváří vhodné prostředí pro jejich vzdělávání. Vzdělávání žáka se sluchovým postižením nepředstavuje pro běžnou školu velké materiální zatížení, klade však vysoké nároky na samotného učitele z hlediska osobnostních vlastností, pedagogických dovedností a metodické zdatnosti. Inkluzivní učitel hledá vhodné vzdělávací strategie, při nichž respektuje individualitu každého žáka. Při vzdělávání žáka se sluchovým postižením volí takové metody a formy práce, které odpovídají možnostem a schopnostem žáka a zároveň zohledňují momentální situaci nebo rozpoložení žáka se zaměřením na schopnost se koncentrovat či zvýšenou unavitelnost apod. (Podešva a kol., 2003)

Předpokladem úspěšného vzdělávání v inkluzivním prostředí je ochota učitelů vzdělávat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, je důležité, aby učitel přistupoval ke všem svým žákům nezaujatě a věřil v jejich pokrok. Učitel by měl chápat společné vzdělávání za přínosné ve všech směrech jak pro žáky, tak sebe samotného. (Vaďurová, Pančocha, 2010)

Postoj pedagoga je klíčovým faktorem pro přijetí žáka se sluchovým postižením spolužáky a pro jeho úspěšné začlenění. Pokud on sám vnímá zařazení dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do své třídy jako přirozené a obohacující pro všechny zúčastněné, předává svůj postoj automaticky i ostatním dětem. (Jungwirthová, 2015)

Inkluze nesporně přináší vysoké nároky na osobnost učitele nejen v oblasti profesionální připravenosti, ale také z hlediska osobních postojů k inkluzi a vlastního očekávání. Každý pedagog, jenž vzdělává žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, by měl disponovat

odpovídajícími znalostmi, dovednostmi, kvalifikací a dispozicemi. Měl by mít základní vzdělání v oblasti speciální pedagogiky, měl by být ochoten se dále vzdělávat a konzultovat své zkušenosti se školským poradenským zařízením. (Michalík, Baslerová, Růžička a kol., 2018)

Základní podmínkou pro úspěšné inkluzivní vzdělávání ve školách je tedy zajištění takových pedagogických a dalších pracovníků účastnících se edukace, kteří nejen akceptují, ale vítají inkluzi. Učitelé by měli disponovat nejen odbornou kvalifikací, ale i organizačními a pedagogickými schopnostmi, měli by umět vytvořit ve třídě bezpečné a motivující klima, být komunikativní ve směru ke svým žákům, jejich zákonným zástupcům, kolegům a ostatním zúčastněným odborníkům. Klíčovou kompetencí učitele je schopnost provádět kvalitní systematickou diagnostiku, kterou následně využívá ve vzdělávání svých žáků. (Adamus, Zezulková, Kaleja, Franiok, 2016)

1.1.1 Postoje učitelů k inkluzivnímu vzdělávání

Postoje učitelů k inkluzi jsou různorodé, Michalík, Baslerová, Růžička a kol. (2018) nevylučují, že někteří pedagogové současného vzdělávání se k inkluzi staví negativně. Tato skutečnost vychází z faktu, že mnoho pedagogů se necítí být dostatečně připraveno na současný trend edukace, a to z hlediska vědomostí, praktických zkušeností, tak po stránce osobnostní.

Učitelé také vnímají vyšší pracovní zátěž spojenou se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné třídě, mají obavy o nepřijetí žáka spolužáky, pociťují nedostatek kompetencí, jsou přesvědčení o nemožnosti věnovat se žákům s postižením podle jejich požadavků. Taktéž se obávají nedostatečné míry podpory v oblasti inkluzivní edukace ze strany školských poradenských zařízení. (Potměšil, 2010)

Také Šmelová, Ludíková, Petrová a Souralová (2016) ve svém výzkumu uvádí, že nedostatečné znalosti a vzdělání pro práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, ovlivňuje postoj pedagogů k inkluzi. Důležitý faktor v inkluzivním vzdělávání představuje délka učitelské praxe, se zvyšujícím se věkem se zkušenosti učitelů prohlubují, své schopnosti vnímají jako trvalé a obtížněji se přiklánějí k změnám. Negativněji posuzují inkluzi starší učitelé, jejichž působení ve školství přesahuje dvacet let.

Hájková (2010) přikládá velký význam oborovým praxím probíhajících v průběhu pregraduální přípravy učitelů, při nichž získávají budoucí učitelé vlastní kladné zkušenosti z prací s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a na základě vlastní praxe si budují pozitivní postoje k inkluzivnímu vzdělávání.

Michalík, Baslerová, Růžička a kol. (2018) ve své publikaci řadí mezi další faktory, které mohou ovlivnit postoje pedagogů k inkluzi, druh postižení. Velká část pedagogů se přiklání ke vzděláváním žáků s tělesným postižením formou inkluze na běžných školách, další skupinu žáků tvoří žáci s poruchami učení nebo senzorickým postižením. Také připravenost škol na vzdělávání těchto žáků hodnotí učitelé jako vysokou. Nízkou důvěru v připravenosti škol vyjádřili učitelé na vzdělávání žáků se sluchovým postižením i přesto, že začlenění těchto žáků se jeví z hlediska dlouhodobosti jako nejúspěšnější. Negativní postoje učitelé nejčastěji označují v souvislostí inkluzivního vzdělávání žáků s intelektuálním postižením a psychickými poruchami.

Důležitým předpokladem pro pozitivní vnímání společného vzdělávání je dostatečná znalost a objektivní informovanost učitelů o inkluzi, ta by měla vycházet z relevantních výzkumných studií a praxí. Také profesní příprava včetně pregraduální a následné průběžné vzdělávání učitelů má významný vliv na postoje učitelů k inkluzi. Některé výzkumy však dokazují, že krátkodobé kurzy, nemusí být dostatečně efektivní pro osvojení požadovaných znalostí, na rozdíl od dlouhodobého studia v oblasti speciální pedagogiky a inkluzivních přístupů na vysokých školách. K tomu, aby došlo k žádoucí proměně postojů učitelů k inkluzi, musí oni sami být připraveni a přesvědčeni o své schopnosti učit žáky s různými vzdělávacími potřebami. Další skutečnost, která ovlivňuje postoj učitele k inkluzi, je předchozí zkušenost se vzděláváním dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami. V začátcích inkluzivního vzdělávání se může u učitelů objevovat nedůvěra, která může přerůst v odpor a následně až k negativnímu postoji k inkluzi. Postoje učitelů k inkluzí jsou ovlivněny také tím, zda realizují výuku na prvním či druhém stupni ZŠ, všeobecně je prokázáno, že učitelé 2. stupně základních škol mají k inkluzi spíše negativní postoje. Výuka na prvním stupni je zaměřena více holisticky, zpravidla probíhá pod vedením jednoho učitele, zatímco na druhém stupni dochází ke střídání učitelů, mohou se tak méně zajímat o individuální rozdíly a specifika žáků a orientovat se převážně na výuku svého předmětu. Řada studií uvádí, že jedním z nejdůležitějších faktorů pro úspěšnou realizaci inkluzivního vzdělávání, je vnímaná podpora učitelů ze strany vedení školy a interdisciplinární spolupráce se všemi zúčastněnými. Podpora vedení školy znamená jak poskytování materiálních zdrojů, tak podporu ze strany lidských zdrojů. (Pivarč, 2020)

1.1.2 Kompetence inkluzivního učitele

Pozitivní postoje učitele vůči inkluzi či dětem s postižením nestačí k jejich kvalitní edukaci, neméně důležitá je schopnost pracovat s heterogenní skupinou žáků ve třídě, proto je potřeba, aby učitelé disponovali takovými kompetencemi, které jim to umožní. (Svoboda, Zilcher, 2019)

Kompetence pedagoga můžeme definovat jako soubor předpokladů pro úspěšný výkon jeho profese. Tento soubor je tvořen především znalostmi, dovednostmi, zkušenostmi a postoji učitele, které se výrazně podílejí na kvalitě jeho práce. (Hájková, Strnadová, 2010)

Obst (2017) uvádí dílčí kompetence, jež vyváří komplexní soubor určitých dispozic a dovedností učitele. Mezi tyto dílčí kompetence řadí:

- **kompetence odborně předmětové**, které zahrnují vědecké základy daných předmětů;
- **kompetence psychodidaktické**, jež umožňují učiteli vytvářet příznivé podmínky pro učení, dobré pracovní klima a řídit proces žákova učení;
- **kompetence komunikativní**, které zahrnují komunikaci s dětmi, rodiči, kolegy, nadřízenými a dalšími partnery školy;
- **kompetence organizační a řídící**, dík nim učitel zvládá plánovat a projektovat své činnosti, navozovat a udržovat řád a systém;
- **kompetence diagnostická**, umožňuje učiteli vnímat a charakterizovat, jak žák myslí, cítí, jedná, z jakého důvodu tak činí a jak mu pomoci;
- **kompetence poradenská a konzultativní**, které využívá zejména ve vztahu k zákonným zástupcům;
- **kompetence reflexe**, ne jejímž základě dokáže analyzovat vlastní činnosti a následně modifikuje své chování, přístupy a metody.

Pro formování kompetencí je žádoucí a důležitá samotná praxe, která je nenahraditelná. Nezbytný čas pro získání určitého souboru kvalit je u každého pedagoga individuální, odvíjí se od zájmu, ochoty vlastního profesního růstu, sebevzdělávání a na dalších okolnostech. (Laca, Paternáková in Adamus, Franiok, Kaleja, Zezulková, 2015)

Strnadová (2010) uvádí následující faktory, jež ovlivňují formování pedagogických kompetencí v průběhu profesní dráhy:

- charakter a kvalita teoretické a praktické přípravy v rámci přípravného a dalšího vzdělávání
- zkušenosti z inkluzivní i segregované pedagogické praxe;

- přijmutí vzdělávací reality, přizpůsobení se změnám ve školském systému a školské legislativě;
- sebereflexe.

Sebereflexi zmiňují také Janík, Píšová, Švec (2019), ta je vnímána jako klíčová řadou zahraničních i domácích autorů, bývá také nazývána kompetencí k profesnímu růstu. Učitel během práce s žáky řeší nastalé situace, setkává se s množstvím jevů a různorodými problémy, často při jejich řešení musí zasahovat okamžitě, bez rozmyslu, improvizovat. Sebereflexe učiteli umožňuje se zpětně vracet k výuce a vyhodnocovat ji, nesnaží se porozumět jen podstatě své práce, ale i jejím výsledkům. Pátrá po příčinách a souvislostech, získává informace o účinnosti svých pedagogických metod na žáky. V souvislosti reflektuje také své znalosti, dovednosti, aby si je mohl případně doplnit. Velkým přínosem pro zkvalitňování práce s žáky je sdílení reflektovaných zkušeností s kolegy.

Kompetence pro-inkluzivního učitele lze rozdělit dle Zufiji a kol., in Svoboda, Zilcher (2019) do tří základních kategorií. Na **vědomostní kompetence**, do kterých řadíme zejména teoretické znalosti týkající se legislativních předpisů, psychologických a vývojových specifik žáků, metodické znalosti zahrnující znalost metod a forem vzdělávání, podmínek efektivního inkluzivního vzdělávání a aplikační dovednosti skýtající schopnost vytvořit inkluzivní prostředí. Dále na **motivačně – orientační** kompetence, které zahrnují pozitivní motivaci k uskutečnění inkluzivního vzdělávání, personální předpoklady a inkluzivní hodnoty učitele, charakteristické osobnostní inkluzivní rysy jako je tolerance, respekt k odlišnostem, absence předsudků, komunikační schopnosti a profesní seberealizace ve směru rozvoje teorie a technik inkluzivního vzdělávání. Poslední kategorie tvoří provozní kompetence, jež jsou tvořeny **projektovými schopnostmi**, které umožňují realizaci efektivní kooperativní výuky, komunikačními dovednostmi a kreativitou využívanou pro vytvoření neomezujícího prostředí, jež uspokojuje potřeby všech žáků.

Specifické kompetence určující inkluzivního učitele uvádí také projekt Profil inkluzivního učitele (Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, 2012), jenž vznikl za účelem zjistit zásadní dovednosti, znalosti, postoje a hodnoty nezbytné pro práci s heterogenní skupinou žáků. Projektu se zúčastnilo 55 odborníků z 25 zemí. V rámci projektu byly stanoveny čtyři hodnotové pilíře výuky a učení, které jsou provázány s oblastmi kompetencí učitele:

- Respektování hodnoty diverzity žáků – tento pilíř zahrnuje kompetence znalosti konceptu inkluzivního vzdělávání a přijímání všech žáků a jejich odlišností.

- Podpora všech žáků – pedagogové očekávají úspěch u všech svých žáků, zde se řadí kompetence, které vyžadují efektivní vyučovací postupy v heterogenních třídách a upevňují akademické, praktické, sociální a emocionální učení u všech žáků.
- Spolupráce – kompetence pro tento pilíř jsou spolupráce s rodiči, rodinami a dalšími odborníky ve vzdělávání. Inkluzivní vzdělávání vyžaduje spolupráci se všemi zainteresovanými, týmová práce umožňuje učit se od ostatních i s nimi.
- Osobní profesní rozvoj – učitelé zodpovídají za své celoživotní profesní vzdělávání, k učení dochází také při vyučování, pokud dochází k reflexi. Mezi kompetence spadající do této oblasti řadíme schopnost reflektovat aktuální stav poznatků a dále je to schopnost rozvíjet své dovednosti a znalosti získané v pregraduálním vzdělání. Aby učitelé mohli adekvátně reagovat na změnu a nároky na ně kladené v průběhu jejich kariéry, měli by se dále vzdělávat.

2 Vzdělávání učitelů

Učitel zastává významnou roli při zajišťování kvality výchovně-vzdělávacího procesu, a tedy i při realizaci inkluze. Učitel by tak měl být kompetentní nejen po stránce odborné, ale především pedagogicko-psychologické. V současném vzdělávání je pro učitele ideální disponovat poznatky z obecné, sociální a speciální pedagogiky a současně z psychologie. (Vomáčková a kol., 2015)

Učitelská profese je podmíněna vývojem společnosti, nároky na odbornou kvalifikaci učitelů se zvyšují. Učitelské povolání vyžaduje neustálé další vzdělávání a profesní rozvoj pedagoga, které je realizováno v průběhu profesní dráhy, formou postgraduálního studia ve formě doplňujícího, rozšiřujícího, specializačního studia nebo dalšího průběžného vzdělávání. (Průcha, 2009)

Většina pedagogů se připravuje na svou profesní dráhu učitele na některé z pedagogických fakult ČR. Otázky vzdělávání žáků se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním byly do přípravy učitelů začleněny počátkem devadesátých let minulého století. Pedagogické fakulty integrovaly do skladby předmětů tzv. společného základu disciplíny speciálněpedagogické péče či inkluzivní pedagogiky v rozsahu jednoho nebo dvou semestrů, to však nedostačuje k osvojení takových odborných znalostí, jež by vedly k efektivnímu poskytování podpůrných opatření. Na tuto skutečnost reagovaly fakulty zavedením dvouoborového studia, kdy jeden z oborů je speciální pedagogika. Od roku 2014 některé pedagogické fakulty nabízejí k rozšíření odborné kvalifikace doplňující studium speciální pedagogiky. Své znalosti si mohou učitelé také doplnit v rámci dalšího profesního vzdělávání pedagogických pracovníků v kurzech a programech nabízených vzdělávacími středisky vysokých škol, nebo soukromých akreditovaných vzdělávacích institucí. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

2.1 Celoživotní vzdělávání učitelů

Neustále měnící se požadavky moderní společnosti zvyšují nároky na znalosti a dovednosti člověka. Již nestačí znalosti, které člověk získal ve své přípravě na povolání, v dnešní společnosti uspěje ten, jenž bude držet krok s vývojem poznání. Vývoj společnosti tak logicky odráží nutnost celoživotního vzdělávání, které musí být dynamické, kontinuální a dlouhodobé. Koncept celoživotního vzdělávání rozlišuje různé formy vzdělávání se a učení se. A Memorandum on Lifelong learning (2000) rozlišuje formy vzdělávání podle tří základních kategorií účelových učebních aktivit na:

- Formální vzdělávání – vede k nabytí diplomů a kvalifikací v rámci formálního vzdělávacího systému,
- Neformální vzdělávání – uskutečňuje se vedle formálního vzdělávacího systému, jeho absolvováním nedochází k navýšení stupně vzdělání, je poskytováno v rámci zaměstnání nebo v rámci aktiv občanské společnosti,
- Informální učení – jedná se o přirozenou součást běžného života, nemusí se jednat o záměrné učení. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

Další vzdělávání vytváří nejvýznamnější oblast ve vzdělávání dospělých, pokračuje po ukončení školského vzdělávání primárního, sekundárního či terciálního za účelem získání nových znalostí, dovedností, kompetencí. Z pohledu času je dlouhodobějšího charakteru, lze ho rozdělit do několika typů:

- profesní vzdělávání,
- zájmové vzdělávání,
- občanské vzdělávání. (Veteška, 2016)

Další vzdělávání představuje druhou základní etapu ve vzdělávání, jež navazuje na ukončené formální vzdělávání a odchod ze vzdělávacího systému, popřípadě probíhá po prvním vstupu na trh práce. (Průcha, Veteška, 2014)

Průcha (2009) definuje celoživotní vzdělávání jako souhrn všech učebních činností v průběhu života, jejichž cílem je rozvoj znalostí, dovedností a kompetencí, které vedou k osobnostnímu růstu a uplatnění občanské, sociální a profesní sféře lidského života. Rovněž dělí celoživotní vzdělávání na formální, které se uskutečňuje ve vzdělávacích institucích a jejich absolvování a ukončením získá účastník určité osvědčení (vysvědčení, diplom, výuční list…), neformální vzdělávání absolvují lidé, kteří si chtějí prohloubit či získat nové znalosti a dovednosti za účelem lepšího uplatnění na trhu práce nebo společenského postavení, jedná se o různé kurzy a školení pod vedením lektora nebo učitele. Informální vzdělávání vymezuje jako vzdělávání, které neprobíhá v žádné instituci, není vedeno žádným lektorem, probíhá při činnostech každodenního života v práci, ve volném čase, v rodině, může být také plánované.

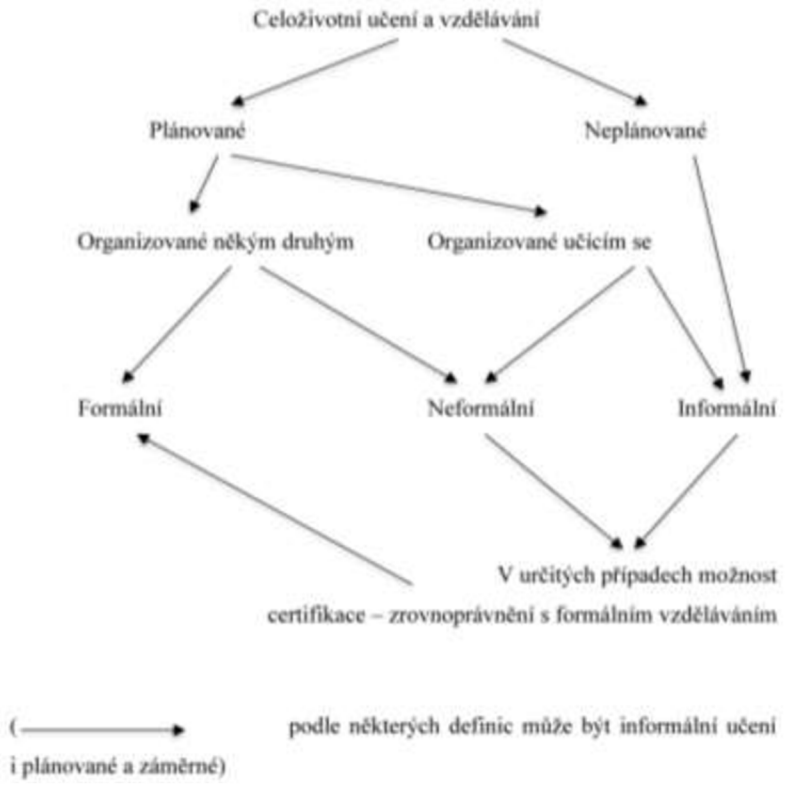

Obrázek č. 1.– Celoživotní učení a vzdělávání dle Průchy (2009, s 31)

Celoživotní vzdělávání učitelů Průcha vymezuje jako celoživotní získávání kompetencí, jež navazují na přípravné vzdělání a řadí sem všechny aktivity, které vedou k udržení a zvýšení profesní zdatnosti učitele s ohledem na jeho dosaženou kvalifikaci a také všechny vzdělávací aktivity, které učitelům slouží k rozšiřování, zdokonalování a rozvíjení znalostí, dovedností, postojů. Toto vzdělávání je uskutečňováno v rozsáhlé škále organizačních forem od uvádění začínajících učitelů, přípravu na atestace, na realizaci vzdělávacích inovací a reforem, přípravu na řešení specializovaných projektů, funkční studium pedagogických pracovníků, rekvalifikační studium, specializační a prohlubující studium.

Kohnová a kol. (2012) definují další vzdělávání učitelů jako soustavný, nepřetržitý a koordinovaný proces, který souvisí s požadavky dané profese, pokračuje po pregraduálním vzdělání a trvá po celou dobu učitelovy profesionální kariéry. Na další vzdělávání učitelů pohlíží jako na dílčí systém vzdělávací soustavy, jenž by měl být v dlouhodobém horizontu prospěšný pro celou společnost.

2.1.1 Celoživotní vzdělávání učitelů v dokumentech ČR

Na potřebu dalšího a efektivního vzdělávání pedagogických pracovníků upozorňují klíčové školské dokumenty. Hlavní dokument české vzdělávací politiky *Národní program*

rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha) zařazuje mezi hlavní strategické linie vzdělávací politiky v České republice změnu v pojetí a výkonu pedagogické činnosti, vymezuje pedagogické pracovníky jako nositele změn ve vzdělávací strategii, a proto je nutné podpořit jejich vzdělání jak v oblasti vysokoškolské přípravy, tak dalšího vzdělávání. (Bílá kniha, 2001)

V roce 2014 byl usnesením vlády ČR schválen dokument *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*, v němž byly stanoveny tři zásadní počiny, a to snižovat nerovnosti ve vzdělávání, podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad a odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém. Z dokumentu vyplývá, že pro adekvátní podobu práce učitelů s diverzitou žáků je důležitá jejich systematická podpora v oblasti mentoringu, supervize nebo smysluplného dalšího vzdělávání. (Havel a kol., 2016)

Z dokumentu Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 vychází dokumenty *Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR,* vydané MŠMT v letech 2005, 2007, 2011, 2015 a 2019, které opakovaně zařazují zvyšování profesionality pedagogický pracovníků mezi své strategické cíle. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023 uvádí, že v letech 2015–2020 byla realizovaná DVPP větší měrou zacílena na problematiku vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dále plánuje podporovat DVPP zaměřené na programy vedoucí k rozvoji dovedností pedagogických pracovníků v oblasti nových didaktických metod a forem výuky, které povedou k rozvoji klíčových kompetencí a gramotností dětí, žáků a studentů. V roce 2018 byl zahájen projekt Systém podpory pedagogických pracovníků, jehož hlavním cílem je vytvořit, ověřit a uskutečnit systém ucelené podpory pedagogických pracovníků, která povede k jejich profesnímu rozvoji.

Dne 19. 10. 2020 byla vládou schválena Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, také tento dokument řadí mezi klíčové priority podporu výukových činností učitelů, aby mohly být naplněny potřeby všech žáků a komunit. Jedním z cílů tohoto dokumentu je dotvoření uceleného a stabilního systému profesní podpory, který by dokázal reagovat na potřeby škol. Tento dokument upozorňuje na nevhodné nastavení dalšího vzdělávání učitelů, které je více zaměřeno na jednorázovou nabídku vzdělávacích aktivit mimo pracoviště. Za daleko efektivnější považují vzájemné profesní sdílení a podporu realizovanou průběžně přímo ve školách, která vyžaduje týmovou práci a součinnost pedagogických pracovníků a spolupráci škol.

Problematika dalšího vzdělávání učitelů je také zakotvena ve školském zákoně 561/2004 Sb. §9 vymezuje povinnost MŠMT a krajským úřadům zpracovávat dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, dále §10 ukládá MŠMT, krajům a ředitelům škol

povinnost vypracovávat každoročně výroční zprávu, jejich součástí je také další vzdělávání pedagogických pracovníků. Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a jeho činnost definuje § 115, povinnost ředitele školy vytvářet podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků uvádí §164, ministerstvo podle § 169 může za účelem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zřizovat a rušit zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Další zákon, který se týká kvalifikačních předpokladů pro výkon učitelské profese a dalšího vzdělávání pedagogů je zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, § 24 tohoto zákona ukládá pedagogickým pracovníkům povinnost dalšího vzdělávání, kterým si doplňují, udržují či obnovují kvalifikaci. Vedle povinnosti dalšího vzdělávání jim umožňuje účastnit se dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují svou kvalifikaci. Tento paragraf uvádí také povinnost ředitele vytvořit plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, podle kterého organizuje další vzdělávání učitelů s přihlédnutím k jejich studijním zájmům, potřebám a rozpočtu školy.

Druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků stanovuje vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů. Druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků dělí na:

- studium ke splnění kvalifikačních předpokladů – zahrnuje studium v oblasti pedagogických věd, pedagogiky, studium pro asistenty pedagoga, ředitele škol a školských zařízení, studium k rozšíření odborné kvalifikace, doplňující studium k rozšíření odborné kvalifikace a doplňující didaktické studium příslušného cizího jazyka.
- studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů – do této kategorie patří studium pro vedoucí pedagogické pracovníky, pro výchovné poradce a studium k výkonu specializovaných činností.
- studium k prohlubování odborné kvalifikace – jedná se o průběžné vzdělávání, které zahrnuje aktuální teoretické a praktické poznatky v procesu výchovy a vzdělávání.

U jednotlivých druhů dalšího vzdělávání vyhláška uvádí délku trvání vzdělávání, způsob zakončení a druh certifikátu, který absolvent po ukončení studia získá.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků vychází také z obecných ustanovení o odborném rozvoji zaměstnanců vycházejících ze zákoníků práce, ten ukládá zaměstnanci povinnost prohlubovat si kvalifikaci k sjednané práci. Zaměstnavatel má právo po zaměstnanci požadovat, dokonce může zaměstnanci uložit účast na školení či studiu, které vede k prohloubení jeho kvalifikace. (Zákoník práce č.262/2006 Sb.)

2.1.2 Plánování a cíle dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Dle zmíněného zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících organizuje další vzdělávání pedagogických pracovníků ředitel školy na základě plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, který ustanovuje na základě studijních zájmů pedagogického pracovníka, potřeb a rozpočtu školy a po projednání s příslušným odborovým orgánem.

Dle Trojanové (2017) vychází plán dalšího vzdělávání a rozvoje pracovníků z konkrétní představy, poslání, cílů a kultury organizace. Cyklus vzdělávání lze rozčlenit do několika jednotlivých fází:

- identifikace vzdělávacích potřeb,
- vytvoření plánu vzdělávání,
- realizace vzdělávání,
- vyhodnocení vzdělávání, jeho přínos pro další práci pedagoga

K plánování vzdělávání lze přistoupit až po důkladné analýze a identifikaci vzdělávacích potřeb. Určit vzdělávací potřeby zaměstnanců je velmi obtížné, musí být rozpoznány současné znalostní a výkonnostní mezery, ale zároveň budoucí možné potřeby. Armstrong (2015) dále uvádí několik metod, které slouží k odhalení vzdělávacích potřeb. Jednou z metod je analýza plánů organizace a plánu lidských zdrojů, ze kterých by mělo vyplynout charakter dovedností a znalostí potřebných v budoucnosti a také odpovídající počet lidí s těmito znalostmi a dovednostmi. Další metodou je průzkum potřeb vzdělávání dle názorů vedoucích pracovníků a samotných zaměstnanců na to, co se potřebují naučit. Také uvádí metodu prozkoumání výkonu a rozvoje, která představuje analýzu požadavků na dané pracovní místo nebo pracovní role.

Vzdělávací potřeby učitelů definuje Lazarová (2006), ty vycházejí:

- z požadavků a očekávání státu – jedná se o potřeby dané platnými normami (školení BOZP, PO atd.) a vzdělávací potřeby vyplývající z priorit vzdělávací politiky státu (mediální výchova, etická výchova, multikulturní výchova…)
- z požadavků a očekávání zřizovatele
- ze strategie školy (různé specializace, didaktické inovace, dovednosti v oblasti diagnostiky…)
- ze vzdělávací potřeby samotných učitelů – učitelé samozřejmě upřednostňují naplňování svých vlastních vzdělávacích potřeb, které se především vážou k přímé práci ve třídě.

Vzdělávací potřeby jednotlivých učitelů mohou být odlišné z hlediska druhů a forem vzdělávání, oblasti vzdělávání, délky pedagogické praxe.

Po analýze vzdělávacích potřeb přichází na řadu vypracování plánu vzdělávání, který vychází z cíle vzdělávání, jež byl zjištěn na základě průzkumu vzdělávacích potřeb. Cíle dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků jsou zaměřené na podporu školských reforem, modernizaci školství a rozvoj kompetencí učitele. Nejčastěji udávané obecné cíle dalšího vzdělávání jsou:

- zdokonalování profesních dovedností pedagogů,
- vnitřní rozvoj škol,
- zdokonalování vyučovacího a učebního procesu,
- zavádění změn ve vzdělávání
- osobní vývoj učitelů. (Kohnová, 2004)

Plán dalšího vzdělávání vypracovává ředitel školy na každý školní rok, k jeho projednání dochází na úvodní pedagogické radě a musí vycházet ze základních principů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Mezi něž řadíme:

- Rovnost příležitostí bez diskriminace – tento princip zaručuje všem pedagogickým pracovníkům stejnou možnost účastnit uvedených forem a druhů dalšího vzdělávání v plánu dalšího vzdělávání při dodržení stanovených podmínek.
- Potřeby školy – jsou důležitým kritériem pro volbu dalšího vzdělávání.
- Rozpočet školy – uskutečňování jednotlivých vzdělávacích aktivit je podmíněno rozpočtovými možnostmi školy
- Studijní zájmy pedagogických pracovníků – při respektování uvedených principů jsou zohledňovány studijní zájmy jednotlivých pracovníků. (Trojanová, 2017)

Podpora aktivit v oblasti dalšího vzdělávání a rozvoje zaměstnanců, jež přispívají k uspokojování potřeb a dosahování cíle organizace, jež plynou z vize, poslání a kultury organizace, by měla být v zájmu každé organizace. Každá organizace by měla podporovat své zaměstnance v dalším vzdělávání, rozvíjení jeho schopností a dovedností do takové míry, do jaké je schopen. (Armstrong, 2015)

2.1.3 Formy a metody dalšího vzdělávání učitelů

Další vzdělávání pedagogických pracovníků je realizováno prostřednictvím vzdělávacích programů, ty jsou koncipovány v různých formách. (Konhová, 2004)

Formy dalšího vzdělávání lze dělit dle různých hledisek a to podle:

- podle místa, kde se uskutečňuje (na pracovišti, mimo pracoviště, ve virtuálním prostředí)
- podle délky trvání
- podle interakce mezi vzdělavatelem a vzdělávaným se dělí na přímou interakci a nepřímou
- podle zaměření vzdělávacího procesu na kvalifikační kurzy, rekvalifikační kurzy, zájmové vzdělávání, občanské vzdělávání (Palán, Langer, in Veteška, 2011)

Kohnová (2004) člení další vzdělávání učitelů z hlediska časové uzavřenost **na vzdělávání časově ohraničené**, toto vzdělávání má jasně určený vzdělávací obsah a požadavky na výchozí znalosti, účastník tohoto vzdělávání získává doklad o jeho absolvování. Po celou profesní kariéru učitele probíhá **vzdělávání probíhající průběžně**, které zvyšuje kompetence učitele, ale nezískává jím vyšší stupeň kvalifikovanosti. Patří sem celý komplex vzdělávacích aktivit, do kterých můžeme zařadit kurzy, ale i soustavnou celoroční činnost metodiků a metodických center na příslušné úrovni. Mezi další kritéria členění řadí **délku trvání**, **opakování vzdělávání,** kdy se může jednat o vzdělávání jednorázové či navazující. Podle **počtu účastníků** se může dělit na individuální, párové, skupinové a hromadné. Dalším hlediskem dělení je **lokalizace**, rozlišuje místo, kde se vzdělávání koná, to se může realizovat na škole, kde pedagog působí, mimo školu, ve virtuálním prostoru.

Kasíková (2001) člení formy vzdělávání realizované uvnitř školy na jednorázovou činnost lektora buď z jiné instituce na škole, nebo z instituce mimo školu, vzdělavatelská činnost poradce z jiné instituce, metodické kabinety, vzdělávání učitelů mezi sebou, kdy jednotliví učitelé školí ostatní členy sboru a na týmy vzájemné pomoci učitelů.

Podle požadavků pedagogických pracovníků, jež má další vzdělávání v jejich profesní kariéře naplnit rozlišuje Kohnová (2004) čtyři studijní druhy dalšího vzdělávání:

- **vzdělávání kvalifikační** – je zacíleno na získání další kvalifikace v rámci profese, může se jednat o rozšíření vzdělání v rámci aprobace pro další obor nebo získání určité specializace pro výkon určité funkce ve škole,
- **vzdělávání rekvalifikační** – může se jednat například o doplňující pedagogické studium, směřuje tedy ke změně kvalifikace,
- **školení (kurzy)** – průběžné kurzy a školení většinou předepsané legislativou, jsou dány výkonem určité profese a zakončeny certifikací,

- **další průběžné vzdělávání** – kurzy a školení, které se uskutečňují během profesní dráhy pedagoga vedoucí k rozšíření a prohloubení jeho kompetencí, většinou je zajišťují zařízení pro další vzdělávání pracovníků.

Podle organizačního uspořádání Průcha a Veteška (2004) člení další vzdělávání na:

- **přímou výuku** – uskutečňuje se při osobním kontaktu lektora a účastníka, řadí se sem také frontální výuka, tato výuka je specifická dominantním postavením učitele, ten pracuje hromadně se všemi zúčastněnými,
- **kombinované studium** – jedná se o propojení prezenční a distanční formy studia
- **distanční vzdělávání** – individuální vzdělávání, kdy vzdělávaný není v přímém kontaktu s vyučujícím, nazýváno také jako multimediální forma studia, využívá technických a informačních technologií k předávání poznatků a komunikaci s učitelem.

Formy dalšího vzdělávání učitelů

Nabídky podporující profesní rozvoj pedagogů se pod vlivem informačních technologií, novodobých teoriích učení, vyšší mobility učitelů v posledních letech rozšířily o další možnosti, jako je studium textů a odborných dokumentů z internetu, diskusní fóra a učení formou e-learningu, mezinárodní návštěvy, výměnné pobyty na školách, zejména však o aktivity realizované přímo ve škole. Pedagogové tak mají široký výběr dalšího vzdělávání vedle samostudia se jim nabízejí aktivity realizované nejen mimo školu, ale i v prostředí vlastní školy. (Lazarová, Prokopová 2004)

Lazarová (2006) vymezuje a popisuje formy dalšího profesního vzdělávání pedagogických pracovníků takto:

Přednáška – velmi častý způsob dalšího vzdělávání, jedná se o krátkodobou akci, jejímž cílem je předat nové informace či rozšířit vědomosti. Přednášku vede lektor, veškeré aktivity jsou primárně na straně lektora, se zapojením účastníků se víceméně nepočítá.

Školení – jedná se o krátkodobou až střednědobou akci, jež si dává za cíl předání nových nebo rozšíření stávajících vědomostí ohledně nových informací, postupů, předpisů apod., v některých případech bývá zakončeno zkouškou. Školením účastníky provází školitel, lektor, instruktor, se zapojením účastníků se nepočítá.

Seminář – může být krátkodobého, jednorázového, střednědobého, ale i navazujícího charakteru například na předcházející přednášku. Cílem je rozšíření znalostí nebo získání informací, zkušeností z oblasti pedagogiky, psychologie a poradenství. Seminář vede lektor

nebo facilitátor[1], seminář probíhá formou přednášení, diskusí, výměny zkušeností, animace, kreativita zúčastněných je součástí vzdělávání.

Kurz – jedná se o cyklus seminářů, krátkodobého, střednědobého nebo dlouhodobého charakteru či jednorázovou akci. Kurz vede lektor nebo instruktor s cílem předání nové konkrétní dovednosti, naučení novým postupům práce zaměřená na určitá témata (jazyková, pohybová…) s úzce vymezenými dovednostmi. Aktivita v rámci kurzu je rovnoměrně rozložena mezi účastníky a lektora. Některé kurzy bývají ukončeny zkouškou, účastníci získávají osvědčení o absolvování.

Výcvik – opakovaná, dlouhodobá akce ukončena zkouškou se zaměřením na rozvoj sociálních dovedností. Mezi častá témata patří rozvoj konkrétních sociálních dovedností, osobnostní rozvoj, psychoterapie. Aktivita je převážně na straně účastníků animace, prožitková cvičení, ověření v praxi, reflexe praxe. Výcvik vede lektor nebo facilitátor.

Dílna (workshop) – jednorázová, krátkodobá akce pod vedením lektora nebo animátora[2]. Cílem akce je osvojit si nové pracovní postupy, získat nové informace a dovednosti, důležitým předpokladem je aktivní zapojení účastníků.

Samostudium – individuální vzdělávání každého jedince, uskutečňované zejména mimo pracoviště. V rámci tohoto vzdělávání si každý zúčastněný sám určuje, v jakých oblastech se potřebuje vzdělávat, taktéž si volí materiál, z něhož bude poznatky čerpat. Při samostudiu lze využít odbornou literaturu, odborné časopisy a periodika vydávané v daném oboru.

Při samostudiu jedinci přebírají odpovědnost za uspokojování svých vzdělávacích potřeb za účelem zlepšit svůj pracovní výkon či z důvodu rozvoje vlastního potenciálu. Při vlastním učení, kdy sami odhalují různá fakta, dochází k výrazně lepšímu osvojení zjišťovaných skutečností. V rámci tohoto vzdělávání, mohou zaměstnanci vyžadovat pomoc nadřízených z hlediska získávání informací a materiálů pro vzdělávání a práci s nimi. (Amstrong, 2007)

V současnosti je oblíbenou formou vzdělávání pedagogických pracovníků studium při zaměstnání, jedná se o bakalářské, magisterské, doktorské či inženýrské studium, jež probíhá dálkovou, distanční nebo kombinovanou formou. Při tomto vzdělávání je důležitou součástí samostudium zúčastněného.

Novou formou vzdělávání nejen pedagogických pracovníků se stal **e-learning**, který využívá multimediální technologie včetně internetu a dalších technologií ve vzdělávání

[1] Facilitátor – cílem facilitátora je usnadňovat procesy učení a spolupráci ve skupině (Lazarová, 2006)
[2] Animátor – zaměřuje se na aktivizaci skupiny za využití her a cvičení. (Lazarová, 2006)

dospělých. Technologický proces umožňuje přenos obsahu nabízených kurzů s pomocí internetu, interaktivních televizních pořadů a dalších elektronických medií. (Palán, Langer, 2008)

Lazarová (2006) zmiňuje oblíbenost e-learningové kurzů mezi učiteli, velkou výhodou je, že nemusí cestovat do místa vzdělávání. V rámci tohoto vzdělávání jsou učitelům nabízeny různé druhy webinářů, z nichž si učitel vybírá dle své aprobace a potřeby.

Mezi formy online vzdělávání můžeme zařadit:

- **webináře** – forma online semináře, komunikace mezi lektorem a účastníkem je zprostředkována pomocí počítače s internetovým připojením vždy ve stanoveném čase, interakce probíhá prostřednictvím obrazu, hlasu nebo chatu,
- **videoseminář**e – forma videozáznamu umožňuje uživateli si záznam pouštět opakovaně, uskutečňuje bez možnosti přímé interakce mezi lektorem a vzdělávaným,
- **e-konference** – setkání skupiny lidí formou videopřenosu, komunikují spolu přes řídící počítač, který přeposílá názory, příspěvky a vznesené dotazy všem účastníkům,
- **mobile learning** – využití chytrých telefonů nebo tabletů pro vzdělávání formou výukových aplikací,
- **microlearning** – spočívá v rozčlenění učiva na malé celky, jejichž prostudování trvá několik minut, tuto činnost lze zahrnout do každodenních vzdělávacích aktivit nejen na pracovišti, s pomocí webu lze dosáhnout rychlého šíření mezi pracovníky. (LIGS University, 2022)

Trojanová (2020) zmiňuje vzdělávání na pracovišti, které se v současnosti stává trendem v dalším vzdělávání učitelů, řadí sem:

- **Instruktáž**, kdy zkušenější pedagog instruuje méně zkušenějšího kolegu při řešení určitého problému. Prášilová (2006) využitelnost této metody ve škole vidí v ukázce práce s didaktickou pomůckou a technikami, aplikace výukových metod, v ukázce práce s administrativními materiály.
- **Asistování**, při této aktivitě jeden učitel zaujímá vedoucí pozici a druhý pomocnou, často je využívané v rámci tandemové výuky.
- **Pověření úkolem,** kdy po prověření dovedností učitele jej ředitel pověří úkolem, jenž ho posune novým směrem, při plnění je veden a kontrolován, míra kontroly závisí na znalostech učitele, kterými disponuje. Prášilová (2006) hodnotí tuto metodu jako dobře uplatnitelnou ve školním prostředí, může se jednat o vedení pracovního týmu, návrh a řešení menšího projektu. Při zadání tohoto úkolu musí mít zaměstnanec

potřebné podmínky a kompetence k jeho splnění, při jeho realizaci je zaměstnanec sledován a hodnocen.

- **Rotaci práce** znamená působení pedagoga na jiném než vymezeném pracovním místě, většinou se tak děje v rámci zastupování nepřítomného kolegy, zároveň se může jednat o vzdělávací aktivitu. Prášilová (2006) uvádí, že zastupování kolegy umožňuje proniknout do oblasti jejich odbornosti a stylu práce. Také lze díky této metodě nahlédnout do fungování jiných úseků školy např. do družiny.
- **Mentoring** využívá vzdělávání s pomocí mentora, zkušenějšího kolegy, který poskytuje rady méně zkušenému kolegovi ve shodě s předem domluveným cílem při dodržování určitých zásad, důležité je navázání prospěšného vztahu mezi oběma zainteresovanými.
- **Koučink** se ve vzdělávání pedagogických pracovníků téměř nevyužívá. Při této metodě je vzdělávaný pod dohledem kouče, na základě vhodně kladených otázek si sám stanovuje oblasti, v nichž se chce rozvíjet.
- **Poradu**, která vytváří prostor pro sdílení zkušeností, výměnu materiálů, plánování dalších aktivit. Langer, Berberichová (1998) doporučuje setkávání všech pracovníků podílejících se na vzdělávání, kde mohou sdílet své zkušenosti a společně plánovat různé skupinové aktivity, uspořádání vyučovacích hodin, a tak vytvořit učební prostředí, které umožňuje lépe zohlednit rozdíly mezi žáky. Ženatová (2018) spolupráci s kolegy a předávání informací vnímá jako klíčovou při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Prášilová (2006) zmiňuje další možnosti vzdělávání na pracovišti, a to **shadowing (stínování)**, jedná se o metodu, kdy méně zkušený pracovník sleduje při běžné činnosti dalšího pracovníka, který mu vše názorně demonstruje a průběžně vysvětluje, ve školním prostředí je tato metoda hůře proveditelná z organizačních důvodů. Dále zmiňuje **konzultování**, které vychází z přirozené potřeby některých učitelů mluvit o své práci, dochází tak k vzájemnému ovlivňování a konzultování mezi zaměstnanci. Další možnosti vzdělávání pedagogických pracovníků na pracovišti je dle autorky **hospitace**, která je nenáročná na finance. Je založená na návštěvách ve vyučovacích hodinách mezi jednotlivými učiteli.

Koubek (2011) srovnává vzdělávání na pracovišti a mimo něj, následně uvádí výhody jednotlivých možností vzdělávání. Mezi výhody vzdělávání mimo pracoviště řadí odbornost školení, které je vedeno zkušenými specialisty, školiteli, jež předkládají svým posluchačům nejnovější znalosti, zkušenosti a dovednosti, ti pak získávají nové přístupy a myšlenky,

a to také díky možnosti výměny zkušeností se zaměstnanci jiných organizací. Vzdělávání na pracovišti sebou nese výhody ve směru individuálnosti, zaměřuje se především na vzdělávaného zaměstnance, průběh vzdělávání tak může být přizpůsoben jeho schopnostem a vlastnostem. Pedagog se učí přímo ve škole, nové zkušenosti, dovednosti, znalosti získává při vykonávání pracovních úkonů.

Lazarová (2006) uvádí na základě svého výzkumu zaměřeného na další vzdělávání učitelů, který byl proveden v roce 2005, nejčetnější formy dalšího vzdělávání, a to samostudium, diskuzi mezi kolegy, kolegiální hospitaci, semináře pořádané mimo školu, semináře realizované ve škole, práce na projektech rozvoje školy, praktický výzkum.

Metody dalšího vzdělávání učitelů

Podle potřeby vzdělávání, cíle vzdělávání a cílové skupiny vzdělávání je nutné volit správné vzdělávací metody. Metoda vzdělávání by neměla být volena pouze jedna, ale mělo by dojít k vhodné volbě kombinací forem, díky nimž dochází k vyšší efektivitě při dosahování výsledků vzdělávání a současně podnítí zájem vzdělávajících se osob. (Amstrong, 2007)

Kvalita vzdělávacího kurzu se odvíjí od použité metody, kterou používá lektor ve výuce. Účastníci kurzu většinou upřednostňují více interaktivity a osobní přístup. Mezi metody dalšího vzdělávání můžeme zařadit:

- **přednášku** – nejčastěji volená metoda předávání poznatků, tímto způsobem nejčastěji předávají praktické informace nebo teoretické znalosti. Účastník má na obsah i proces učení minimální vliv, v rámci přednášky se může objevit diskuze, kdy si může nechat posluchač vysvětlit nejasnosti, nebo prezentovat svůj názor na řešení problému,
- **názorné vyučování** – vzdělávání účastníků probíhá za pomoci praktické demonstrace, dochází při něm k předávání dovednostní a znalostí uplatnitelných v praxi,
- **hraní rolí a modelové situace** – účastníci řeší předložený problém v určitých, předem zadaných rolích, ten musí na základě komunikace ve skupině vyřešit,
- **řešení případových studiích** – lektor vytvoří představu konkrétního problému, na základě zadaných informací a zadaných úkolů by měli účastníci dojít k řešení a dojít k žádanému cíli. Tuto metodu lze připodobnit k workshopu.
- **simulaci** – opět se zakládá na samostatném přístupu zúčastněných, pomocí zadaného scénáře a pečlivě promyšlených rozhodnutí by měli dojít k řešení zadaného problému. (Česká škola, 2007)

2.1.4 Instituce poskytující další vzdělávání učitelů

Současná nabídka dalšího vzdělávání je otevřená, dynamická a flexibilní, instituce, jež se angažují v oboru dalšího vzdělávání se od sebe liší charakterem svých činností a nelze je zařadit do jednotlivých kategorií. Podle typu lze instituce, které poskytují další vzdělávání, rozdělit na:

a) školy a školské instituce,

b) neziskové organizace,

c) komerční vzdělávací instituce,

d) jednotlivé podniky, které organizují vzdělávání pro své zaměstnance. (Průcha, 2009)

V současnosti představují systém dalšího vzdělávání státní a nestátní instituce, vysoké školy a školy. Další vzdělávání pedagogických pracovníků je v ČR realizováno pedagogickými a některými dalšími fakultami, pedagogickými centry, profesními organizacemi, soukromými agenturami či samotnými školami. Školy a pedagogičtí pracovníci si vybírají z nabídky vzdělávacích institucí na základě vlastní potřeby, jež je ve shodě s vytvořeným plánem osobního rozvoje, který je součástí plánu činnosti školy. (Malach 1998)

European Commission (2022) uvádí, že počet subjektů nabízející další vzdělávání je velmi obsáhlý. Některé programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků mohou realizovat pouze **vysoké školy** v rámci celoživotního vzdělávání. Dále poskytují vzdělávání pedagogickým pracovníkům **zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků** zapsaná ve školském rejstříku, tyto instituce jsou většinou zřizovány kraji, ale také obcemi, ministerstvy, soukromými a církevními subjekty. V roce 2021 jich bylo evidováno 60. Největší nabídku dalšího vzdělávání poskytuje **Národní pedagogický institut České republiky** zřizovaný MŠMT, zajišťuje plánování a organizaci vzdělávacích programů, analyzuje vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků. Jeho součástí je 13 krajských pracovišť, jež zpracovávají nabídku programů dalšího vzdělávání pro svoji oblast. NPI (2021) zmiňuje od roku 2019 spuštění **metodických kabinetů SYPO** – Systémové podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů, tyto kabinety umožňují učitelům setkávání se, sdílení zkušeností, nabízí jim metodické příručky do výuky, pořádání workshopů, webinářů.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků je v současné době podporováno z evropských strukturálních fondů v rámci **Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání** v gesci MŠMT. Jedním z projektů je MAP (Místní akční plán rozvoje), který je financován prostřednictví OP VVV, je zacílen na rozvoj kvalitního a inkluzivního vzdělávání dětí a žáků do patnácti let. MAP učitelům nabízí místní podporu a komunikaci s kolegy,

při řešení místních problémů a možnosti dalšího vzdělávání. (Místní akční plány pro vzdělávání, 2022)

Další vzdělávání pedagogických pracovníků mohou poskytovat i **jiné vzdělávací instituce**, musí mít však schválenou akreditaci MŠMT, ta je udělována na šest let, MŠMT vede seznam všech akreditovaných institucí. (European Commission, 2022)

Ženatová (2018) zmiňuje pro orientaci v oblasti inkluze výstupy projektu **Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR (2013-2015) Univerzity Palackého v Olomouci**, kde učitelé naleznou metodiky pro pedagogické pracovníky, katalogy podpůrných opatření a další odborné publikace, vztahující se k inkluzivnímu vzdělávání.

3 Podpora učitelů prostřednictvím spolupráce s poradenským zařízením a rodiči

Jednou ze základních podmínek inkluzivního vzdělávání je vzájemná spolupráce učitelů s rodiči, s odborníky školních a školských poradenských zařízení a dalšími zainteresovanými specialisty. V rámci této spolupráce dochází ke společnému řešení problémů při vzdělávání učiteli, speciálními pedagogy, odborníky a rodiči. V rámci této spolupráce získávají učitelé důležité informace o specifikách ve vzdělávání jednotlivých žáků a jejich individuálních potřebách. (Adamus, 2015)

Spolupráce s odborníky školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště

V prostředí českého školství poskytují podporu učitelům při zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb a vzdělávání žáků se speciálním potřebami **školská poradenská zařízení** [3]a **školní poradenská pracoviště**. Své poradenské služby realizují bezplatně, a to na základě písemné žádosti žáka, studenta, či jeho zákonného zástupce. Nezbytnou podmínkou pro poskytnutí je žadatele informovat o povaze, rozsahu, době trvání, účelu, možných rizicích a nevýhodách péče, prospěchu, jež je možno očekávat, ale i následcích, pokud služba nebude poskytnuta. Poradenské služby definuje vyhláška č. 72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Úzká spolupráce mezi školou a školským poradenským zařízením je účinným prostředkem při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Pedagogové škol při edukaci těchto žáků čerpají ze zprávy z vyšetření, jež vychází ze speciálněpedagogické či psychologické diagnostiky, doporučení ke vzdělávání nebo přímé metodické pomoci školského poradenského zařízení. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

Školská poradenská zařízení poskytují při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami metodickou podporu škole a učitelům. Jedná se především o diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb žáka, na jejich základě stanoví podpůrná opatření pro jejich vzdělávání a poskytuje metodické vedení učitelům při aplikaci těchto opatření do vzdělávání žáků. Taktéž poskytuje metodické vedení členům školního poradenského pracoviště, v případě dostatečného personálního obsazení se metodická pomoc učitelům přesouvá ze školského poradenského

[3] Vyhláška č. 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů vymezuje dva druhy školských poradenský zařízeních, jimiž jsou speciálně pedagogická centra a pedagogicko-psychologické poradny.

zařízení na školní poradenské pracoviště, nebo je poskytována učitelům na základě spolupráce obou pracovišť. (Tománek, 2015)

Školské poradenské zařízení na základě žádosti zákonných zástupců provádí vyšetření žáka za účelem posouzení jeho vzdělávacích potřeb. Po zhodnocení všech podkladů a ukončení šetření vydá školské poradenské zařízení škole doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, jež obsahuje zprávu z vyšetření žáka a doporučená podpůrná opatření. (MŠMT, 2013-2022)

Toto doporučení informuje o projevech žáka se sluchovým postižením, jež mu způsobují problémy ve vzdělávání a mělo by obsahovat konkrétní návody a postupy pro školní práci s žákem a domácí přípravu. Součástí doporučení je návrh podpůrných opatření 1-5 stupně podle individuálních potřeb žáka, které byly předem konzultovány se školou, jež žák navštěvuje. Následně jsou zde uvedeny doporučené metody práce s žákem, organizace výuky, úprava obsahu vzdělávání a vytvoření individuálního vzdělávacího plánu, který se zpravidla doporučuje při modifikaci a redukci učiva. Vyjadřuje se k možným formám a úpravám hodnocení průběhu i výsledků vzdělávání žáka, pracovník školského poradenského zařízení rovněž doporučuje úpravy hodnocení v oblastech, které mají dopad na vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Doporučení také uvádí seznam vhodných kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a učebních pomůcek, softwarové a IT vybavení pro vzdělávání žáka a také popis, jak s těmito pomůckami pracovat. Dále může obsahovat doporučení dalšího pedagogického pracovníka ve vzdělávání žáka, doporučené formy intervence poskytované školou a prodloužení délky vzdělání. (Barvíková, Doležalová, Nováková, 2019)

Ve škole obvykle pracuje s doporučením výchovný poradce ve spolupráci s třídním učitelem a ostatními pedagogy, představuje pro ně podklad pro úpravu vzdělávání žáka. Učitelé by se z něj měli dozvědět, nakolik je potřeba upravit organizaci vzdělávání žáka, metodiku práce s žákem ve vyučovacích předmětech, způsoby komunikace žáka a jeho hodnocení. Učitel by měl v doporučení najít volbu vhodných vzdělávacích strategií, konkrétní postupy pro reedukaci vzdělávání, podklady pro tvorbu doporučeného individuálního vzdělávacího plánu. (Zapletalová, 2014)

Ještě před nástupem dítěte se sluchovým postižením do školy by měla proběhnout přípravná schůzka pracovníka školského poradenského zařízení se všemi pedagogy, kteří budou žáka učit, za účelem seznámit tyto pracovníky s potřebami žáka se sluchovým postižením ve vzdělávání. Při této schůzce by měla být pedagogům doporučena vhodná literatura, popsány metody a formy práce vhodné při vzdělávání žáka se sluchovým postižením s odlišnostmi v didaktice zejména čtenářských a pisatelských dovedností. V průběhu vzdělávání může

pracovník školského poradenského zařízení na základě požadavku učitele uskutečnit náslech v hodině konkrétního předmětu či pedagoga s následným vyhodnocením práce. Na základě rozboru může doporučit vhodné metody a formy práce s žákem nebo konkrétní pomůcky do výuky. Školské poradenské zařízení také nabízí pedagogickým pracovníkům možné individuální konzultace zaměřené na řešení obtíží i otázky pedagogů, jež vystávají v průběhu vzdělávání žáka se sluchovým postižením. Významnou úlohu v přípravě učitelů na vzdělávání žáka se sluchovým postižením tvoří také odborné přednášky, kurzy znakového jazyka, workshopy pořádané pracovníky školského poradenského zařízení. (Barvíková, Doležalová, Nováková, 2019)

Michalík, Baslerová, Felcmanová, a kol. uvádí, že podpora pedagogů školským poradenským zařízením je především poskytována s pomocí metodicko-konzultačních návštěv ve škole, kde se žák se sluchovým postižením vzdělává, tyto návštěvy by měly být realizovány minimálně dvakrát ročně.

Jungwirthová (2015) uvádí, že za optimální považuje dva náslechy ročně v prvních dvou ročnících, pokud se ve vzdělávání dítěte neobjevují žádné obtíže, stačí pak už návštěva jednou za rok.

Školní poradenské pracoviště poskytuje ve škole dle vyhlášky 72/2005 ve znění pozdějších předpisů metodickou pomoc třídním učitelům a učitelům při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zaměřenou na specifika výuky, metody a formy práce ve výuce těchto žáků a jejich zavádění do vzdělávání. Instruuje učitele při používání speciálních pomůcek a didaktických materiálů. Spolupracuje s učiteli na vytváření individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo plánu pedagogické podpory. Zajišťuje semináře pro pedagogické pracovníky a konzultace v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb anebo rizik jejich vzniku.

Školní poradenské pracoviště má významnou roli při pomoci učitelů ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Členové školního poradenského pracoviště zejména výchovný poradce, by měli pomoci se pedagogům zorientovat v potřebách a individuálních zvláštnostech dítěte v osobnostních, sociálních a vzdělávacích rovinách. (Ženatová, 2018)

Spolupráce s rodiči

Neméně důležitá je spolupráce s rodiči, která představuje jednu z důležitých podmínek pro začlenění každého žáka do školy. Pro učitele, kteří vzdělávají žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, je navázání úzké spolupráce s rodiči velmi důležité z hlediska zjištění

informací o samotném žákovi. Rodiče jsou největšími odborníky na své dítě, učitel se může od nich dozvědět, jaké postupy práce se osvědčují v domácím prostředí, které se neosvědčily, co dítě zvládá a naopak, co mu činí potíže. (Ženatová, 2018)

Pravidelnou komunikaci s rodiči zmiňuje také Jungwirthová (2015), první schůzka by měla proběhnout ještě před nástupem dítěte do školy, při této schůzce by se měla domluvit forma spolupráce a předávání informací, v počátcích vzdělávání se doporučuje jednou týdně, postupně lze frekvenci setkání snížit až na jednou za čtvrt roku. Pro úspěšnou komunikaci lze zavést komunikační notýsek, díky němuž si můžou rodiče s učitelem každodenně vyměňovat informace. Při první schůzce může učitel požádat rodiče o seznámení s obsluhou kompenzační pomůcky dítěte.

Spolupráci učitele a rodiče uvádí také Koutská in Barvíková a kol. (2015), ta spočívá především v osobním kontaktu mezi učitelem a rodičem, vzájemné komunikaci a možné účasti rodiče ve třídách. Rodič tak vstupuje do života třídy jako pozorovatel, pomocník, asistent a může napomáhat v úspěšné adaptaci svého dítěte.

Barvíková (2016) vnímá rodiče jako stěžejní osobnosti při vzdělávání žáků se sluchovým postižením, pro školu, respektive pro učitele jsou hlavním zdrojem informací, proto je důležité mezi oběma nastavit vzájemnou spolupráci. Ta spočívá především ve výměně informací o tom, jak se daří zadaná práce žákovi se sluchovým postižením v domácím prostředí, učitelé informují rodiče o tom, jak se vedlo žákovi ve škole.

Spolupráce učitele a rodiče je součástí vzdělávání, obě strany mohou vytvářet optimální učební prostředí doma i ve škole. Společně mohou podporovat žáka ve vzdělávání, odhalit jeho silné i slabé stránky, vystavit na základě těchto zjištění funkční vzdělávací plán. Společně zjišťují, jaké faktory brzdí žákovy učební schopnosti, nebo naopak zesilují. Pozitivní spolupráce mezi rodiči a učiteli je základem inkluzivního vzdělávání, kdy rodiče přináší do vzdělávání svého dítěte odborné znalosti o svém dítěti a učitelé odborné znalosti v oblasti pedagogiky a kurikula. (The center for Inclusive Education, 2022)

Spolupráce ze strany rodiny je důležitá po celou dobu edukace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Oboustranná komunikace mezi rodiči a učitelem je významná při plánování strategií výuky, stanovení jejích cílů, podpůrných opatření ve školním, ale také i v domácím prostředí a dále se uplatňuje při volbě způsobu hodnocení žáků. (Adamus, 2015)

4 Výuka žáka se sluchovým postižením

Žáci se sluchovým postižením tvoří různorodou skupinu, z hlediska komunikačních bariér, se kterými se setkávají, ve vzdělávání je tak můžeme rozčlenit do čtyř skupin, a to na žáky nedoslýchavé, ohluchlé, neslyšící a žáky s kochleárním implantátem. (Schmidtová, 2010)

Toto dělení Metodický portál RVP.CZ (2016) doplňuje o žáky s progredující sluchovou vadou, žáky se sluchovým a dalším přidruženým postižením. Taktéž uvádí, že každá z výše uvedených kategorií žáků se sluchovým postižením představuje heterogenní kvalitu, vnitřně tyto skupiny nejsou jednotné, mezi žáky lze pozorovat významné rozdíly, jež jsou determinovány dalšími faktory.

Nedoslýchaví žáci – představují nesourodou skupinu[4], do níž se řadí jedinci od lehkých vad až po těžké ztráty sluchu. Mají využitelné zbytky sluchu, s pomocí kompenzačních pomůcek [5] a odezírání jsou schopni vnímat mluvenou řeč sluchovou cestou. Převážná část nedoslýchavých se dokáže orientovat ve slyšícím prostředí, ke komunikaci používají mluvený jazyk. (Schmidtová, 2010)

Ohluchlí žáci (postlingválně ohluchlí) – ke ztrátě sluchu došlo až po ukončení vývoje řeči, řeč je tedy dostatečně rozvinutá, v oblasti komunikace tito jedinci upřednostňují mluvený jazyk, zpětné vnímání mluvené řeči je však možné pouze v grafické podobě. (Schmidtová, 2010)

---

[4]**Převodní nedoslýchavost** – poškození zevního nebo středního ucha, v důsledku dochází k narušení slyšení hlubokých tónů, intenzita slyšené řeči a okolních zvuků je menší.
Percepční nedoslýchavost – poškození vnitřního ucha či sluchového nervu, v důsledku dochází k narušení slyšení vysokých tónů, způsobuje deformované vnímání řeči.
Centrální nedoslýchavost – postihuje podkorový a korový systém sluchových drah, způsobuje značné obtíže v porozumění řeči, vnímání zvuku není narušeno.

[5] **Sluchadla** – v dnešní době se využívají především moderní digitální sluchadla, které jsou určeny pro děti, jež mají zachované zbytky sluchu. Sluchadlo zesiluje zvuk na takovou hlasitost, kterou je schopno ucho zachytit. Digitální sluchadla se nosí za uchem, pouzdro sluchadla je propojeno s ušní tvarovkou, ta se vkládá do ucha. (Jungwirthová, 2015)
Kochleární implantát – zastupuje poškozené nebo chybějící vlasové buňky přímou elektrickou stimulací sluchového nervu uvnitř hlemýždě vnitřního ucha. Skládá se ze dvou částí, a to vnitřní části, jež je chirurgicky voperována do jamky skalní kosti a vnější části, kterou nosí dítě za uchem, popřípadě v čelence. (Jungwirthová, 2015)
Sluchadlo BAHA – systém, kde je zvuk převáděn přímo do kosti a kostním vedením do vnitřního ucha pomocí čipu zašroubovaného ke kosti. Sluchadlo se skládá ze tří částí-čipu, procesoru a spojkou prostupující kůží. (Muknšnáblová, 2014)

Knotová (2014) upozorňuje na psychická traumata, sociální izolaci, ztrátu samostatnosti, psychické problémy, které může způsobit nečekaná ztráta sluchu a s ní spojené náročné situace při komunikaci. Žáci si musí osvojit odezírání ze rtů, popřípadě znakový jazyk.

Žáci neslyšící – jejich sluchová vada je vrozená či získaná v době, kdy nebyl ukončen základní vývoj řeči. Přirozeným komunikačním prostředkem těchto žáků se stává znakový jazyk, sluchové vnímání je natolik poškozené, že ani s kompenzací nejsou schopni percipovat mluvenou řeč. (Metodický portál RVP.CZ, 2016)

Chmelíř (2010) spatřuje hlavní problémy při vzdělávání těchto žáků v nedostatečném rozvoji slovní zásoby, chápání smyslu slov v souvislostech, jejich provázanosti a změn při různých pozicích slov ve větě. Proto je vhodné tyto žáky vzdělávat bilingválním způsobem, pro rychlejší rozvoj slovní zásoby využít znakový jazyk a následně získané komunikační kompetence v tomto jazyce aplikovat v rozšíření znalostí jazyka českého.

Žáci s kochleárním implantátem [6]- ačkoliv žáci s kochleárním implantátem tvoří různorodou skupinu, lze je vymezit do dvou základních souborů, a to na žáky ohluchlé s kochleárním implantátem a žáky neslyšící s kochleárním implantátem, v komunikaci je tak nutno individuálně přihlížet k efektivitě využití kochleárního implantátu daným jedincem. Ohluchlí žáci většinou dosáhnou plné řečové kompetence, u neslyšících žáků je efekt kochleárního implantátů rozdílný, někteří jedinci komunikují orálně bez odezírání, jiní potřebují podpůrné prostředky, část komunikuje ve znakovém jazyce. (Schmidtová, 2010)

Jungwirthová (2015) uvádí, že zprostředkované slyšení pomocí kochleárního implantátu je nedokonalé, i přes výborné nastavení samotného přístroje a dlouhodobou rehabilitaci, je dítě schopno slyšet jako jedinec s lehkou či středně těžkou ztrátou sluchu.

Žáci s progredující sluchovou vadou – v počátcích je sluchová vada těžko rozpoznatelná, žák ji kompenzuje intuitivním odezíráním, pokud nemá tuto možnost, může se jevit jeho chování jako problémové. (Metodický portál RVP.CZ, 2016)

Žáci se sluchovým a dalším přidruženým postižením – zařazení žáků do hlavního vzdělávacího proudu je potřeba velmi dobře zhodnotit, kombinace dvou či více vad vyžaduje výchovné

[6] Kochleární implantát – elektronická smyslová náhrada, která oproti sluchadlům nezesiluje zvuk, ale zprostředkovává sluchové vjemy stimulací sluchového nervu uvnitř hlemýždě vnitřního ucha. (Šedivá, 2006)

a vzdělávací systémy, které budou respektovat strukturu a specifika daného vícečetného postižení. (Metodický portál RVP.CZ, 2016)

4.1 Podpůrná opatření ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením

Žáka se sluchovým postižením můžeme na základě platné legislativy zařadit mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění či užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními, mají nárok na bezplatné poskytnutí podpůrných opatření. (Hampl, 2020)

Rozsáhlost poskytovaných podpůrných opatření závisí na závažnosti daného postižení či znevýhodnění a jeho dopadu na vzdělávání, na tomto základě byly rozděleny do jednotlivých stupňů podpory. Podpůrná opatření lze uplatnit jak v běžných školách, tak ve školách samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

Podpůrná opatření 1. stupně rozeznávají a zajišťují samotní učitelé školy, v níž se žák vzdělává, na základě pedagogické diagnostiky žáka, poradenskou pomoc pedagogovi poskytuje pracovník školního poradenského pracoviště, v ojedinělých případech lze požádat o pomoc příslušné školské poradenské zařízení. Spočívají ve změně zasedacího pořádku, individuální práci s žákem, využití běžných metod a forem práce s preferováním metod, jež odpovídají učebnímu stylu daného žáka, dále v plánování a organizaci času stráveného ve škole (délka vyučovací hodiny, přestávek) i času mimo vyučování. Jsou poskytovány v rámci běžného provozu školy za účelem podpory školní úspěšnosti žáka. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

Do prvního stupně podpory řadíme žáky s oslabeným sluchovým vnímáním v důsledku dlouhodobých či opakujících se nemocí sluchového ústrojí, u nichž v období nemoci dochází ke snížení sluchové percepce při zhoršených poslechových podmínkách. Dále jsou to žáci s jednostrannou hluchotou, i když vada výrazně neovlivňuje výsledky vzdělávání, objevují se u nich obtíže při určování směru přicházejícího zvuku, můžou nastávat potíže ve správném porozumění, je důležité, aby žák dostával informace do zdravého ucha. (Barvíková a kol., 2015)

Podpůrná opatření 2. stupně jsou uplatňována na základě doporučení školského poradenského zařízení. Tento stupeň podpůrných opatření umožňuje zařazení speciálně pedagogických metod a forem práce do běžné výuky. Důraz je opět kladen na individuální přístup k žákovi, kdy by měl být pedagog schopen reagovat na vzdělávací potřeby žáka, podle aktuální situace zařazovat do výuky efektivní styly učení založené na kooperativě, kontaktu

a vyhledávat nové formy práce s žáky na základě vlastního vzdělávání. Školské poradenské zařízení rovněž vydává doporučení týkající se organizace vzdělávání (úprava zasedacího pořádku, časových dotacích pro vlastní práci žáka, přestávky apod.). Vzdělávání žáka může probíhat s dopomocí speciálně didaktických pomůcek, jež nejsou finančně náročné, je zde možnost využití sdíleného asistenta pedagoga. Do standardního rozvrhu žáka je možné zařadit individuální hodinu speciálně pedagogické péče[7]. Žáky je možné vzdělávat s podporou plánu pedagogické podpory [8]nebo individuálního vzdělávacího plánu[9], ty jsou pak ve spolupráci se školským poradenským zařízením vyhodnocovány. Podpůrná opatření 2. stupně obsahují také efektivní podpůrná opatření 1. stupně. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

Do druhého stupně podpory můžeme zahrnout žáky s lehkou nedoslýchavostí, u nichž nejsou indikována sluchadla, poté se střední a dobře kompenzovanou těžkou nedoslýchavostí a žáky s kochleárním implantátem. Taktéž zde můžeme začlenit žáky s chronickými onemocněními sluchového ústrojí, jejichž onemocnění trvá déle jak šest měsíců. U těchto žáků se v rámci vzdělávání vyskytují obtíže ve zhoršených poslechových podmínkách, diferenciaci párových souhlásek, dochází k přeslechům, záměně podobných slov. Z důvodu sluchového postižení mívají menší slovní zásobu, popřípadě vadu ve výslovnosti. (Barvíková a kol., 2015)

Od druhého stupně podpory mají žáci se sluchovým postižením nárok na poskytnutí předmětu speciálně pedagogické péče, ten je zaměřen na logopedickou intervenci, rozvoj komunikačních schopností a dovedností, rozvoj sluchového vnímání a zrakové percepce, rozvoj odezírání, výuku českého znakového jazyka. (Hampl, 2020)

Mezi významné opatření, které lze doporučit od druhého stupně podpory, patří také pedagogická intervence, ta je doporučena pracovníkem školského poradenského zařízení na základě stanovených obtíží žáka a slouží k podpoře žáka v předmětech, které mu činí obtíže, nebo je zařazována z důvodu nedostatečné domácí přípravy žáka. U žáků, již jsou zařazeni do druhého stupně podpory, je potřeba upravit výstupy ve výuce cizích jazyků, z hodnocení by měl být vyloučen poslech a měla by být zohledněna výslovnost. Výkony těchto žáků by se

---

[7] Předměty speciálně pedagogické péče či speciálně pedagogické intervence mohou být žákům poskytovány od druhého stupně podpory, představují předměty, které jsou zacíleny na rozvoj oslabených funkcí nebo na osvojení a rozvoj potřebných znalostí a dovedností. Probíhají pod vedením pedagogického pracovníka školy s vystudovanou speciální pedagogikou, speciálním pedagogem nebo psychology ze školního poradenského pracoviště či školského poradenského zařízení. (Hampl, 2020)

[8] Plán pedagogické podpory – vytváří škola v případě, že pro poskytování podpůrných opatření prvního stupně je nedostačující samotné zohlednění individuálních potřeb žáka. Škola průběžně plán vyhodnocuje.

[9] Individuální vzdělávací plán – zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpory na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti žáka či jeho zákonného zástupce. Individuální plán vyhodnocuje školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou minimálně jednou ročně. (Metodický portál RVP. CZ, 2020)

měly posuzovat s přihlédnutím na možnost ovlivnění z důvodu nedostatečného sluchového vnímání. (Barvíková, Doležalová, Nováková, 2019)

Podpůrná opatření 3. stupně vyžadují úpravy v organizaci a průběhu vzdělávání, zejména ve vzdělávacích podmínkách, systému školní práce a domácí přípravy. Edukace žáka se realizuje většinou s využitím individuálního vzdělávacího plánu. Při vzdělávání je nutné používat speciálních forem, metod a postupů, taktéž jsou využívány speciální učebnice a pomůcky. V opodstatněných případech může být redukován obsah vzdělávání. Při vzdělávání žáka je možno využít sdíleného asistenta či asistenta pedagoga v jednotlivých předmětech dle projevů daného postižení. Tento stupeň podpory umožňuje snížení počtu žáků ve třídě. Podpůrná opatření 3. stupně zahrnují účinná opatření 1. a 2. stupně podpory a vycházejí z doporučení školského poradenského zařízení. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

Do třetího stupně podpory patří žáci s výrazně zhoršeným sluchovým vnímaní z důvodu středně těžké sluchové vady, dále s těžší vadou sluchu a kochleárním implantátem, u kterých je vada částečně kompenzována, žáci se souběžným dalším postižením, kdy jsou obě lehká či jedno středně těžké. Žáci v tomto stupni podpory mají většinou omezenou slovní zásobu v českém jazyce, objevují se u nich obtíže při výuce cizích jazyků, při osvojování nových pojmů v naukových předmětech. Dochází u nich k častým přeslechům, záměnám podobných slov. (Barvíková a kol., 2015)

Podpůrná opatření 4. stupně zahrnují podstatné úpravy v organizaci a průběhu vzdělávání, rovněž určují postupy a formy práce vedoucí k nápravě potíží žáka. Vzdělávání je vždy realizováno s podporou individuálního vzdělávacího plánu, žákovi je pravidelně poskytována speciálně pedagogická intervence, ve výuce se používají speciální učební pomůcky a materiály. U některých žáků probíhá vzdělávání za pomoci náhradní formy komunikace. Ve vzdělávání hrají důležitou úlohu asistenti pedagoga nebo druhý pedagog. Součástí podpůrných opatření 4. stupně jsou efektivní opatření 1. -3. stupně. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

Barvíková a kol. (2015) řadí do čtvrtého stupně podpory žáky s těžkou sluchovou vadou nebo žáky se souběžným postižením, kdy jsou obě postižení středně těžká nebo jedno z postižení je těžké. Tito žáci již potřebují výraznou potřebu podpory. Objevují se u nich výrazné obtíže v porozumění, řeš slyší, ale nerozumí ji, jsou závislí na odezírání, častěji komunikují českým znakovým jazykem. Jejich slovní zásoba je výrazně omezena, mají nesrozumitelnou výslovnost, v jejich řeči se objevují agramatismy, problémy se vyskytují v porozumění textu, český jazyk je nutno vyučovat jako cizí, při výuce jazyků se vynechávají poslechová cvičení a mluvená produkce. U žáků se vyskytují problémy v sociální interakci,

komunikační bariéra je výrazná. Pro žáky, kteří komunikují ve znakovém jazyce, je nutné zajistit výuku v příslušném komunikačním kanále, vzdělávání může probíhat s podporou asistenta pedagoga, tlumočníka znakového jazyka, dalšího pedagoga nebo přepisovatele mluvené řeči.

Podpůrná opatření 5. stupně vyžadují nejvyšší možnou míru přizpůsobení organizace, obsahu, forem a metod vzdělávání, obsah učiva je vždy upraven, popřípadě dochází k jeho redukci vzhledem k možnostem žáka. Výuka se realizuje s pomocí speciálních učebnic, pomůcek a dalších alternativních výukových materiálů, nevyhnutelná je úprava pracovního prostředí ve třídě. Do rozvrhu žáka je zařazen předmět speciálněpedagogické péče, který zajišťuje pedagog s příslušnou kvalifikací. Žákovi je poskytnuta forma komunikace, již upřednostňuje a také pomůcky k ní potřebné. V tomto stupni opatření vzniká potřeba zařazení dalšího pracovníka do výuky, který bude poskytovat podporu žákovi nejen ve výuce, ale i na dalších školních volnočasových aktivitách. Součástí podpůrných opatření 5. stupně jsou efektivní opatření předchozích stupňů podpory. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kol., 2015)

V tomto stupni podpory se nacházejí žáci s nejvyšší mírou podpůrných opatření, jejich vzdělání probíhá výhradně podle individuálního vzdělávacího plánu, patří sem žáci s těžkou sluchovou vadou na úrovni oboustranné praktické hluchoty nebo s hluchotou a žáci se souběžným dalším těžkým postižením. U těchto žáků se objevují problémy se čtením s porozuměním, mají omezenou pojmovou zásobu, objevují se u nich výrazné obtíže napříč předměty. Komunikace těchto žáků probíhá převážně prostřednictvím českého znakového jazyka nebo využívají jinou náhradní formu komunikace. Podpora dalšího pedagogického pracovníka či tlumočníka znakového jazyka je nutností po celou dobu pobytu žáka ve škole. (Barvíková a kol., 2015)

4.2 Specifika vzdělávání žáků se sluchovým postižením

Pro úspěšné vzdělávání žáka se sluchovým postižením na běžné základní škole je nutné zajistit soubor podmínek psychosociálních, ekonomických, právních a politických. Právní a politické podmínky vychází z platné legislativy a skýtají možnost využití podpůrných opatření ve vzdělávání, snížení počtů žáků ve třídě, zřízení funkce asistenta pedagoga, úprava formy hodnocení. Mezi ekonomické podmínky řadíme finanční prostředky na nákup kompenzačních a vzdělávacích pomůcek. Psychosociální podmínky zajišťují vytvoření bezpečného prostředí bez předsudků. (Dvořáčková in Potměšil a kol., 2012)

Při vzdělávání žáka se sluchovým postižením musí škola vytvořit ideální podmínky pro jeho edukaci. Základní podmínkou je umístění žáka ve druhé až čtvrté lavici v prostřední řadě nebo v řadě u okna, pokud se jedná o klasické uspořádání třídy, zajištění vhodného akustického prostředí, optimální je třída s kobercem. Při komunikaci je důležité, aby učitel žáka upozornil na to, že bude mluvit, nebo dojde k náhlé změně tématu. Při promluvě musí být učitel otočen vždy čelem k žákovi, tak aby byl dobře osvětlen přirozeným nebo umělým světlem, měl by výrazně, ale ne přehnaně artikulovat, musí si uvědomovat, že jeho rty nesmí být zakryté. Vždy si ověřuje, zda žák porozuměl, pokud se tak nestalo podněcuje ho k tomu, aby se sám přihlásil. Při delší promluvě je vhodné shrnout nejdůležitější body. (Dvořáčková in Potměšil a kol.,2012)

Pokud je u žáka se sluchovým postižením diagnostikována jednostranná hluchota, nebo další přidružené postižení, je nutné uvažovat o alternativní vhodné možnosti usazení tak, aby vytvářela vhodné podmínky k využití slyšení zdravého ucha, odezírání, orientaci v prostředí a dění kolem něj. (Hampl, 2020)

Keller in Tacchi, Peake (2022) doporučuje při skupinovém uspořádání třídy vytvořit skupiny po čtyřech až pěti žácích, žáci se sluchovým postižením by měli na většinu spolužáků ze třídy vidět, k ostatním by jim mělo být umožněno se otáčet. Žák může být také učitelem vyzván, aby si sám zvolil vhodné místo pro svou práci tak, aby se mu, co nejlépe komunikovalo s ostatními a učilo.

Jungwirthová (2015) zmiňuje možnost umístění žáka se sluchovým postižením při skladbě lavic do písmene U, v tomto případě by měl žák sedět v zádní části, odkud má výhled na všechny spolužáky i učitele. V případě velké vzdálenosti lze žáka usadit blíže tabuli v místě, kde se učitel nejčastěji pohybuje, žák by měl sedět zády k oknu.

V případě že s žákem pracuje asistent pedagoga, sedí vedle něj za podmínky, že žák nepotřebuje tlumočit do znakového jazyka. Pokud žák se sluchovým postižením nemá přiděleného asistenta pedagoga je vhodné k němu posadit spolužáka, který mu ochotně pomůže s orientací v hodině. (Barvíková a kol., 2015)

Deakin University (2021) doporučuje učitelům ve třídě vytvořit prostředí bohaté na text, ze kterého mohou žáci se sluchovým postižením profitovat, umožní jim se lépe orientovat ve školním prostředí. Ve třídě lze vyvěsit různé barevné vizuální plánky, plakáty, texty, které ilustrují klíčové základní vzdělávací činnosti, programy, úkoly apod.

Při edukaci žáka se sluchovým postižením je vždy potřeba přemýšlet, jak žákovi usnadnit porozumění. Velmi důležitou roli představuje zraková podpora, která zahrnuje ilustrace, diagramy, fotografie, obrázky, 3D modely či jazykové karty se slovní zásobou,

všechny tyto prostředky mohou doprovázet mluvený projev nebo předcházet novému tématu v učivu. Žáci si také mohou vést pojmový deník. S pomocí vizualizace může pedagog žákovi vytvořit přehled úkonů, které budou vést ke splnění zadaného úkolu. Všechna zadání, hlavní body či otázky týkající se tématu je nutné zapisovat na tabuli. Důležité je neustálé sledování, zda se žák se sluchovým postižením dostatečně orientuje v komunikační situaci, pokud ne, je namístě mu zopakovat otázky nebo odpovědi spolužáků, aby i on byl součástí dění ve třídě. (Simkiss, 2013)

Schmidtová (2010) doporučuje při sdělování důležitých informací žákovi zvýšit hlas. Důležitá je neustálá kontrola porozumění. V případech, kdy žák neporozumí, je nutné informaci, otázku přeformulovat. Důležitá je trpělivost, žák by měl mít dostatek času k vlastnímu vyjádření.

Jungwirthová (2015) upozorňuje na možné otáčení žáka, který se otáčí ke zdroji zvuku, aby lépe porozuměl spolužákům. V tomto případě nelze otáčení považovat za projev nepozornosti, ale naopak je pokládáno za žádoucí. Sama autorka doporučuje, aby žák byl k tomuto konání povzbuzován, za účelem vlastní orientace v nastalé situaci. Při výuce by se měl učitel zaměřit na to, zda problém vychází z neporozumění v souvislosti se sluchovou vadou, nebo je dán zájmem a schopnostmi samotného žáka.

Při vzdělávání žáka se sluchovým postižením je možné využívat běžné didaktické pomůcky za účelem usnadnění porozumění učiva nebo pro rozvoj určitých dovedností a schopností. Těmito pomůckami mohou být obvyklé stavebnice, hračky, modely atd., které můžeme pořídit v běžných obchodech, dále je možné používat běžné tabulky s přehledy, souhrny pravidel, cvičné sešity a učebnice. (Barvíková a kol. 2015)

Konkrétní speciální didaktické pomůcky většinou doporučuje školského poradenské zařízení, které má žáka se sluchovým postižením v péči, také může některé pomůcky zapůjčovat. Primárně jsou speciální didaktické pomůcky zaměřené na kompenzaci sluchového vnímání a podporu při osvojování vědomostí a dovedností se zřetelem na specifika sluchového postižení. (Hampl, 2020)

Mezi speciální didaktické pomůcky pro žáky se sluchovým postižením řadíme **pomůcky na rozvoj komunikačních schopností s podporou náhradních nebo doplňujících prostředků**, ty zahrnují zážitkový deník, pomůcky pro indikátor hlasu jedná se o PC programy nebo aplikace v tabletech, které dítěti dávají zpětnou vazbu při správně vysloveném slově, hlásky apod. Dále sem řadíme PC programy, aplikace do tabletů na procvičování konkrétního jevu (komunikace, čtení, psaní, počty…) nebo tvorbu komunikačních tabulek. Do této skupiny také patří pomůcky s hlasovými výstupy pro jejich přehrávání, pomůcky pro vytváření náhradní

nebo doplňující komunikace a obrázkové soubory, jež jsou speciálně vytvořené pro zácvik určitého jazykového jevu, při němž je využito názoru, do této skupiny pomůcek můžeme zahrnout Šimonovy listy, jazykové soubory karet Jazyk a řeč a další. Další oblast speciálních didaktických pomůcek tvoří **pomůcky do výuky**, ty zahrnují bzučáky, speciální učebnice pro žáky se sluchovým postižením, vytváření slovníčku s neznámými a těžkými pojmy, pomocné texty a cvičení online, dětský percepční test DPT, který je zaměřen na vnímání zvuku, obsahuje sadu listů po deseti obrázcích při vzdělávání žáka mohou být využity pro nácvik odezírání, rozvoj slovní zásoby, orientační zkoušku sluchu. (Barvíková a kol, 2020)

Hampl (2020) uvádí možnost využití nejen učebnic určených pro žáky se sluchovým postižením, ale také pro žáky se specifickými poruchami učení, protože svou koncepcí vyhovují i žákům se sluchovým postižením. Především by měly obsahovat dostatek obrázkových příloh, měly by být přehledné a předkládat žákům základní a nejdůležitější informace.

Žák se sluchovým postižením by měl splnit výstupy, které vycházejí z Rámcově vzdělávacího programu pro základní školy. Eventuálně mu může být učivo rozloženo do 10 ročníků. Očekávané výstupy mohou být žákovi se sluchovým postižením modifikovány, a to zejména v předmětech, v nichž mu sluchová vada znemožňuje plnohodnotné osvojení z důvodu omezení sluchového vnímání a obtíží spojenými s odezíráním. Obsahově se vzdělávání žáků se sluchovým postižením nikterak neliší od žáků intaktních, při samotném vyučování je však důležité uplatňovat speciálněpedagogické metody, postupy, vhodné metody výuky, v případě potřeby je možno modifikovat rozsah učiva. (Hampl, 2020)

V případě, kdy žák v důsledku postižení není schopen dosáhnout na výstupy některých předmětů v plném rozsahu, jak stanovuje školní vzdělávací program, mohou mu být sníženy nároky na vzdělávání a obsah učiva je přizpůsoben jeho individuálním možnostem a schopnostem. Úpravu rozsahu a obsahu učiva doporučuje školské poradenské zařízení z důvodu dlouhodobého selhávání žáka v daném učivu na základě speciálněpedagogického a psychologického vyšetření. Pokud má sluchové postižení významný vliv na výuku českého a cizího jazyka, je nutné vzdělávat tyto žáky dle uzpůsobeného vzdělávacího programu. Neslyšící žáci mají právo na výuku vedenou ve znakovém jazyce, nezbytné je tedy zajištění personální podpory druhého učitele – surdopeda či tlumočníka znakového jazyka aj. Český jazyk je vyučován jako jazyk cizí a cizí jazyk se žák učí pouze psanou formou. Do vzdělávání žáka je vhodné zahrnout také výuku znakového jazyka, jenž je pro žáka primárním. (Barvíková a kol., 2015)

4.3 Vyučovací metody a formy ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením

Volba metody ve výuce záleží na učiteli, ten však nevyužívá pouze jednu metodu, ale jejich různé kombinace v optimálním sledu tak, aby odpovídaly učivu, žákům i samotnému učiteli. Při výběru metody musí učitel zvážit cíle výuky, obsah předmětu, zvláštnosti vnějších podmínek, učební možnosti žáků a vlastní možnosti. (Obst, 2017)

Inkluzivní vzdělávání by mělo být založeno na flexibilních výukových metodách, které reflektují různé vzdělávací potřeby a styly učení. Správné využití těchto metod, zajistí zapojení všech žáků do výuky, zlepšení jejich výsledků, sebepojetí, a to jak u žáků intaktních, tak i u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Czehkid, 2010)

Uvnitř jedné třídy se setkávají žáci, kteří odlišně myslí, vnímají, jinak si osvojují učivo, motivují je rozdílné věci, jsou pro ně důležité jiné cíle, k jejichž dosažení užívají různé cesty. Učitelovým úkolem je rozpoznat charakteristiku každého žáka a použít takové metody výuky, jež vedou k jeho maximálnímu rozvoji. (Ginnis, 2017)

Metodu výuky můžeme chápat jako učitelem naplánovanou činnost, která se uskutečňuje vzájemnou interakcí mezi učitelem a žákem, a vede k osvojení učiva žákem i naplnění vzdělávacích cílů. Metody můžeme rozdělit na klasické výukové metody, aktivizující metody a komplexní výukové metody. (Maňák, Janík, Švec 2008)

Klasické výukové metody zahrnují metody užívané v tradičním vyučování, řadíme sem:

- Metody slovní, ty můžeme dělíme na *metody slovní monologické*, které jsou založené na primární aktivitě učitele, jenž s pomocí vyprávění, výkladu a popisu zprostředkovává žákům informace. Dále sem patří *metody slovní dialogické*, při nichž dochází k zapojení žáků do výuky formou rozhovoru, dialogu či diskuse.
- Metody názorně demonstrační, jež jsou založeny na principu působení na smyslové orgány prostřednictvím *předvádění a pozorování* předmětů, pomůcek, pokusů, *práce s obrazem* a *instruktáží*, která je zejména používána při osvojování pohybových, pracovních, technických, laboratorních i sociálních dovedností.
- Metody dovednostně praktické – tyto metody využívají vlastní aktivity žáků, dochází k aplikaci teoretických poznatků do běžného života, přičemž jsou uplatněny principy zapojení všech smyslů, odpovědnosti, kooperativního jednání. (Zormanová, 2012)

Aktivizující metody jsou založené na aktivní učební práci žáka, který v kooperaci s učitelem dosahuje vytyčených vzdělávacích cílů. Řadíme sem *diskusní metody*, *heuristické metody*, jež jsou založeny zejména na učení se objevováním, lze zde začlenit brainstorming

nebo náročnější projektovou metodu. Do této skupiny patří také situační metody zaměřené na řešení problémů ze života, inscenační metody a didaktické hry. (Maňák, 2011)

Komplexní výukové metody jsou založeny na celistvosti výukového procesu, propojují výukové a aktivizující metody s prvky organizačních forem, didaktických prostředků a mnohem více než výše uvedené metody reflektují výukové cíle výchovy a vzdělávání. Mezi tyto metody řadíme *frontální výuku*, která je nejčastěji používanou metodou českého školství, při této formě výuky učitel pracuje se všemi žáky hromadně, ti pracují na stejném úkolu, učitel řídí celý proces učení. Následně sem patří *individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků*, kdy učitel řídí práci jednotlivých žáků, kteří mohou, ale nemusí být v jedné místnosti, každý žák však pracuje sám na zadaném úkolu. Další metodou je *partnerská výuka*, kdy žáci pracují ve dvojicích. Dále sem řadíme *skupinovou výuku*, při které se žáci rozdělí do skupin a společně participují na zadaném úkolu, důležitá je aktivita každého žáka. Mezi skupinovou výuku můžeme začlenit také *kooperativní výuku*. Tato metoda se taktéž zakládá na spolupráci žáků, ti ale řeší problémovou úlohu, při práci skupiny je zdůrazněna zodpovědnost každého jejího člena a ocenění jeho individuálního přínosu pro skupinu a vyřešení problému. Žáci by si měli uvědomit, že zadání je společným úkolem. Mezi komplexní metody dále můžeme zařadit kritické myšlení, jež je založeno na posuzování a porozumění situací a jevů, díky čemuž dochází k řešení problému, dále brainstorming, projektovou výuku, výuku dramatem, která navazuje na metody inscenační, otevřené učení, učení v životních situacích, výuku podporovanou počítačem. (Červenková, 2013)

Lang, Berberichová (1998) zmiňují význam spolupráce při učení, žáci tímto způsobem získávají sociální zkušenosti, uplatňují sociální dovednosti, zejména však má tato metoda velký význam při zvládání obsahu tradičního učiva. Při jejím užití dochází ke konfrontaci názorů žáků, získávají větší množství myšlenek a možností, jak chápat svět a řešit problémy. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími vyžaduje v daleko větší míře propojení, s co největším množstvím sociálních a učebních situací, aby byl u nich rozvinut jejich potenciál. Autoři uvádí metody kooperativní práce, partnerské vyučování, tutorování, koučování, které umožňují spolupráci žáků s dalšími spolužáky, staršími žáky, nebo i dospělými.

Formy výuky u žáků se sluchovým postižením

Uspořádání vyučovací jednotky ovlivňuje počet žáků ve třídě, pedagogů, učivo a prostor, ve kterém probíhá. Důležitá je výměna činností, ty by měly mít střídavou frekvenci po rušné následuje klidová část, čím jsou žáci mladší, měla by být jejich obměna častější. Doba trvání jednotlivých časových úseků se odvíjí od jejich náročnosti. Ve střídání činností musí mít učitel

nastaven systém tak, aby nedocházelo ke zmatku, podstatné je nejdříve ukončit jednu činnost a následně zařadit druhou. U žáků s těžkým sluchovým postižením se doporučuje zařadit oddechové a relaxační chvilky z důvodu únavy a ztráty koncentrace v důsledku dlouhodobého odezírání a soustředění. (Doležalová in Barvíková a kol., 2015)

Hampl (2020) uvádí, že při vzdělávání žáků se sluchovým postižení se využívají všechny běžné metody, a to frontální, skupinová a individuální, je však důležité znát jejich omezení. **Frontální výuku** je možno využít téměř pro všechny žáky se sluchovým postižením, důležité je zajistit vhodné podmínky pro příjem informací.

Doležalová in Barvíková a kol. (2015) vnímá tuto metodu jako méně vhodnou pro žáky s těžkým sluchovým postižením, protože klade vysoké nároky na pozornost a porozumění. Efektivitu této metody lze podpořit uspořádáním lavic do písmene U.

Hampl (2020) dále zmiňuje **skupinovou výuku**, která s sebou přináší mnohá pozitiva, vyžaduje však důsledné plánování a následné úpravy ze strany pedagoga při její realizaci. Existuje riziko v zapojení žáka se sluchovým postižením do výuky a riziko neporozumění. Pedagog musí zvážit vhodné zařazení žáka do skupiny a následně práci ve skupině regulovat tak, aby byl i žák se sluchovým postižením začleněn do řešení daného problému. Při práci se skupinou může docházet k nerespektování zásad komunikace.

Doležalová in Barvíková a kol. (2015) doporučuje při skupinové výuce volit pro žáka se sluchovým postižením skupinu, ve které se nachází jeho kamarád nebo žák, jenž ví, jak s žákem se sluchovým postižením komunikovat.

Další možností je **individuální výuka**, která umožňuje učiteli respektovat individuální zvláštnosti každého žáka, při této metodě pedagog pro žáka upravuje sdělení, tak aby došlo k porozumění, může opakovaně vysvětlovat a využívat názorných ukázek. (Hampl, 2020)

Doležalová in Barvíková a kol. (2015) uvádí, že individuální výuka může probíhat ve třídě společně s ostatními žáky nebo také mimo třídu. Učitel musí mít dopředu rozvržené jednotlivé činnosti v hodině, musí mít připravené úkoly pro společnou práci a individuální aktivity pro práci jednotlivce. Individuální vyučování lze uplatnit ve vybraných předmětech nebo u žáků s těžkým sluchovým postižením po celou dobu vyučování.

Autorka a kolektiv autorů dále vymezuje **týmovou výuku**, která u nás není příliš rozšířená, výuku vede tým pedagogů, asistentů či odborníků. Při této metodě dochází k rozdělení žáků do menších skupin, rozevírá se tak větší prostor pro dotazování a vysvětlování. Tento typ výuky by mohl respektovat specifika inkluzivního vzdělávání žáka se sluchovým postižením. Další metodou je **projektová výuka**, pedagog při ní řídí práci žáků, přičemž zůstává na pozici poradce. Důležité je zadávat žákům takové úkoly, které zvládnou.

Dále autorka a kolektiv autorů upozorňuje na možnou potřebu **strukturalizace výuky** u některých žáků se sluchovým postižením, u kterých jsou výraznější problémy s porozuměním a komunikací. V tomto případě je nutná jasná struktura činností, zamezení nepředvídatelným změnám, členění prostoru a vizualizace, jež zajistí pocit bezpečí.

Praktická část

Praktická část diplomové práce vychází z poznatků, které jsou uvedeny v její teoretické části a je zaměřena na výzkumné šetření. V této části práce se budeme zabývat způsoby dalšího vzdělávání pedagogů na běžných základních školách, kterými získávají informace o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením.

Toto téma bylo zvoleno na základě bakalářské práce autorky (2019) s názvem Inkluze žáků se sluchovým postižením do běžných základních škol, kdy si v průběhu výzkumu uvědomovala další možné oblasti výzkumu, a vlastních zkušeností v edukaci žáka se sluchovým postižením.

5 Metodologická část

Cílem výzkumu je: ***Zjistit, jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením.***

Průzkum diplomové práce je realizován pomocí kvalitativní modelu výzkumu. Kvalitativní výzkum dle Reichla (2009) představuje nenumerické šetření, které vysvětluje sociální realitu, na zkoumaný prvek pohlíží v jeho autentickém prostředí a vytváří tak jeho co nejkomplexnější podobu včetně jeho vztahů s dalšími aspekty, umožňuje zkoumání mnoha aspektů u mála objektů. Záměrem této metody je studium každodenního života lidí v jejich přirozeném prostředím.

Za účelem hlubšího a intenzivnějšího náhledu do problematiky byla ke sběru dat zvolena forma individuálních rozhovorů učitelů žáků se sluchovým postižením. Jednotlivé výpovědi byly následně zpracovávány pomocí kvalitativní analýzy, kdy byla získaná data nejdříve analyzována pomocí techniky kódování a následně byla zpracována metodou prostého výčtu.

5.1 Etické aspekty výzkumu

Etika je nedílnou součástí každé výzkumné a vědecké práce, při provádění kvalitativního výzkumu, který se zabývá lidmi, je nutné dodržovat ve všech jeho fázích etické principy. Mezi tyto principy řadíme především princip důvěrnosti, který zahrnuje zachování anonymity, tu zajišťuje výzkumník před zahájením výzkumu, kdy informuje respondenta, že jeho identita nebude odhalena a jeho výpovědi budou sloužit pouze k výzkumným účelům Dalším etickým principem je princip dobrovolné participace, kdy je účastník výzkumu seznámen se záměrem

a cílem výzkumu a na tomto základě vyjadřuje dobrovolný souhlas se svým zařazením do výzkumu tzv. informovaný souhlas. Dále by měli mít účastníci výzkumu umožněn přístup k ukončené výzkumné práci.

Účastníci výzkumu byli již na počátku výzkumu ujištěni, že nikde nebudou uvedena jejich jména. Vzhledem k zachování anonymity jsou v této práci označováni čísly, podle časové realizace rozhovorů, nikoliv jmény. Před samotným zahájením výzkumu byli respondenti seznámeni s jeho cílem a záměry, se samotným průběhem rozhovoru, byli upozorněni na kladení otázek s případným objasněním při jejich neporozumění. Dále byli upozorněni na nahrávání rozhovoru, s čímž souhlasili. V neposlední řadě jim byli objasněno, že mohou kdykoliv svou účast na výzkumu ukončit. Účastníci výzkumu vstupovali do výzkumu dobrovolně, to potvrdili podepsáním informovaného souhlasu. Z důvodu zachování anonymity účastníků výzkumu je předkládán v příloze č. 1 pouze vzor informovaného souhlasu učitelů žáků se sluchovým postižením. Originály jsou uschovány na bezpečném místě u badatelky výzkumu, které není volně přístupné. Na základě domluvy mezi všemi zúčastněnými výzkumu bude diplomová práce všem účastníkům výzkumu zaslána na uvedené e-mailové adresy.

5.2 Vytyčení výzkumného problému

Efektivní vzdělávání žáků se sluchovým postižením na běžných základních školách s sebou přináší řešení různých edukačních náležitostí, jež jsou dány vlastním sluchovým postižením. Škola a její učitelé by měli být na specifika ve výuce žáků se sluchovým postižením připraveni, měli by být schopni pomoci dítěti úspěšně se zařadit do školy a vést výuku takovými způsoby, aby plně akceptovala výukové schopnosti žáka se sluchovým postižením a nabídla jim dostatek možností pro jejich vlastní rozvoj. Aby učitelé, kteří představují významnou složku v edukaci každého dítěte, mohli efektivně vést vzdělávání žáka se sluchovým postižením, je pro ně nutné se nadále vzdělávat a hledat možnosti dalšího vzdělávání, kterým získají informace o specifikách žáků se sluchovým postižením ve vzdělávání. Proto jsem se rozhodla zjistit, jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Kvůli získání potřebných informací o této problematice a osvětlení výzkumného problému jsem považovala za důležité analyzovat zkušenosti, reálné možnosti a názory učitelů žáků se sluchovým postižením na běžných školách.

5.3 Vymezení hlavního cíle, dílčích cílů a výzkumných otázek

Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením.

Dílčí cíle:

- *Zjistit, kde získávají učitelé běžných základních škol informace o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením.*

- *Zjistit nejčastější zdroj, který zprostředkovává učitelům nabídku dalšího vzdělávání, jimž získávají informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením.*

- *Zjistit, jak jsou učitelé spokojeni s možnostmi dalšího vzdělávání učitelů v rámci edukace žáků se sluchovým postižením z hlediska naplnění svých vzdělávacích potřeb.*

K dosažení uvedených cílů byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- *Kde získávají učitelé běžných základních škol informace o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením?*

- *Jaký je nejčastější zdroj, který zprostředkovává učitelům informace o možnostech dalšího vzdělávání, jimiž získávají poznatky potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*

- *Jak jsou učitelé běžných základních škol spokojeni s možnostmi dalšího vzdělávání, z něhož můžou čerpat informace o žácích se sluchovým postižením z hlediska naplnění svých vzdělávacích potřeb?*

5.4 Výzkumný soubor

Pro výzkum byli zvoleni respondenti s pomocí metody záměrného výběru, jedná se o postup, kdy jsou účastnící výzkumu vyhledáváni na základě určitých kritérií, tímto kritériem může být specifická vlastnost či projev této vlastnosti. Na základě této metody jsou vyhledávání pouze ti respondenti, kteří jsou pro výzkum vhodní a současně s výzkumem souhlasí. (Miovský, 2006)

V první fázi výzkumu byl uskutečněn výběr základních škol. Z hlediska dostupnosti, kdy výzkumník pracuje a žije v okrese Jeseník, byly osloveny základní školy této oblasti. Nejdříve bylo nutné vyhledat seznam škol, což bylo uskutečněno s pomocí internetu. Po zadání hesla „seznam základních škol okres Jeseník“ do Google vyhledavače se objevily stránky Seznam škol.eu, stránky lze nalézt na internetovém odkaze http://www.seznamskol.eu/typ/zakladni-skola/?kraj=olomoucky&okres=jesenik, tyto stránky uvádí celkový počet dvacet základních škol v okrese Jeseník. Po důkladné analýze samostatných webů základních škol, jenž byl umožněn taktéž těmito stránkami pouhým kliknutím na odkaz na web dané školy, byly ze seznamu vyřazeny tři školy, které nesplňovaly kritérium běžné školy. Dvě školy jsou zřízeny při zdravotnickém zařízení a jedna škola je zřízena dle §16, odst. 9 Školského zákona, to znamená, že jsou zde vzděláváni žáci se zdravotním postižením. Na základě uvedených kontaktů zbývajících škol jsem telefonicky oslovila v březnu 2022 jejich ředitele, abych zjistila, zda se na jejich školách vzdělávají žáci se sluchovým postižením. K telefonickému spojení, které se uskutečňovalo v rozmezí tří dnů, se mi podařilo spojit se všemi řediteli vybraných škol. Na můj dotaz, zda se na jejich škole vzdělává dítě se sluchovým postižením, odpovědělo tedy 100 % dotazovaných. Na základě těchto hovorů bylo zjištěno 5 škol, na kterých se vzdělává 6 žáků se sluchovým postižením.

Na vybraných školách vzdělává žáky se sluchovým postižením celkem 14 učitelů, soubor tvořilo 12 žen a 2 muži. Prvotní kontakt s učiteli proběhl telefonickou formou. Na základě domluvy s řediteli vybraných škol, jsem se s nimi spojila telefonicky v určenou dobu. Telefonické rozhovory probíhaly v rozmezí pracovního týdne od 9. – 13. května. Na začátku hovoru jsem učitelům předala informace o mně a mé diplomové práci, o cíli a průběhu práce, zejména o metodě rozhovoru, který bude nahráván. S účastí na výzkumu souhlasilo 6 učitelů, to znamená 42,9 % z možných. Ostatní učitelé, kteří nesouhlasili s účastí na rozhovoru, uvedli jako nejčastější důvod nedostatek času, dalším jejich argumentem bylo, že nemají k tématu, nic moc říct. Všichni respondenti, kteří souhlasili s účastí, byli ženy. Během telefonického rozhovoru byly předány telefonické kontakty a domluveny možné termíny schůzek.

5.5 Charakteristika výzkumného souboru

Metodou záměrného výběru bylo pro tento výzkum vybráno celkem čtrnáct učitelů, kteří odpovídali stanoveným kritériím k dosažení cíle výzkumu. Tato kritéria jsou:

- učitelé, kteří v současnosti vzdělávají žáka se sluchovým postižením
- učitelé, již svou profesi vykonávají na běžné základní škole
- učitelé, kteří pracují ve škole, která se nachází v okrese Jeseník

Možní účastníci výzkumu byli vybráni nehledě na jejich věk, stupeň dosaženého vzdělání, počet let pedagogické praxe, stupně základní školy, kde učí, stupně sluchového postižení nebo využívání kompenzačních pomůcek u žáků, jež učí a také nebylo rozhodující, jak dlouho žáka vzdělávají.

Ochotu účastnit se výzkumu projevilo ze čtrnácti učitelů pouze šest učitelů, tito účastníci výzkumu jsou ženy. Z hlediska zachování anonymity a pro zajištění přehlednosti jsou v celém výzkumu využívána označení typu učitelka č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, čísla jim byla přiřazena na základě časového pořadí probíhajících rozhovorů.

Učitelka č. 1

Délka pedagogické praxe paní učitelky je dvacet dva let, nejvyšší dosažené vzdělání paní učitelky je magisterské v oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ, vzdělání si dodělávala během své práce ve školství, kde jeden rok pracovala, jako paní asistentka a následně jako učitelka. Vzdělání v oboru speciální pedagogika nemá, ale osm let pracovala ve speciální škole ve Varnsdorfu. V současnosti učí na prvním stupni v malotřídní škole, kde učí 1. a 2. třídu. S výukou žáka se sluchovým postižením má předchozí zkušenosti, které získala během své působnosti na speciální základní škole ve Varnsdorfu. Momentálně má ve třídě žáka s oboustranným sluchovým postižením, jedná se o nedoslýchavost, která byla chlapci diagnostikována ve školce. Žák nosí sluchadlo, byl mu přiznán III. stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání. Paní učitelka učí chlapce od první třídy, teď je ve druhé třídě. Ve třídě má jednoho asistenta pedagoga. O tom, že bude vzdělávat žáka se sluchovým postižením, se na základě úzké spolupráce dozvěděla od učitelů mateřské školky, oficiálně jí to bylo sděleno ředitelkou školy, před nástupem do první třídy.

Učitelka č. 2

Délka pedagogické praxe paní učitelky je sedmnáct let, její nejvyšší dosažené vzdělání je magisterské v oboru učitelství pro 1. stupeň. Dále má kurz dramaterapie, také studovala šest semestrů speciální pedagogiku pro výchovné pracovníky, kterou však neukončila státní závěrečnou zkouškou. V současnosti působí na prvním stupni základní školy. S výukou žáka se sluchovým postižením má zkušenosti, již učila tři roky dívku s nedoslýchavostí. Momentálně učí neslyšícího chlapce, který využívá implantát BAHA, tohoto žáka učí od první třídy, teď se nachází ve třídě čtvrté. Chlapci bylo přiznáno podpůrné opatření ve vzdělávání IV. stupně. Ve třídě se nachází jedna paní asistentka. O tom, že bude vzdělávat žáka se sluchovým postižením, se paní učitelka dozvěděla ze školky, následně byla domluvena schůzka, které se účastnila paní učitelka, pracovník SPC a ředitelka školky.

Učitelka č. 3

Délka pedagogické praxe paní učitelky je čtyřicet let, dosažené vzdělání uvádí bakalářské v oboru speciální pedagogika pro učitelky mateřských škol a výchovné pracovníky a následně magisterské v oboru speciální pedagogika pro učitelství. V současnosti působí převážně na druhém stupni základní školy, i když má nějaké hodiny i na prvním stupni. S výukou žáka se sluchovým postižením neměla žádné předchozí zkušenosti, tento je první. Paní učitelka uvádí, že se jedná o žáka s nedoslýchavostí na jednom uchu s 82% ztrátou sluchu a na druhém okolo 70 %, žák využívá sluchadlo a byl mu přiznán IV. stupeň podpůrných opatření ve vzdělávání. Třídu, v níž je vzděláván žák se sluchovým postižením, učí od třetí třídy. Momentálně se žák nachází v šesté třídě. Ve třídě má v současnosti k dispozici jednoho asistenta pedagoga.

Učitelka č. 4

Délka pedagogické praxe paní učitelky je dvacet tři let, nejvyšší dosažené vzdělání uvádí paní učitelka magisterské v oboru 1. stupeň základních a speciálních škol v Olomouci. V současnosti učí na prvním stupni základní školy. S výukou žáka se sluchovým postižením neměla žádné předchozí zkušenosti, tento je první. Paní učitelka uvádí, že se jedná o žáka s oboustrannou percepční nedoslýchavostí, který využívá naslouchadlo, žákovi byl přiznán IV. stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání. Žák se vzdělává v prvním ročníku, paní učitelka ho tak učí prvním rokem. Ve třídě je k tomuto žákovi přidělen asistent pedagoga. O tom, že bude vzdělávat žáka se sluchovým postižením, byla informována ředitelem školy, na konci školního roku.

Učitelka č. 5

Délka pedagogické praxe paní učitelka je třicet let, vysokoškolské vzdělání si paní učitelka dodělávala během svého působení ve školství dálkově. Její nejvyšší dosažené vzdělání je magisterské v oboru speciální pedagogika pro první stupeň, navíc si dodělala státnice na specifické poruchy učení. V současnosti učí na prvním stupni základní školy. S výukou žáka se sluchovým postižením neměla žádné předešlé zkušenosti, tento je první. Jedná se o žákyni s oboustrannou nedoslýchavostí, na obou uších má podle paní učitelky ztrátu okolo 90 %. Žákyně využívá sluchadlo, byl ji přiznán IV. stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání. Žákyni má ve své třídě třetím rokem. Ve třídě jsou přiděleni dva asistenti pedagoga. O tom, že bude vzdělávat žáka se sluchovým postižením, se dozvěděla od ředitelky školy na konci školního roku.

Učitelka č. 6

Délka praxe paní učitelky jsou tři roky. Její nejvyšší dosažené vzdělání je magisterské v oboru biochemie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, v současnosti si dodělává doplňující pedagogické studium zaměřené na přípravu učitelů 2. stupně ZŠ a SŠ. Vzdělání v oboru speciální pedagogika nemá žádné. Momentálně učí na druhém stupni základní školy a částečně na prvním. Předešlé zkušenosti s výukou žáka se sluchovým postižením nemá žádné, až teď, kdy učí žáka s nedoslýchavostí okolo 90 % na obou uších, a to v předmětech chemie, fyzika a přírodopis prvním rokem. Žákyně využívá sluchadlo a bylo jí přiznán IV. stupeň podpůrných opatření ve vzdělávání. Ve třídě je přidělen jeden asistent pedagoga. O tom, že bude vzdělávat žáka se sluchovým postižením, se dozvěděla při nástupu do zaměstnání, týden před začátkem školního roku, od ředitelky školy, následně od třídní učitelky.

5.6 Metoda sběru dat

Pro výzkum byla zvolena metoda shromažďování dat pomocí rozhovorového šetření. Toto šetření proběhlo pomocí polostrukturovaného rozhovoru, kdy může výzkumník využít otevřených otázek, díky kterým je možno se v průběhu rozhovoru dotazovat na další fakta a žádat jejich vysvětlení nebo zdůvodnění. Vedení rozhovoru by se mělo řídit několika pravidly, proto byly na začátku rozhovoru použity otázky úvodní, které měly vytvořit kontakt mezi účastníky rozhovoru a zároveň uváděly respondenty do tématu. Při polostrukturovaným

rozhovoru má výzkumník připravené rámcové otázky, kterých se však nemusí pevně držet. Připravené rámcové otázky byly rozčleněny do tří stanovených výzkumných otázek tak, aby došlo k objasnění vytyčeného cíle.

- **Úvodní otázky**

Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Máte vzdělání v oboru speciální pedagogika?

Ve škole, kde učíte, působíte, ne kterém stupni?

Měl/a jste někdy ve své třídě žáky se sluchovým postižením, specifikujte s jakým?

Jak dlouho učíte ve třídě, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Jaký stupeň podpůrného opatření byl žákovi se sluchovým postižením přiznán?

Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

- **Kde získávají učitelé běžných základních škol informace o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením?**

Kde nebo od koho jste zjistil/a odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?

- **Jaký je nejčastější zdroj, který zprostředkovává učitelům informace o možnostech dalšího vzdělávání, jimiž získávají poznatky potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením?**

Kde jste získával/a informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

- **Jak jsou učitelé běžných základních škol spokojeni s možnostmi dalšího vzdělávání, z něhož můžou čerpat informace o žácích se sluchovým postižením z hlediska naplnění svých vzdělávacích potřeb?**

Jak jste spokojen/a s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítal/a a proč?

Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

5.7 Organizace a průběh výzkumu

Uskutečnění výzkumu bylo rozděleno do několika etap. První fáze byla zaměřena na získávání teoretických poznatků, zejména z literatury a internetových zdrojů, vztahujících se ke zkoumané problematice. V návaznosti na získané znalosti byla stanovená základní témata nacházející se v praktické části výzkumu.

Stanovenými tématy byly: inkluzivní vzdělávání, vzdělávání učitelů, podpora učitelů při vzdělávání žáků se sluchovým postižením školským poradenským zařízením, školním poradenským pracovištěm a rodiči, výuka žáka se sluchovým postižením. Po dlouhodobém uvažování a následné konzultaci s vedoucím diplomové práce byla pro výzkum zvolena kvalitativní metoda zpracování dat. Tato část výzkumu probíhala v období od září 2021 do března 2022.

Následně bylo zformováno schéma a plán sběru dat. Nejdříve byly stanoveny otázky rozhovoru. Poté na základě získaných kontaktů od ředitelů základních škol v okrese Jeseník byli telefonicky osloveni vhodní respondenti výzkumu, při tomto kontaktu došlo k předání osobních telefonních čísel a předběžně byly domluveny osobní schůzky bez přesného vymezení data. V květnu 2022 byli opětovně telefonicky osloveni respondenti výzkumu, při tomto hovoru došlo k přesnému stanovení termínů schůzek, dle časových možností jednotlivých respondentů.

Samotné výzkumné šetření bylo uskutečněno v červnu 2022. Individuální schůzky se uskutečnily v restauračních zařízeních v místě bydliště respondentů. Pouze paní učitelka č. 3 vyslovila přání setkat se přímo ve škole, kde pracuje. Při schůzkách v restauračním zařízením byl výzkum proveden v odlehlejších částech zařízení, ve třech případech se jednalo o malý salónek, kterým zařízení disponovalo. Výzkumy byly vedeny tak, aby byly zajištěny optimální podmínky k zachování relevantnosti získávaných dat. Jednotlivé rozhovory s paními učitelkami byly vedeny v uvedených dnech.

Paní učitelka	**Datum rozhovoru**
Učitelka č. 1	9. 6. 2022
Učitelka č. 2	14. 6. 2022
Učitelka č. 3	15. 6. 2022
Učitelka č. 4	15. 6. 2022
Učitelka č. 5	22. 6. 2022
Učitelka č. 6	23. 6. 2022

Tabulka č. 1 Data provedených rozhovorů

Následně byly bezpečně uloženy zajištěné informované souhlasy a provedena transkripce a analýza získaných informací, která probíhala od června 2022 do července 2022. Přepis jednotlivých rozhovorů lze nalézt v příloze č. 2–7.

V poslední části výzkumu byla uskutečněna analýza a interpretace získaných dat. V závěrečné části byl vytvořen závěr výzkumu, shrnutí a závěr.

Průběh samotných rozhovorů

Nejdříve byli telefonicky kontaktováni všichni respondenti, kteří se rozhodli výzkumu zúčastnit. Po domluvě a stanovení termínů schůzek bylo zrealizováno osobní setkání. Na začátku schůzky byli všichni respondenti opětovně ujištěni o anonymitě a byl jim vysvětlen záměr výzkumu a způsob zaznamenávání rozhovoru. Následně jim byl předložen k podpisu informovaný souhlas, který zavazuje výzkumníka k zachování mlčenlivosti o skutečnostech, o nichž se dozví v souvislosti s prováděným výzkumem a sběrem dat, a především k zachování v tajnosti identity jednotlivých účastníků, informovaný souhlas lze najít v příloze č. 1. Všichni respondenti se zúčastnili rozhovorů dobrovolně.

Cílem rozhovorů bylo: ***„Zjistit, jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků***

se sluchovým postižením.“ Před vlastním rozhovorem byly účastníkům objasněny dotazy k výzkumné práci i samotnému rozhovoru.

Celý rozhovor byl nahráván na mobilní telefon výzkumníka. Rozhovor obsahoval celkem devatenáct otevřených otázek. Z toho bylo deset otázek úvodních, které byly jednodušší, měly navodit kontakt mezi výzkumníkem a respondentem a zároveň navést respondenta do tématu. Následně byly respondentům pokládány otázky klíčové, které byly sestaveny tak, aby došlo k objasnění stanoveného cíle výzkumu. Některé otázky bylo potřeba v průběhu rozhovoru zopakovat, nebo ujasnit, aby si respondenti uvědomili, co mohou do daného tématu zahrnout. U respondentů učitelka č. 1, učitelka č. 2, učitelka č. 3 a učitelka č. 5 byly navíc kladeny doplňující otázky, viz uvedené přílohy přepisů rozhovorů jednotlivých respondentů. Na konci každého rozhovoru měli respondenti možnost se volně vyjádřit k danému tématu.

Každý z rozhovorů probíhal na předem domluveném místě a netrval déle jak 60 minut, součástí rozhovoru bylo seznámení respondentů s jeho průběhem, ujištění o anonymitě a podepsání informovaného souhlasu. Rozhovor s učitelkou č. 3, který se uskutečnil ve škole, kde paní učitelka pracuje, byl obohacen o ukázku různých pomůcek, jež jsou využívány při výuce žáka se sluchovým postižením. Tyto pomůcky byly s dovolením paní učitelky vyfoceny a jsou zobrazeny v příloze č. 8.

Pro následnou analýzu a interpretaci dat bylo potřeba provést důslednou transkripci, jež následovala po uskutečnění rozhovorů. Audiozáznam byl pečlivě přepsán do textové podoby, pro přepis dat nebyla použita žádná aplikace, přepis dat byl časově náročný i z důvodu kontroly transkripce opětovným poslechem a porovnáváním původního záznamu z jeho transkribovanou podobou.

6 Analýza a interpretace dat

Pro následnou analýzu získaných odpovědí byla využita technika kódování, kdy byly výzkumníkem získaná data tříděna, byly zachyceny nejzákladnější informace z rozhovorů a těmto segmentům byly přiřazeny kódy pomocí klíčových slov nebo slovních spojení. Samotné kódování je již součástí samotné analýzy dat.

Při segmentaci dat si výzkumník všímal velkého množství duplikovaných jevů, proto byla následně uplatněna metoda prostého výčtu, která je dle Miovského (2006) metodou na hranici kvalitativního a kvantitativního přístupu. Díky této metodě, lze vystihnout vlastnost určitého jevu na základě četnosti jeho výskytu či poměru jeho výskytu k jevu jinému. Frekvence a intenzita výskytu určitého jevu tak nabývá důležitého významu pro interpretaci kvalitativních dat.

Nejdříve bylo nutné data připravit pro následnou analýzu. Za tímto účelem byla přepsané rozhovory do textové podoby vytištěny, aby s nimi mohl výzkumník efektivně pracovat a rozložit je do jednotlivých segmentů vztahujících se k výzkumným otázkám. V rozsáhlých odpovědích byly odlišnou barvou zvýrazněny pasáže, které měly význam pro stanovené výzkumné otázky. Výběr pasáží byl proveden velmi důsledně pro následnou práci s nimi. Rozhovory byly segmentovány každý zvlášť a poté byly vybrané části významné pro výzkum přiřazeny k jednotlivým výzkumným otázkám. Pro zpřehlednění vybraných segmentů byly vytvořeny k jednotlivým výzkumným otázkám tabulky pro každého respondenta. Ty obsahují v řádcích jednotlivé otázky a k nim přiřazená data. Označené segmenty byly následně zaneseny do tabulek. Jednotlivým datům byly přiděleny kódy, dle uvedeného vzorce, v tabulce jsou označeny barevně.

1. **Kde získávají učitelé běžných základních škol informace o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením?**

Při segmentaci dat vztahující se k první výzkumné otázce výzkumník narazil na data, která přímo nesouvisí s cílem práce, ale přesto se pro něj jeví jako důležitá a chtěl by je v této práci uvést. Těmto datům byl přiřazen kód „**jiná vzdělávání**“, jedná se o vzdělávání, která přímo nesouvisí se vzděláváním žáka se sluchovým, ale přesto jsou ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením využívána. Dále ke kódu „**samostudium“** výzkumník přiřadil data týkající se získávání informací z doporučení z SPC, i když se jedná o dokument vypracovaný SPC, nedochází k přímé spolupráci mezi zúčastněnými.

Přiřazené kódy pro otázky č.1-3:

1.Samostudium

2.Školení (kurzy) ve škole

3. Školení (kurzy) mimo školu

4. Hospitace na jiné škole

5. Hospitace ve škole

6. Konzultace s kolegy

7. Spolupráce s rodinou

8. Spolupráce s SPC

9. Studium speciální pedagogiky

10. Jiný odborník z praxe

11. Jiná vzdělávání

Přiřazené kódy pro otázku č. 4:

1. Kompenzační pomůcka

2. Pomůcky do výuky

3. Komunikace

4. Organizace výuky

5. Metody a formy výuky

6. Sportovní aktivity, akce mimo školu

7. Začlenění do třídního kolektivu

8. Spolupráce s asistenty pedagoga

9. Podpůrná opatření

10. Specifika ve vzdělávání

Při opětovném pročítání získaných dat k otázce č. 4, výzkumník přidal kód č. 10., dříve byla získaná dat zařazena pod kód č. 5 metody a formy výuky, výzkumník však vnímá data více obsáhleji, nejsou zaměřená pouze na metody a formy, ale komplexně na všechny uvedené možnosti.

UČITELKA. Č.1

Otázka č. 1	ve školce, protože my máme spojenou školku a školu od maminky, s rodinou hodně spolupracuji

Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?	jak s ním pracovat, jsem se dozvěděla z SPC ze zprávy
Otázka č. 2 *Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?*	na paní ředitelku, ona je i speciální pedagog nebo to SPC
Otázka č. 3 *Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	od učitelky, která s tou dívkou pracovala (používala, tenkrát kolegyně) s babičkou se hodně bavíme, jak s ním pracovat, co mu pomáhá s SPC jsem se sešla na konci první třídy, říkala, že vše děláme dobře, jen to porozumění mi upřesnila na internetu jsem četla o výzdobě třídy na češtinářském workshopu byl workshop na diferencovanou výuku na školení SPU, zmínili některé věci, které lze použít webinář od Zelenkové na dys poruchy, spoustu toho se dá použít hospitace na jiných školách, byla jsem se dívat na Montessori výuku, z toho budu taky čerpat
Otázka č. 4 *Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?*	jak to má s tím naslouchadlem prostorové uspořádání třídy, kde ho posadím schopnost porozumění dítěte s okolím pak to vybavení třídy určitě nějaké pracovní sešity pomůcky formy výuky a některé metody práce

Tabulka č. 2 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.1

UČITELKA. Č. 2

Otázka č. 1 *Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	v první fázi od pedagogů mateřské školy úplně první informaci jsem dostala od ředitelky MŠ s paní z SPC z Olomouce jsme měli sezení
Otázka č. 2 *Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?*	na SPC
Otázka č. 3 *Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	konzultacemi se speciálními pedagogy z SPC konzultacemi s předcházejícími vyučujícími daných dětí komunikace s kolegyněmi, které mají sluchově postižené dítě ve třídě studiem literatury zaměřené na surdopedii na internetu informace o tom BAHA systému studiem katalogu podpůrných opatření seminář zaměřený na žáky se sluchovým postižením nebo se ozvu paní z SPC si děláme s paní asistentkou samy rodiče
Otázka č. 4 *Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?*	nejnutnější podmínky pro jejich vzdělávání způsob, jakým se liší vzdělávání dětí se sluchovým postižením zajištění bezpečnosti při výuce tělesné výchovy, plavání, pobytů v přírodě materiální zajištění výuky učebnice, slabikář metody a formy výuky využití podpůrných opatření princip a funkce BAHA systému

Tabulka č. 3 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.2

UČITELKA Č. 3

Otázka č. 1 *Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	takže jsem už věděla od kolegů no od paní T., vše od paní T. [10]
Otázka č. 2 *Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?*	takže paní T. s kolegy, co tam učí, to probíráme samozřejmě ředitel školy, ten teda jako první
Otázka č. 3 *Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	ovládání sluchadel nám ukázala paní T., něco od paní T. byli jsme se podívat v té škole pro ně v Olomouci internet, ještě používám internet na pracovní listy, sice to není úplně pro sluchové, si to pak ještě upravím pak teda ti kolegové a děláme hospitace v hodinách mezi sebou něco pochytám od ředitele, něco od kolegů byli jsme se podívat v Montessori škole, využívají spoustu těch pomůcek, které se dají využít
Otázka č. 4 *Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?*	ovládání sluchadel když si ji posadím do první lavice když si ji posadím do první lavice, budou sluchátka v pořádku, tak to bude klapat jak se s těma dětma pracuje v tom vyučování metody pomůcky

Tabulka č. 4 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.3

[10] Paní T. – pracovnice Speciálně pedagogického centra Olomouc

UČITELKA Č. 4

Otázka č. 1 *Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	z doporučení z SPC
Otázka č. 2 *Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?*	na pana ředitele, on s ním má řečovou výchovu pak na tu Kačku z SPC
Otázka č. 3 *Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	mám vystudovanou surdopedii nebo ve sborovně holky něco poradí něco teda SPC, tam bylo doporučení byla tam i nějaká doporučená literatura, pamatuji Katalog podpůrných opatření, do něj jsem koukala školení zaměřené na komunikační dovednosti předškolních a mladších školních dětí workshop psychomotorické a pohybové hry ve výuce, ale sluchové postižení tam úplně nebylo přednášku naší kolegyně, byla zapálená do montessori, kdy v naší učebně rozložila ty pomůcky a ke každé řekla a pak internet, snažím se dohledat informace na internetu školení, které se týkalo SPU
Otázka č. 4 *Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?*	jak zorganizuju třídu metody aktivního vyučování strukturalizace a organizace výuky jak ho nejlépe zapojit do kolektivu jak mu uzpůsobit podmínky vzdělávání rozvoj slovní zásoby pomůcky pracovní sešity

Tabulka č. 5 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.4

UČITELKA Č.5

Otázka č. 1 *Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	něco od paní T. nějaká skripta na Surdo
Otázka č. 2 *Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?*	na pracovnici z SPC pan Ješina APA Olomouc
Otázka č. 3 *Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	materiály, posílala mi plno materiálů DVPP na sluchové, ono to nebylo úplně na sluchové, ona to měla celkově jako komunikaci takový ten časák, je to takové obecně, sem tam píší i o sluchových snad Školské noviny, asi školství pak Katalog podpůrných opatření kolegyně má o ročník níž sluchově postiženého chlapce, tak sem tam chodíme nakouknout vzájemně někdy diskutujeme co a jak tak jsme tam měli týden školení, hry v přírodě surdo, oni tam byli všechny pak teda paní z SPC taky čerpám z výšky, z těch poruch učení, ta reedukace poruch učení se dá celkově navléct na sluchové postižení něco od bývalých kolegyň ale spíš hledám na internetu taky jsem byla na APĚ[11] v Olomouci, jak měli ten uváděcí seminář měli jednou ukázku ve škole

[11] APA – Centrum aplikovaných pohybových aktivit vzniklo v roce 2018, jako součást Implementace krajského akčního plánu Olomouckého kraje, jeho sídlo se nachází na Fakultě tělesné výchovy UP v Olomouci. Primárně se věnuje vzdělávání pedagogů v oblasti aktivního zapojení dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami do školních i mimoškolních pohybových aktivit. (Centrum APA, 2021)

	jinak jezdí i z Olomouce i sem, ten projekt se navlékl na Masnu a tam to probíhá v tělocvičně
Otázka č. 4 *Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?*	komunikace kde se posadí rozvoj slovní zásoby pomůcky sportovní aktivity jak s ní pracovat

Tabulka č. 6 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.5

UČITELKA Č. 6

Otázka č. 1 *Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	ve škole od učitelů, co už tam učí od třídní učitelky od asistentky z doporučení SPC
Otázka č. 2 *Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?*	na asistenta pedagoga třídní učitelku SPC
Otázka č. 3 *Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	informace si vyhledávám sama na internetu Katalog podpůrných opatření a nějakou metodiku od Potměšila nejcennější jsou informace od kolegů a od asistentek máme možnost hospitace v hodinách kolegů, takže jsem se byla podívat předmět speciální pedagogika v rámci mého studia
Otázka č. 4 *Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání*	jak s těmito žáky pracovat, aby výuka byla efektivní jaké pomůcky se osvědčily jak jsou nápomocné asistentky nejvhodnější metody

informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?	

Tabulka č. 7 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.6

2. **Jaký je nejčastější zdroj, který zprostředkovává učitelům informace o možnostech dalšího vzdělávání, jimiž získávají poznatky potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením?**

Při přiřazování dat k jednotlivým kódům, výzkumník u dat týkajících se učitelky č. 1, přiřadil ředitelku školy pod kód vedení školy a jednou pod kód kolegové, a to z toho důvodu, že paní učitelka učí na malotřídní škole, která celkem čítá tři učitele. Při sdělování informací a následném třídění dat, byla paní ředitelka v tomto případě vnímána jako kolegyně.

Přiřazené kódy:

1. Speciálně pedagogické centrum
2. Vedení školy
3. Kolegové
4. Vlastní iniciativa
5. Organizace nabízející další vzdělávání
6. Jiné

UČITELKA Č. 1

Otázka č. 1 *Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	ve zprávě od SPC je doporučená nějaká literatura určitě paní ředitelka, posílá nabídky školení na paní ředitelku, takže kdybych měla nějaký problém, tak se na to zeptám ji, jakým způsobem to zjistit, kde to dohledat, určitě mi poradí dá se toho docela dost načíst na internetu, kdo hledá ten najde mně chodí nabídky, když jsem se nějakých akcí zúčastnila

	jsem zařazena i v tom SYPU, tam je hodně možností
Otázka č. 2 *Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?*	žádný nepreferuju

Tabulka č. 8 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.1

UČITELKA Č. 2

Otázka č. 1 *Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	to mě tenkrát oslovila právě paní T. z SPC to jsem si někde načetla na internetu asi v první řadě SPC si vyhledávám sama na portálech, které nabízejí další vzdělávání ze začátku vedení
Otázka č. 2 *Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?*	když si vyhledávám sama…vím, na co se zaměřit

Tabulka č. 9 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.2

UČITELKA Č. 3

Otázka č. 1 *Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	vše od paní T., všecky ty impulsy ze začátku ředitel sami najít na internetu
Otázka č. 2 *Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?*	nejvíce si vyhledávám sama

Tabulka č. 10 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.3

UČITELKA Č. 4

Otázka č. 1 *Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	nebo z doporučení tam byly ty knihy od kolegyň posílá ředitel nějaké nabídky, ale tam jsem zatím žádné úplně zaměřené na žáka se sluchovým postižením nenašla

	něco chodí od agentur, kde už jsem byla a tak různě na internetu
Otázka č. 2 *Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?*	nejvíc dám na kolegyně očekávám, že mě bude informovat SPC v doporučení, alespoň o nějaké dostupné literatuře

Tabulka č. 11 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.4

UČITELKA Č. 5

Otázka č. 1 *Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	ale spíš hledám na internetu paní T. z SPC něco paní ředitelka posílají sami nabídky, takže si to sama lovím
Otázka č. 2 *Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?*	asi to SPC a pak sama, to, co potřebuji

Tabulka č. 12 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.5

UČITELKA Č. 6

Otázka č. 1 *Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?*	vyhledávám si je sama paní třídní mi doporučila na pedagogických poradách
Otázka č. 2 *Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?*	jak už jsem řekla, vyhledávám si je sama

Tabulka č. 13 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.6

3. **Jak jsou učitelé běžných základních škol spokojeni s možnostmi dalšího vzdělávání, z něhož můžou čerpat informace o žácích se sluchovým postižením z hlediska naplnění svých vzdělávacích potřeb?**

Kódy přiřazené otázce č. 1

1. Dostačující
2. Částečně dostačující
3. Nedostatek školení na sluchové postižení

Kódy přiřazené otázce č.2

1. Workshop
2. Seminář
3. Přednáška
4. Hospitace na jiné škole
5. Školení ze strany SPC
6. Jiné
7. Prožitek, zapamatování
8. Srovnání
8. Konzultace s učiteli
9. Zaměření na žáka
10. Nedostatek

Přiřazené kódy pro otázku č. 3:

1. Kariérové poradenství
2. Pomůcky do výuky
3. Metody a formy výuky
4. Obsah učiva
5. Hodnocení
6. Sluchové vady
7. specifika ve výuce

Při opětovné analýze dat bylo shledáno předešlé přiřazení kódu metody a formy výuky vztahující se k otázce č. 4 za chybné, po důkladnější analýze jsou získaná data vnímána obsáhleji, dala by se přiřadit k více stanoveným kódům, z tohoto důvodu výzkumník přidal

do seznamu kódů, kód č. 8 specifika ve výuce, jenž získaná data dle výzkumníka pojmenovává přesněji.

UČITELKA Č. 1

Otázka č. 1 *Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?*	na sluchové postižení jsem nic úplně neabsolvovala, nic jsem taky nenašla dá se toho docela dost načíst na internetu
Otázka č. 2 *Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?*	aby to bylo fyzicky, nějaký workshop, ne online protože věci, které si prožiju, ty si taky lépe zapamatuju možná by nebyly špatné ty vzájemné hospitace mezi školami člověk by viděl, jak to dělají jiní
Otázka č. 3 *Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?*	na výukové metody rozvoj té slovní zásoby

Tabulka č. 14 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.1

UČITELKA Č. 2

Otázka č. 1 *Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?*	za mě toho je dost, jen je to spíš postavené na samostudiu a nějakých diskuzích s kolegy a SPC
Otázka č. 2	náslechové hodiny ve školách speciálně zřízených pro žáky se sluchovým postižením

Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?	ať si to může člověk porovnat více seminářů na sluchové postižení, našla jsem jen jedno
Otázka č. 3 *Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?*	odlišnosti ve vzdělávání hodnocení žáků využívání pomůcek do jaké míry s nimi pracují

Tabulka č. 15 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.2

UČITELKA Č. 3

Otázka č. 1 *Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?*	všecko bylo na místě, to člověku pomůže máme štěstí s tím SPC, to hodně pomohlo. Jinak sbíráš, kde to jde na sluchové toho školení moc není
Otázka č. 2 *Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?*	školení, workshop, kde si to můžu zažít
Otázka č. 3 *Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?*	jaké pomůcky jak zacházet tady s tímto dítětem ještě něco ohledně kariérového poradenství

Tabulka č. 16 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.3

UČITELKA Č. 4

Otázka č. 1 *Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?*	získané informace hodnotím kladně DVPP, že nejsou zaměřená na ty sluchové, to prostě vyhledáváš, co by ti mohlo pomoct, tak nějak po kouskách
Otázka č. 2 *Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?*	přednáška nebo workshop zaměřený přímo na práci s těmito dětmi zažiješ si to že by se tam setkali ti, co učí tyto děti, a tak nějak bychom si povyměňovali info
Otázka č. 3 *Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?*	komunikačních dovedností, rozvoj slovní zásoby, metody k tomu určené

Tabulka č. 17 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.4

UČITELKA Č. 5

Otázka č. 1 *Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?*	asi to bude muset stačit za mě to je asi dostačující
Otázka č. 2 *Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?*	každé školení je dobré

Otázka č. 3 *Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?*	nové metody do češtiny, do matiky…víš co, všechno, co je nového se hodí

Tabulka č. 18 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.5

UČITELKA Č. 6

Otázka č. 1 *Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?*	těch možností moc není doposud jsem nenašla žádné školení
Otázka č. 2 *Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?*	širší nabídku seminářů žádné jsem nenašla školení ze strany SPC vše konkrétně k jednotlivému žákovi
Otázka č. 3 *Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?*	na sluchové vady jaké pomůcky metody práce se žáky se sluchovým postižením

Tabulka č. 19 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.6

Interpretace získaných dat

V rámci výzkumného šetření byly položeny tři výzkumné otázky, týkající se možností dalšího vzdělávání učitelů, kterým získávají informace o specifikách žáků se sluchovým postižením. V této části budou interpretovány poznatky, jež byly získány metodou prostého výčtu. Při analýze byly kódy, které se v rozmezí jedné otázky jednotlivých respondentů ztotožňovaly, sloučeny do skupiny se stejným kódem. Pokud tedy v rámci jedné otázky došlo u respondenta k opakovanému přiřazení několika segmentů k jednomu kódu, byly tyto

segmenty následně sloučeny pod jeden kód. Zjištěné poznatky vedou k naplnění jednotlivých dílčích cílů. Z důvodu většího množství získaných dat byly zjištěné údaje pro přehlednost zpracovány taktéž do tabulky.

Otázka č 1: Kde získávají učitelé běžných základních škol informace o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením?

- ***Kde nebo od koho jste zjistil/a odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?***

Na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením učitelé získávají odpovědi pomocí konzultace s kolegy, pro tento způsob se vyjádřily čtyři učitelky, kdy dvě uvedly kolegy z mateřské školy, kterou žák se sluchovým postižením navštěvoval před nástupem do první třídy, učitelka č. 3 uvádí kolegy z předešlých ročníků školy, kterou žák navštěvuje, učitelka č. 6 uvádí učitele, kteří tam učí, dále asistenta pedagoga a třídní učitelku. Čtyři učitelky využívají také samostudium, kdy se ve třech případech jednalo o doporučení z SPC a v jednom případě o studium skript surdopedie. Ve třech případech se jednalo o spolupráci s SPC formou konzultace (schůzky) s pracovnicí speciálně pedagogického centra. Jedna paní učitelka využila spolupráci s rodinou, kdy se paní učitelka vyjádřila slovy „*ještě od maminky, s rodinou hodně spolupracuju*“.

Využité možnosti	**Využití respondenty**
Konzultace s kolegy	**4**
Samostudium	**4**
Spolupráce s SPC	**3**
Spolupráce s rodinou	**1**

Tabulka č. 20 Využité možnosti dalšího vzdělávání při zjišťování odpovědí na prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením

- ***Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?***

V případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením uváděly všechny učitelky spolupráci z SPC, čtyři z nich se také obrací na své kolegy. Učitelka č. 5 uvádí jiného odborníka z praxe, s nímž přišla do kontaktu v rámci svého dalšího studia zaměřeného na vzdělávání žáků

se sluchovým postižením „*Takže s nimi mám taky velmi dobré zkušenosti, vždycky když jsem potřebovala, tak jsem zavolala Ješinovi a ten mi řekl všechno, co bylo potřeba.*“

Využité možnosti	**Využití respondenty**
Spolupráce s SPC	**6**
Spolupráce s kolegy	**4**
Jiný odborník z praxe	**1**

Tabulka č. 21 Využité možnosti dalšího vzdělávání v případě pomoci ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením

- ***Jakými dalšími způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením?***

Mezi další způsoby vzdělávání, jimiž učitelé získávají informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením patří samostudium, které uvedly všechny dotazované učitelky, jednalo se o studium literatury a vyhledávání informací na internetu. Školení, které se uskutečnilo přímo ve škole se zúčastnila pouze učitelka č. 6., jednalo se o školení realizované centrem APA, které bylo zaměřené na sportovní aktivity osob s postižením různého charakteru i osob se sluchovým postižením. Školení mimo školu zmiňuje učitelka č. 1, jednalo se o školení zaměřené přímo na sluchové postižení „*pak to byl nějaký seminář zaměřený na žáky se sluchovým postižením, bylo to snad na UPOLU, já jsem tam chtěla jet, protože to bylo jediné, na které jsem narazila*“, a učitelka č. 5., se zúčastnila dalšího vzdělávání pedagogů, které bylo podle jejich slov zaměřené na komunikaci, součástí tohoto školení, byla také komunikace osob se sluchovým postižením, také absolvovala týdenní školení v rámci získání osvědčení instruktora, kde se opět setkala se školením zacílené na osoby se sluchovým postižením, dalším školením, kterým prošla je školení zaměřené na sportovní aktivity realizované centrem APA. Hospitaci mimo školu sděluje v rozhovoru učitelka č. 3, která využila možnost navštívit školu pro sluchově postižené v Olomouci, tato možnost jí byla nabídnuta po domluvě s pracovnicí z SPC. Tato alternativa byla předestřena také učitelce č. 2, ale v důsledku covidových opatření nebyla využita „*já jsem vlastně na ty náslechové hodiny chtěla, bylo to už i domluvené, pak díky covidu z toho sešlo*“. Hospitaci ve škole využívají tři učitelky, kdy se ve dvou případech jedná o hospitace u stejného žáka, ale v jiných vyučovacích předmětech, v jednom případě se jedná o hospitaci ve třídě s jiným žákem se sluchovým postižením. Konzultaci s kolegy využívají všechny dotazované učitelky, jedná se o kolegy současné, ale i bývalé, učitelka č. 2 udává také pedagogy mateřské školy, kterou žák se sluchovým postižením navštěvoval. Spolupráci s rodinou využívá učitelka č. 1, která zmínila matku a babičku žáka, učitelka č. 2 uvádí pouze

obecně rodiče. Spolupráci s SPC uvádí tři učitelky, kdy se jedná o konzultace, nebo schůzky v rámci kontrolních hospitací ze strany speciálně pedagogického centra. Využití studia speciální pedagogiky uvádí učitelka č. 4 *„mám vystudovanou surdopedii, takže třeba naslouchadlo víme… “,* a dále učitelka č.6, která si momentálně dodělává pedagogické vzdělání *„dodělávám si pedagogické minimum, kde v rámci předmětu speciální pedagogiky jsme řešili tuto problematiku“.* Jiné vzdělávání, které nebylo přímo zaměřené na specifika žáka se sluchovým postižením, ale přesto je v jeho vzdělávání využito, zmiňují čtyři učitelky. Jedná se především o školení (workshopy, webináře), které bylo zaměřeno na specifické poruchy učení, diferencovanou výuku, komunikační dovednosti předškolních a mladších školních dětí, psychomotorické a pohybové hry ve výuce, dále se jednalo o hospitace ve školách, které ve vzdělávání využívají Montessori výuku, přednášku kolegyně ve škole zaměřenou na pomůcky Montessori, následně jsou uplatňovány vědomosti reedukace SPU získané studiem na vysoké škole a samostudium, kdy si učitelé vyhledávají pomůcky pro práci s žákem se sluchovým postižením.

Využité možnosti dalšího vzdělávání	**Využití respondenty**
Samostudium	**6**
Školení kurzy ve škole	**1**
Školení kurzy na jiné škole	**2**
Hospitace mimo školu	**1**
Hospitace ve škole	**3**
Konzultace s kolegy	**6**
Spolupráce s rodinou	**2**
Spolupráce s SPC	**4**
Studium speciální pedagogiky	**2**
Jiná vzdělávání	**4**

Tabulka č. 22 Využité možnosti dalšího vzdělávání zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením

- ***Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?***

U všech dotazovaných učitelek bylo vzdělávání zaměřeno na možné metody a formy práce s žáky se sluchovým postižením a také na pomůcky ve výuce. Organizaci výuky zmiňují učitelky č. 1–5, neuvádí ji učitelka č. 6, což může být dáno tím, že není třídní učitelkou žáka se sluchovým postižením. Pod kód specifika ve vzdělávání byla přiřazena data, která

výzkumník vnímá šířeji, mohla by být přiřazena k více uvedeným kódům, tuto oblast vzdělávání uvádí čtyři dotazované učitelky č. 2, 3, 5, 6. Oblast zaměřenou na komunikaci s žáky se sluchovým postižením uvádí učitelka č. 1, která sděluje „s*chopnost porozumění toho dítě s okolím, jakým způsobem, jestli mi bude vůbec rozumět“,* komunikaci s žákem se sluchovým postižením zmiňuje také učitelka č. 3 a 5. Ovládání kompenzační pomůcky udává učitelka č. 1, č. 2 „*vyhledávala na internetu informace o tom BAHA systému, jak to vlastně funguje, jak se to obsluhuje a takové věci, když jsem pak věděla, že má BAHA systém“,* a také uč. č. 3. Na oblast sportovních aktivit, akcí mimo školu bylo zaměřeno vzdělávání paní učitelky č. 2, která se primárně zajímala o zajištění bezpečí žáka při těchto aktivitách, a učitelka č. 5, u níž bylo vzdělávání zaměřeno na komunikaci, bezpečnost, sportovní aktivity a na pomůcky, které se vztahují k jednotlivým sportům. Učitelka č. 2 se také zajímala o podpůrná opatření ve vzdělávání a možnosti jejich využití při vzdělávání žáka se sluchovým postižením. Učitelka č. 4. zmiňuje zapojení do kolektivu „*aby se mohl, co nejlépe začlenit do kolektivu a předešlo by se stresu“*. Učitelka č. 6. se také zajímala o spolupráci učitele a asistenta pedagoga.

Oblast vzdělávání	**Využití respondenty**
Kompenzační pomůcka	**3**
Pomůcky do výuky	**6**
Komunikace	**3**
Organizace výuky	**5**
Metody a formy výuky	**6**
Sportovní aktivity, akce mimo školu	**2**
Začlenění do třídního kolektivu	**1**
Spolupráce s asistenty pedagoga	**1**
Podpůrná opatření	**1**
Specifika ve vzdělávání	**4**

Tabulka č. 23 Zaměření absolvovaného vzdělávání

Otázka č. 2: Jaký je nejčastější zdroj, který zprostředkovává učitelům informace o možnostech dalšího vzdělávání, jimiž získávají poznatky potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

- ***Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?***
- ***Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?***

Mezi nejčastější zdroje, které informují učitele o dalším vzdělávání zaměřeném na poznatky o vzdělávání žáků se sluchovým postižením můžeme zařadit dle odpovědí paní učitelek vlastní iniciativu, kdy si vzdělávání nebo informace, týkající se vzdělávání žáků se sluchovým postižením vyhledávají samy. Dalším zdrojem je speciálně pedagogické centrum, kdy tuto možnost uvádí pět učitelek. Možnost vedení školy vyslovilo taktéž pět učitelek. Učitelka č. 2 a č. 3 uvádí ředitele školy pouze ze začátku vzdělávání žáka se sluchovým postižením, učitelka č. 4 zmiňuje ředitele, ale dodává, že žádné úplně zaměřené na žáka se sluchovým postižením nenašla *„posílá ředitel nějaké nabídky, ale tam jsem zatím žádné úplně zaměřené na žáka se sluchovým postižením nenašla, vybereš si, co bys tak potřebovala, co by se mohla pro výuky s ním hodit“*. Tři učitelky se opírají o zkušenosti svých kolegů, učitelka č. 1. uvádí paní ředitelku *„tak se na to zeptám ji, jakým způsobem to zjistit, kde to dohledat, určitě mi poradí“*, učitelka č.2 své kolegyně také preferuje jako zdroj pro získávání informací o dalším vzdělávání, učitelka č. 6. zařadila mezi své zdroje třídní učitelku žáka se sluchovým postižením a ostatní kolegy, kdy se dozvídá o možném dalším vzdělávání v rámci porad *„někdy se bavíme i o různých akcích nebo školeních na pedagogických poradách, když tak přemýšlím, tak i třeba o dostupné literatuře, když někdo vynese nějaké problém k diskuzi“*. Mezi další zdroje řadí tři dotazované učitelky organizace nabízející další vzdělávání, když už se nějakého vzdělávání u dotyčné organizace zúčastnily, chodím jim od nich automaticky nabídky, jak například uvádí učitelka č. 1 *„jak už jsem se nějakých akcí zúčastnila, tak tam mi chodí taky nějaké nabídky“*, paní učitelka také zmiňuje projekt SYPO, ve kterém sama působí za Jesenicko *„já jsem zařazena i v tom SYPU, v rámci toho byl i ten workshop na diferencovanou výuku, i tam je hodně možností a tam já i kdybych dala podnět, že potřebujeme vzdělávat v oblasti surdopedie nebo v něčem podobném, tak oni mi vyhledají lektora po celý republice a můžou třeba pro celý Jesenicko pro učitelé jsme schopni zajistit webinář“*.

Mezi preferované zdroje patří vlastní iniciativa, kterou zvolily čtyři učitelky, jako důvod uvedly možnost zaměřit se na to, co zrovna potřebují. Dalším preferovaným zdrojem je uváděno SPC, jež zvolily dvě dotazované učitelky. Učitelka č. 4 mimo SPC uvádí své kolegyně *„nejvíc dám na kolegyně, pak vždy očekávám, že mě bude informovat SPC“*. Učitelka č. 1 nemá žádný preferovaný zdroj, to podpořila slovy *„žádný nepreferuji, jsem ráda za každý podnět, takže beru vše, co mi kdo nabídne… “*.

Využívaný zdroj	Využití respondenty	Preference uvedeného zdroje
Speciálně pedagogické centrum	**5**	**2**
Vedení školy	**5**	
Kolegové	**3**	**1**
Vlastní iniciativa	**6**	**4**
Organizace nabízející další vzdělávání	**3**	

Tabulka č. 24 Zdroje zprostředkovávající další vzdělávání učitelů

Otázka č. 3: Jak jsou učitelé běžných základních škol spokojeni s možnostmi dalšího vzdělávání, z něhož můžou čerpat informace o žácích se sluchovým postižením z hlediska naplnění svých vzdělávacích potřeb?

- ***Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?***

Na tuto otázku se učitelky č. 1-5 vyjadřovaly pozitivním způsobem, vnímají dostatek možností k získávání informací o specifikách ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením, i přestože se čtyři dotazované učitelky vyjádřily k nedostatku školení zaměřené přímo na sluchové postižení. Většinu informací získávají jinými způsoby, než je školení zaměřené na tuto tématiku, sdělení paní učitelky č. 2 zní *„za mě toho je dost, jen je to spíš postavené na samostudiu a nějakých diskuzích s kolegy a SPC, určitě bych uvítala více seminářů na sluchové postižení“*, učitelka č. 4. se vyjadřuje ke školením zaměřená na sluchové postižení obdobným způsobem *„mrzí mě ta DVPP, že nejsou zaměřená na ty sluchové, to prostě vyhledáváš, co by ti mohlo pomoct, tak nějak po kouskách.* Učitelka č. 5 další vzdělávání zaměřené přímo na specifika žáků se sluchovým ani neočekává, i když připouští, že by určitě nějaké uvítala *„no určitě by nějaké mohlo být, ale když si vezmu, že je jich tak málo na těch běžných základkách, tak nejspíš speciální školení dělat nebudou.* Učitelka č. 6. hodnotí možnosti dalšího vzdělávání částečně negativně, sděluje, že těch možností moc není, v rozhovoru také uvádí, že informace získané z literatury a z předmětu speciální pedagogika nebyly pro ni velkým přínosem *„informace přímo z literatury pro mě nejsou velkým přínosem, nebyl pro mě ani velký přínos předmět speciální pedagogika v rámci mého studia“*, nejvíce si cení rad kolegů a vlastní zkušenosti.

Získaná vyjádření respondentů	Využití respondenty
Dostačující	**5**
Částečně dostačující	**1**
Nedostatek školení na sluchové postižení	**4**

Tabulka č. 25 Možnosti dalšího vzdělávání zaměřeného na vzdělávání žáků se sluchovým postižením z pohledu učitelů

- ***Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala a proč?***

Pro workshop se vyslovily tři učitelky, a to z důvodu vlastního prožitku, lepšího zapamatování, jak uvádí učitelka č. 1 *„nějaký workshop, ne online, protože věci, které si prožiju, ty si taky lépe zapamatuju“*, dalším důvodem je možnost setkání se učitelů, kteří vzdělávají žáky se sluchovým postižením, a výměny informací, jak zmiňuje učitelka č. 4 *„zažiješ si to, a i z hlediska toho, že by se tam setkali ti, co učí tyto děti, a tak nějak bychom si povyměňovali info“*, stejným způsobem se vyjadřuje také k přednášce, kterou uvedla spolu s workshopem. Učitelka č. 2. a č. 6. uvádí semináře, jako důvod shodně vnímají nedostatek seminářů zaměřených na sluchové postižení. Vzájemné hospitace by uvítaly učitelka č. 1, která zmiňuje hospitace mezi školami, kde učí žáka se sluchovým postižením, a učitelka č. 2, jež by ráda navštívila školu pro žáky se sluchovým postižením. Školení ze strany SPC uvádí učitelka č. 6, chtěla by, aby se školení ze strany SPC týkalo konkrétního žáka *„kde by jasně řekli, jak postupovat, jaké pomůcky, vše konkrétně k jednotlivému žákovi, nejen teoreticky a širokoúhle“*. Učitelka č. 5 se k této otázce vyjádřila, že každé školení, které by se uskutečnilo, by bylo dobré *„každé školení je dobré, když se něco nového dovíš“*.

Způsob dalšího vzdělávání	Využití respondentů	Důvod
Workshop	**3**	prožitek, zapamatování konzultace s ostatními učiteli
Seminář	**2**	nedostatek
Přednáška	**1**	prožitek zapamatování konzultace s ostatními učiteli
Hospitace na jiné škole	**2**	srovnání
Školení ze strany SPC	**1**	zaměření na žáka

Tabulka č. 26 Preferované možnosti dalšího vzdělávání učitelů zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením

- ***Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?***

Dle dotazovaných učitelek, by mělo být vzdělávání zaměřeno na metody a formy výuky, učitelka č. 1. a č. 4 tuto oblast blíže specifikují na rozvoj slovní zásoby a komunikačních dovedností, učitelka č. 5 uvádí metody do výuky češtiny a matematiky. Tři učitelky dále uvádí pomůcky do výuky, kdy učitelka č. 3 by se ráda zúčastnila burzy pomůcek a učebnic „*aby si člověk, mohl ty pomůcky osahat, mohl se podívat, že je sice moc hezké, že pošlou nabídku pomůcek, ale když ji nevidíš, pak si to objednáš a víš, že to stojí za ...* “. Obsah učiva a hodnocení uvádí učitelka č. 1. z důvodu své zkušenosti při výuce žáka se sluchovým postižením, kdy si nebyla jistá správnosti svého postupu při práci s ním. Další vzdělávání v oblasti sluchových vad by uvítala učitelka č. 6. Učitelka č. 2 a č. 3 se vyjádřily k dalšímu vzdělávání slovy, která podle výzkumníka zahrnují více oblastí specifik ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením, a to „*odlišnosti ve vzdělávání*“ a „*jak zacházet tady s tímto dítětem*“. Učitelka č. 3. by rovněž přivítala školení ohledně kariérového poradenství, což vyjadřuje slovy „*něco ohledně kariérového poradenství, třeba vím že chce E. dělat kadeřnici a to nemůže, sice je to spíš pro výchovné (to jsem taky), ale i ten třídní učitel potřebuje čerpat někde informace, kam ji směřovat*“.

Oblast vzdělávání	**Využití respondenty**
Kariérové poradenství	**1**
Pomůcky do výuky	**3**
Metody a formy výuky	**4**
Obsah učiva	**1**
Hodnocení	**1**
Sluchové vady	**1**
Specifika ve vzdělávání	**2**

Tabulka č. 27 Preferované oblasti dalšího vzdělávání zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením

7 Závěry výzkumu

Učitelé běžných základních škol využívají především pro získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením samostudium, konzultaci s kolegy a spolupráci z SPC tyto způsoby jsou využívány všemi respondenty. Samostudium je uskutečňováno pomocí studia doporučení z SPC, internetu, literatury, časopisu a skript ze studia speciální pedagogiky. Samostudium je také využíváno čtyřmi respondenty při získávání prvotních informací o vzdělávání žáků se sluchovým, a to v jednom případě studiem skript ze studia, ve třech případech se jednalo o doporučení z SPC. Všichni respondenti využívají samostudium při svém dalším vzdělávání. Konzultaci s kolegy uvedli také všichni respondenti, v případě dalšího vzdělávání, čtyři z nich zmínily kolegy také při zjišťování prvotních informací o vzdělávání žáka se sluchovým postižením a rovněž při pomoci ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením. Spolupráci s SPC sdělily tři učitelky při získávání odpovědí na své prvotní otázky, všechny dotazované učitelky při pomoci ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením a čtyři při dalším vzdělávání, zaměřeném na specifika žáků se sluchovým postižením. Čtyři učitelky uvedly jiná vzdělávání, jež nebyla zaměřena přímo na žáky se sluchovým postižením, ale získané vědomosti a dovednosti jsou využívány ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením. Možnost spolupráce s rodinou udaly dvě učitelky, kdy jedna z učitelek uvádí dobrou spolupráci s rodinou od počátku vzdělávání žáka se sluchovým postižením, takže získala od rodiny odpovědi na své prvotní otázky, ale také na otázky, které přicházely se vzděláváním žáka se sluchovým postižením. V druhém případě se jednalo pouze o demonstraci obsluhy BAHA systému na začátku školního roku. Možnost hospitace ve škole v hodinách svých kolegů sdělily tři učitelky. Školení, které bylo zcela nebo částečně zaměřeno na vzdělávání žáků se sluchovým postižením se zúčastnily dvě učitelky, kdy jedna uvádí jedno školení a druhá pět, přičemž tři byla realizovaná centrem APA. Studium speciální pedagogiky předložily dvě učitelky, v jednom případě se jednalo o vysokoškolské studium v oboru speciální pedagogiky, v druhém případě se jednalo o předmět speciální pedagogika v rámci doplňkového studia pedagogiky. Hospitaci mimo školu uvedla jedna učitelka, ve spolupráci s pracovnicí SPC navštívila školu pro žáky se sluchovým postižením. Jedna z učitelek uvádí také jiného odborníka z praxe, s nímž se setkala na absolvovaných školeních.

Využité možnosti dalšího vzdělávání	Využití respondenty
Samostudium	**6**
Konzultace s kolegy	**6**
Spolupráce s SPC	**6**
Jiná vzdělávání	**4**
Hospitace ve škole	**3**
Studium speciální pedagogiky	**2**
Spolupráce s rodinou	**2**
Školení kurzy mimo školu	**2**
Studium speciální pedagogiky	**2**
Hospitace na jiné škole	**1**
Jiný odborník z praxe	**1**

Tabulka č. 28 Seznam dalšího vzdělávání učitelů zaměřeného na vzdělávání žáků se sluchovým postižením

Absolvované další vzdělávání bylo především zaměřeno na metody a formy práce ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením a pomůcky do výuky, tyto oblasti uvedly všechny dotazované učitelky. Pět učitelek sděluje organizaci výuky, čtyři dotázané uvádí specifika ve výuce a tři zaměřily své vzdělávání na kompenzační pomůcku a komunikaci s žákem se sluchovým postižením. Následně bylo vzdělávání zacíleno na sportovní aktivity a akce mimo školu tuto možnost uvedly dvě učitelky. Dále bylo vzdělávání jednou zaměřeno na spolupráci s asistentem pedagoga a jednou na možnost využití podpůrných opatření.

Nejčastější zdrojem, který zprostředkovává učitelům možnosti dalšího vzdělávání, jsou oni sami, tuto možnost uvedly všechny učitelky, dokonce čtyři z nich tuto možnost i preferují. Dalším zdrojem, pro něhož se vyjádřilo pět dotazovaných, je SPC a vedení školy. Tři učitelky z šesti uvádí mezi další zdroje kolegy a organizace zajišťující další vzdělávání.

Možnosti dalšího vzdělávání zaměřená na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením vnímá jako dostačující pět dotazovaných učitelek. Čtyři učitelky přesto uvádí nedostatek školení zaměřených na vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Tři se vyslovily pro realizaci workshopu, jedna z nich také pro přednášku. Dvě by uvítaly možnost hospitace v jiné škole, kde se vzdělávají žáci se sluchovým postižením a dvě uvádí možnost semináře, zaměřeného na žáky se sluchovým postižením, kterých je dle jejich názorů nedostatek. Jedna zmiňuje podrobnější školení ze strany SPC zaměřené na konkrétního žáka.

Možné realizované vzdělávání by dle čtyř dotazovaných učitelek mělo být zaměřeno na metody a formy výuky využívané ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením, tři učitelky

uvedly pomůcky do výuky, dvě dotazované se vyjádřily pro specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Vzdělávání zacílené na oblast sluchových vad, hodnocení žáků, obsahu vzdělávání a kariérového poradenství bylo uvedeno vždy jednou z dotazovaných učitelek.

8 Shrnutí

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Pro dosažení cíle této práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Výzkumný soubor byl získán pomocí záměrného výběru na základě předem stanovených kritérií. Výzkumný soubor se skládal z šesti respondentů, již dobrovolně souhlasili s výzkumem. Data pro výzkum byla získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru, respondenti odpovídali na předem připravené otázky, které byly zvoleny tak, aby byl naplněn hlavní cíl výzkumu. Po analyzování dat, kde byla využita technika kódování a následné interpretaci dat pomocí metody prostého výčtu byly zodpovězeny výzkumné otázky a tím naplněn cíl diplomové práce.

Při realizaci výzkumu si autorka práce uvědomuje možné limity svého výzkumu. Prvním limitem je zvolení si výzkumného souboru na základě dostupnosti, který byl zaměřen na oblast Jesenicka, díky čemuž nelze získané výsledky zobecnit. Dalším limitem, kterému se snažil výzkumník vyhnout, bylo zkreslení informací prostřednictvím manipulujících otázek. I přes snahu výzkumníka volit otázky tak, aby tomu předešel, si je vědom, že polostrukturovaný rozhovor zcela neumožňuje objektivnost, protože výběr samotných otázek vždy vyjadřuje jistou subjektivnost výzkumníka. Výzkumník si dále uvědomuje, že za další limit by mohlo být považováno nerealizování předvýzkumu, kterým si mohl ověřit srozumitelnost stanovených otázek. Při realizaci výzkumu si byl výzkumník vědom možnosti sloučení otázek týkající se dílčího výzkumného cíle č. 2: *Jakými dalšími způsoby vzdělávání získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?* Při zodpovídání otázek jednotliví respondenti zodpovídali otázku týkající se oblasti vzdělávání již při položení otázky zjišťující další způsoby vzdělávání. V některých případech však respondenti při položení otázky druhé otázky zaměřené na oblast vzdělávání udávali nová fakta důležitá pro výzkum.

Možnost prozkoumat zvolenou problematiku a její mapování bylo pro mě velmi přínosné. Především osobní setkání s učiteli, jež také vzdělávají žáka se sluchovým postižením, mě obohatilo o nové poznatky a možnosti dalšího vzdělávání zejména v oblasti pomůcek. Také jsem měla možnost při dalších osobních setkání s učiteli jim předat zkušenosti a nápady na další vzdělávání, které jsem získala z předešlých schůzek. Dalším cenným zjištěním byla pro mě možnost realizace webináře na sluchové postižení v rámci projektu SYPO, jak uvádí učitelka

č. 1 *„i kdybych dala podnět, že potřebujeme vzdělávat v oblasti surdopedie nebo v něčem podobném, tak oni mi vyhledají lektora po celý republice a můžou třeba pro celý Jesenicko pro učitelé jsme schopni zajistit webinář“*. Hodnotným se pro mě stalo také nabytí nových vědomostí v oblasti dalšího vzdělávání učitelů získaných ze studia dané problematiky. V neposlední řadě pokládám dané zjištění důležité pro praktické využití pro inspiraci při realizaci dalšího vzdělávání učitelů v oblasti vzdělávání žáka se sluchovým postižením.

Diskuze

Způsobům dalšího vzdělávání, kterým získávají učitelé běžných základních škol informace o specifikách ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením, se věnuje velmi málo průzkumů a výzkumů jak v rámci České republiky, ale také i v zahraničí. Při srovnávání nalezených výsledků je důležité uvědomění si individuálnosti každého výzkumu vzhledem ke stanoveným cílům a kritériím kladeným na výběr výzkumného vzorku.

Vyhledané zahraniční výzkumy zabývající se tématikou o vzdělávání žáků se sluchovým postižením se zaměřením na učitele těchto žáků se převážně orientují na postoje, znalosti a dovednosti učitelů, jež jsou základem pro začlenění žáků se sluchovým postižením do běžných tříd, dalšímu vzděláváním učitelů se věnují pouze okrajově nebo vůbec. Jednou z takových je práce Alice Eriks-Brophy a Joanne Whittingham Teachers´ perceptions of the inclusion of children with hearing loss in general education settings (2013) uveřejněná v časopise The American Annals of the Deaf, jejíž výzkum byl zaměřen na postoje třídních učitelů k inkluzi žáků se sluchovým postižením v kanadské Ottawě. Výzkum uvádí, že učitelé disponují znalostmi o sluchovém postižením a jeho dopadech na vzdělávání, avšak tyto vědomosti učitelé nenabyly v programech vzdělávání učitelů.

Z prostředí České republiky byla nalezena diplomová práce Ludmily Otoupalové (2022), z její práce rovněž vyplývá, že v rámci kurzů a různých školení se s problematikou vzdělávání žáků se sluchovým postižením setkávají učitelé velmi zřídka nebo vůbec. Určité podobnosti se také vyskytují v případě pedagogické podpory nebo potřeby konzultace při vzdělávání žáka se sluchovým postižením, kdy by se učitelé rovněž jako v realizované diplomové práci obrátili na speciálně pedagogické centrum pro sluchově postižené.

Průzkum Kristýny Sůsové (2020) orientujícím se na inkluzivní vzdělávání žáků se sluchovým postižením uvádí nedostatečnou informovanost v oblasti vzdělávání těchto žáků. Většinu informací učitelé postupně získávali samostudiem, spoluprací s učiteli speciálních škol a učitelů, jež mají zkušenosti s těmito žáky.

Další prací, s níž lze zjištěné výsledky porovnat je bakalářská práce Barbory Hamouzové (2019), která ve svém průzkumu potvrzuje, že při vzdělávání žáka se sluchovým postižením očekávají učitelé pomoc ze strany speciálně pedagogického centra. Při prvotním zjištění, že budou učitelé vzdělávat žáka se sluchovým postižením, by si sami začali vyhledávat informace v odborné literatuře, metodikách, dále by získávali informace o žákovi z mateřské školy, kterou navštěvoval, rozhovory s rodinami, rodiči a v neposlední řadě ze specializovaného zařízení. Za významnou podporu ve vzdělávání je pedagogy považována

podpora ze strany zkušeného kolegy, či návštěva speciální školy zaměřená na vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Při vyhledávání informací, dalšího vzdělávání, kurzů, byla nejčastější odpověď taktéž jako v realizovaném výzkumu vlastní iniciativa, a to prostřednictvím vyhledávání na internetu. Druhou nejčastější odpovědí byly bývalé či stávající speciální školy, kde by učitelé navázali spolupráci s odborníky, kteří mají zkušenost s těmito žáky. Tato možnost v realizovaném výzkumu nebyla zjištěna, i přestože se v okrese Jeseník nachází mateřská a základní škola zřízena podle § 16 odstavce 9 Školského zákona.

Pro srovnání je uveden také průzkumu Báry Svobodové (2020) orientující se na vzdělávání žáků s kochleárními implantáty, kde se objevila podobnost v rámci dalšího vzdělávání, kdy učitelé uváděli v největším zastoupení konzultace s odborníky a speciálními pedagogy z SPC, dále odbornou literaturu a kurzy. Dále ve své práci uvádí, že učitelé taktéž čerpají potřebné informace ze svého studia speciální pedagogiky. Autorka dospěla také ke zjištění, že většina učitelů neabsolvovala žádné školení pro výuku žáka s kochleárním implantátem.

Na základě realizovaného výzkumného šetření bylo zjištěno, že mezi nejčastější formu dalšího vzdělávání učitelů žáků se sluchovým postižení se řadí samostudium a konzultace s kolegy. Tyto výsledky lze srovnat s provedeným výzkumem Lazarové (2006), který uvádí samostudium a diskuzi mezi kolegy všeobecně jako nejčastější formu dalšího vzdělávání učitelů ve všech oblastech vzdělávání pedagogů.

V průběhu realizovaného výzkumu bylo dosaženo poznatků v oblasti dalšího vzdělávání učitelů zaměřeného na specifika vzdělávání žáků se sluchovým postižením, které mohla autorka během uskutečňování jednotlivých rozhovorů předávat jednotlivým respondentům. Tyto poznatky mohou být také využity pro možnou realizaci dalšího vzdělávání učitelů, tak aby byly uspokojeny jejich vzdělávací potřeby v této oblasti. Po uskutečnění této diplomové práce je vhodné prozkoumat danou problematiku prostřednictvím většího vzorku respondentů, myšleno z různých okresů Olomouckého kraje či napříč jednotlivými kraji s kombinací kvalitativní a kvantitativní metody analýzy dat. Dalším námětem k výzkumu by mohlo být důkladnější prozkoumání využívaných pomůcek ve výuce žáků se sluchovým postižením. Zpracování této problematiky, by mohlo přinést přehled tradičních, ale i netradičních pomůcek využívaných učiteli při vzdělávání žáků se sluchovým postižením.

Doporučení pro praxi

Informovanost pedagogů o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením je předpokladem pro poskytnutí adekvátní podpory těmto žáků při jejich vzdělávání. Pro zkvalitnění dalšího vzdělávání učitelů a zvýšení jejich informovanosti o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižení na základě zjištěných informací doporučuji:

- Rozšířit možnosti dalšího vzdělávání učitelů o semináře, kurzy, školení zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením, popřípadě zařadit do odborných přednášek, workshopů, školení zabývajících se inkluzivním vzděláváním, novými metodami a formami práce, hodnocením apod., poznatky v této oblasti zaměřené na žáky se sluchovým postižením.
- Umožnit každému pedagogovi v rámci dalšího vzdělávání, který vzdělává žáka se sluchovým postižením, hospitace ve škole pro sluchově postižené.
- Podporovat pravidelná setkávání učitelů žáků se sluchovým postižením, a to jak učitelů běžných základních škol, tak škol zřízených podle §16 odstavce 9 školského zákona. Na těchto setkáních by mohlo docházet k výměně informací ohledně osvědčených postupů, metod, forem práce a pomůcek ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením.
- Umožnit učitelům běžných základních škol hospitace ve výuce u kolegů na jiných běžných základních školách, kde vzdělávají žáka se sluchovým postižením.

Závěr

Vzdělávání na základní škole by mělo být vstřícné ke všem žákům bez rozdílu. Každému svému žákovi by měla dát příležitost k rozvinutí všech jeho schopností nejen v oblasti vědomostní, rozvoji klíčových kompetencí, ale i v oblasti sociální. Mezi zásadní faktory k vytvoření takového prostředí bezpochybně patří učitel, který se každodenně dostává do kontaktu s žáky. Jedním z předpokladů úspěšného vzdělávání nejen žáků se sluchovým postižením je ochota, a hlavně možnost dalšího vzdělávání učitelů, kterým mohou získávat vědomosti, dovednosti a zkušenosti, jež dále uplatní v edukaci svých žáků.

Cílem diplomové práce s *názvem Informovanost pedagogů o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením na běžných základních školách*, bylo zjistit jaké způsoby dalšího vzdělávání využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením.

Z hlediska vymezení základních témat empirické části práce, byla nejdříve předestřena její teoretická část, jejíž čtyři kapitoly shrnují poznatky o inkluzivním vzděláváním se zaměřením na inkluzivního učitele jeho kompetence a možné postoje k inkluzivnímu vzdělávání, následně se zaměřuje na vzdělávání učitelů, kdy stěžejním tématem je celoživotní vzdělávání učitelů, dále uvádí podporu učitelů při vzdělávání žáků se sluchovým postižením školským poradenským zařízením, školním poradenským pracovištěm a rodiči, poslední kapitola je zaměřena na samotnou výuku žáka se sluchovým postižením. Následná praktická část práce vymezuje cíl práce, organizaci, průběh analýzy a interpretaci zjištěných výsledků.

K dosažení cíle byla použita kvalitativní metoda sběru dat s pomocí polostrukturovaného rozhovoru, který byl uskutečněn s šesti učitelkami z oblasti Jesenicka, jež byly ochotny se výzkumu zúčastnit a splňovaly daná kritéria. Na základě výzkumného šetření a stanovení dílčích cílů bylo zjištěno, že mezi nejčastější formu dalšího vzdělávání se řadí samostudium, konzultace s kolegy a spolupráce z SPC. Samotného vzdělávání učitelů formou školení, které je zaměřeno na vzdělávání žáků se sluchovým postižení se zúčastnily dvě učitelky, většina dotazovaných se vyjádřila pro nedostatek školení zaměřených přímo na tuto tématiku, i když pět z nich uvedlo, že vnímají možnosti dalšího vzdělávání pro svou praxi jako dostačující. Vzdělávání, jež dotazované učitelky absolvovaly, byla převážně zaměřena na metody a formy výuky, pomůcky ve výuce, organizaci výuky a kompenzační pomůcky, nebo celistvě zacílena na specifika žáků se sluchovým postižením ve vzdělávání. Všechny dotazované odpověděly, že si převážně vyhledávají další vzdělávání samy. Velmi pozitivně při získávání dat formou rozhovoru vnímala autorka spolupráci mezi dotazovanými a pracovnicí SPC. Zjištěné

informace považuje autorka za přínosné nejen pro svou praxi, ale i pro praxi respondentů, jimž mohla v rámci rozhovorů předat zjištěné informace od ostatních zúčastněných a motivovat je ke společným schůzkám, či vzájemným hospitacím. Dále autorka vnímá zjištěné výsledky jako podnět pro zlepšení nedostatků v rámci dalšího vzdělávání učitelů žáků se sluchovým postižením formou školení.

Z výsledků samotné práce však nelze vyvozovat plošné závěry, neboť výběrem respondentů z oblasti Jesenicka limitovala autorka zjištěné výsledky na tuto oblast. Řešením by mohla být realizace další práce s širším záběrem výběru respondentů v rámci krajů ČR.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ADAMUS, P., *Metodika hodnocení kvality inkluzivní školy: evaluační nástroj hodnocení kvality inkluzivní školy*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik. 2015 ISBN 978-80-7510-163-1.

ADAMUS, P., FRANIOK, P., KALEJA, M., ZEZULKOVÁ, E., *Vzdělávací strategie v edukaci vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2015. ISBN 978-80-7464-798-7.

ADAMUS, P., ZEZULKOVÁ, E., KALEJA, M., FRANIOK, P., *Inkluzivní vzdělávání v kontextu proměn českého školství*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2016. ISBN 978-80-7464-884-7.

ARMSTRONG, Michael. Řízení lidských zdrojů. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1407-3.

BARVÍKOVÁ J. a kol., *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sluchového postižení nebo oslabení sluchového vnímání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4616-5.

GINNIS, P. *Efektivní nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka* 2. vyd. Praha: Euromedia Group, 2017. ISBN 978-80-7617-582-2.

HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ, I. *Inkluzivní vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3070-7.

HAMPL, I., *Metodika práce s žáky se sluchovým postižením v inkluzivním vzdělávání*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7599-240-6.

JANÍK, T., PÍŠOVÁ, M., ŠVEC, V., *Proměny pomáhajících profesí a profesní přípravy*, 1. vyd. Univerzita Karlova: Karolinum, 2019. ISSN 1802-4637.

JUNGWIRTHOVÁ, I. *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2015. ISBN 978-80-262-09447.

KASÍKOVÁ, H. *Vzdělávací kompetence učitele a možnosti jejich rozvoje uvnitř instituce školy*. In WALTEROVÁ, E. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém. Sborník z celostátní konference*.1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-7290-059-5.

KNOTOVÁ, D., *Školní poradenství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4502-2.

KOHNOVÁ, J., *Další vzdělávání učitelů a jejich profesní rozvoj*.1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-729-0148-6.

KOHNOVÁ, J., *Profesní rozvoj učitelů a změna požadavků na vzdělávání*. In KOHNOVÁ, J. a kol. Profesní rozvoj učitelů a cíle školního vzdělávání. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2012

KOUBEK, J., *Personální práce v malých a středních firmách*. 4. vyd. Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-3823-9.

LANG, G., BERBERICH, CH., *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 1998. ISBN 80-7178-144-4.

LAZAROVÁ, B., PROKOPOVÁ, A., Učitelé a jejich další vzdělávání: k některým psychologickým aspektům. Pedagogika. Praha: UK Praha, 2004, LIV, č. 3, ISSN 0031-3815.

LAZAROVÁ, B. a kol. *Cesty dalšího vzdělávání učitelů.* Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-114-6.

MALACH, A. *Vstup do Evropské unie a řízení školství II.* Brno, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. ISBN 80-210-1931-X.

MAŇÁK, J., JANÍK, T., ŠVEC, V., *Kurikulum v současné škole*, 1. vyd. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-175-1.

MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L., a kol., *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2015. ISBN 978-80-244-6454-7.

MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P., RŮŽIČKA, M. a kol., *Postoje pedagogických pracovníků k vybraným aspektům společného vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5321-7.

MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1362-4

MUKNŠNÁBLOVÁ, M., *Péče o dítě s postižením sluchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5034-7.

OBST, O., *Obecná didaktika*, 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

PALÁN, Z., LANGER, T., *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2008, ISBN 978-80-86723-58-7.

PIVARČ, J., *Na cestě k inkluzi: proměny pedagogických procesů ve vzdělávání a jejich pojetí učiteli a zástupci vedení ZŠ*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7603-206-4.

PODEŠVA, L., a KOL., *Integrace je když…, zkušenosti jedné školy*. 1. vyd. Vsetín: Základní škola Integra Vsetín, 2003. ISBN 80-239-0339-X.

POTMĚŠIL, M., a kol., *Metodika práce se žákem se sluchovým postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3379-0.

PRÁŠILOVÁ, M., *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 80-244-1415-5.

PRŮCHA, J., *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd., Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J., *Andragogický slovník*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

RABUŠICOVÁ, M., RABUŠIC, L., *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

REICHEL, Jiří, *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

SCHMIDTOVÁ, M., *Zvláštnosti inkluzivní edukace dětí se sluchovým postižením*. In: LECHTA, V. a kol., Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

SVOBODA, Z., ZILCHER, L., Inkluzivní vzdělávání. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2019. 978-80-271-0789-6.

ŠEDIVÁ, Z., *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Septima, spol. s. r. o. 2006. ISBN80-7216-232-2.

TROJANOVÁ, I., *Vedení lidí ve školách a školských zařízeních*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-842-1.

VAĎUROVÁ, H., PANČOCHA, K., *Předpoklady inkluzivního vzdělávání na úrovni pedagogických pracovníků*. In BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy: Inclusive education in current Czech school. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita,2010. ISBN 978-80-210-5383-0.

VETEŠKA, J. a kol., *Celoživotní učení pro všechny-výzva 21. století*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-047-1.

VETEŠKA, J., Přehled andragogiky: *Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. 1.vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-7290-897-4.

VOMÁČKOVÁ, H., a kol., *Výzkumný pohled na inkluzi a její determinanty*, 1. vyd. Brno: Tribun EU s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7414-933-7.

ZAPLETALOVÁ, J. a kol., *Postupy práce se závěry z psychologického a speciálně pedagogického vyšetření ve školním prostředí*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014. ISBN 978-80-7481-081-7.

ŽENATOVÁ, Z., *Vztahy a nástrahy ve školní třídě*, 1. vyd. Praha: Dr. Josef Raabe s. r. o., 2018. ISBN 978-80-7496-391-9.

Internetové zdroje:

BARVÍKOVÁ, J., DOLEŽALOVÁ, I., NOVÁKOVÁ I., *Jednotná pravidla pro poskytování poradenských služeb ve školských poradenských zařízeních – intervenční část* [online]. 2019. Dostupné na www. http://archiv-nuv.npi.cz/t/jednotna-pravidla-pro-poskytovani-sluzeb-spz.html [cit. 2022-5-28]

BARVÍKOVÁ, J., *V počátcích vzdělávání je velmi důležité mít na své straně učitele i rodiče* [online]. Dostupné na www. https://www.idetskysluch.cz/integrace/vzdelavani/v-pocatcich-vzdelavani-je-velmi-dulezite-mit-na-sve-strane-ucitele-i-rodice-47/ [cit. 2022-5-29]

CENTRUM APA., *Rovné příležitosti ve vzdělávání v Olomouckém kraji* [online]. Dostupné na www. https://apa.upol.cz/co-poskytujeme#projekt [cit. 2022-7-12]

CZECHKID, *Inkluzivní vzdělávání: Kdo, co, jak a proč?* [online]. 2010. Dostupné na www. http://www.czechkid.cz/si1540.html [2022-4-28]

ČERVENKOVÁ, I., *Výukové metody a organizace vyučování* [online]. 2013. Dostupné na www. https://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf [cit. 2022-5-4]

ČESKÁ ŠKOLA., *Metody dalšího vzdělávání* [online]. 2007. Dostupné na www. http://www.ceskaskola.cz/2007/12/metody-dalsiho-vzdelavani.html [cit. 2022-6-13]

ČŠI, Tematická zpráva: *Vzdělávání dětí a žáků se sluchovým postižením* [online]. 2017. Dostupné na www. https://socialnipolitika.eu/2017/11/tematicka-zprava-vzdelavani-deti-a-zaku-se-sluchovym-postizenim/ [cit. 2021-11-12]

DEAKIN UNIVERSITY., *Deaf, deaf and Hard of Hearing* [online]. 2021 Dostupné na www.

https://allplaylearn.org.au/primary/teacher/deaf/

[cit. 2022-5-19]

ENGAGE EDUCATION, *How to support a child with a hearing impairment in school* [online]. 2020. Dostupné na www. https://engage-education.com/blog/how-to-support-a-child-with-a-hearing-impairment-in-school/ [cit. 2022-5-21]

EVROPSKÁ AGENTURA PRO ROZVOJ SPECIÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Profil inkluzivního učitele* [online]. 2012 Dostupné na www: https://www.european-agency.org/sites/default/files/te4i-profile-of-inclusive-teachers_Profile-of-Inclusive-Teachers-CS.pdf [cit. 2022-3-10]

ERIKS-BROPHY, A., WHITTINGHAMOVÁ, J., *Teachers´ perceptions of the inclusion of children with hearing loss in general education settings* [online]. 2013 Dostupné na www: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23858704/ [cit. 2022-8-9]

EUROPAN COMMISSION, *Česká-republika: Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro předškolní a školní vzdělávání* [online]. 2022. Dostupné na www. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-19_cs [cit. 2022-5-23]

HÁDKOVÁ, K., *Podpora žáků se sluchovým postižením v běžné škole* [online]. 2020. Dostupné na www. https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/01/H%C3%81DKOV%C3%81-Kate%C5%99ina.-Podpora-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-se-sluchov%C3%BDm-posti%C5%BEen%C3%ADm-v-b%C4%9B%C5%BEn%C3%A9-%C5%A1kole.-Studijn%C3%AD-opora.pdf [cit. 2022-2-24]

HAMOUZOVÁ, B., *Vzdělávání žáků se sluchovým postižením v inkluzivním prostředí* [online]. 2019. Dostupné na www. https://dspace.tul.cz/handle/15240/153692 [cit. 2022-8-9]

CHMELÍŘ, V., *O výuce neslyšících* [online]. 2010. Dostupné na www. https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/9357/o-vyuce-neslysicich.html [cit. 2021-12-5]

LIGS UNIVERSITY., *Formy dalšího profesního vzdělávání* [online]. 2022. Dostupné na www. https://ligsuniversity.com/cs/blog/formy-dalsiho-profesniho-vzdelavani [cit. 2022-6-13]

MAŇÁK, J., *Aktivizující výukové metody* [online]. 2011. Dostupné na www. https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14483/aktivizujici-vyukove-metody.html [cit. 2022-5-4]

METODICKÝ PORTÁL RVP. CZ, *Specifika vzdělávání žáků se sluchovým postižením* [online]. 2015-2022. Dostupné na www. https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=12179 [cit. 2021-5-12]

METODICKÝ PORTÁL RVP. CZ, *Plány IVP a PLPP* [online]. 2015-2022. Dostupné na www. https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10466 [cit. 2022-3-13]

MÍSTNÍ AKČNÍ PLÁNY [online]. 2022. Dostupné na www. https://www.mapvzdelavani.cz/ [cit. 2022-6-13]

MŠMT, *Podpůrná opatření* [online]. 2013-2022 Dostupné na www. https://www.msmt.cz/vzdelavani/podpurna-opatreni [cit. 2022-5-19]

MŠMT, *Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR* [online]. 2013-2022. Dostupné na www. https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodobe-zamery-cr [cit. 2022-6-12]

NPI, *Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů* [online]. 2021. Dostupné na www. https://www.npi.cz/projekty/4587-system-podpory-profesniho-rozvoje-ucitelu-a-reditelu [cit. 2022-6-10]

OTOUPALOVÁ, L., Přístup učitelů k žákům se sluchovým postižením na 2. stupni základní školy [online]. 2022. Dostupné na www. https://is.muni.cz/th/fim1j/Bc._Otoupalova_Ludmila_466_282.pdf [cit. 2022-8-6]

POTMĚŠIL, M., *Pocity, postoje a obavy pedagogických pracovníků ve vztahu k inkluzivnímu vzdělávání* [online]. 2010. Dostupné na www. http://www.inkluze.upol.cz/portal/Download/publikace/Milon_Potmesil_Pocity__postoje_a_obavy_pedagogickych_pracovniku_ve_vztahu_k_inkluzivnimu_vzdelavani.pdf [cit. 2022-3-13]

SIMKISS, D., *Education of children with hearing impairment* [online]. 2013. Dostupné na www. https://www.paediatricsandchildhealthjournal.co.uk/article/S1751-7222(13)00083-8/fulltext [cit. 2022-3-10]

STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY DO ROKU 2030+ [online]. 2020. Dostupné na www. file:///C:/Users/HP/Downloads/brozura_S2030_ISBN-3.pdf [cit. 2022-6-30]

SŮSOVÁ, K., *Inkluzivní vzdělávání žáků se sluchovým postižením z pohledu rodičů* [online]. 2020. Dostupné na www. https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/122733 [cit. 2022-8-8]

SVOBODOVÁ, B., *Inkluzivní vzdělávání žáků s kochleárními implantáty* [online]. 2020. Dostupné na www. https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/117690 [cit. 2022-8-9]

ŠMELOVÁ, E., LUDÍKOVÁ, L., PETROVÁ, A., SOURALOVÁ, E., *The Teacher as a Significant Part of Inclusive Education in the Conditions of Czech Schools* [online]. 2016. Dostupné na www. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1089632.pdf [cit. 2022-5-4]

TACCHI, E., PEAKE, A., *Students with vision and hearing loss* [online]. 2022. Dostupné na www. https://www.trinity.edu/sites/students-vision-hearing-loss/hl-teaching [cit. 2022-5-21]

THE CENTER FOR INCLUSIVE EDUCATION., [online]. 2022. Dostupné na www. https://research.qut.edu.au/c4ie/2022/03/31/it-takes-two-to-tango-parent-teacher-partnerships-are-not-just-about-engaging-parents-teachers-need-to-be-engaged-too/ [cit. 2022-6-4]

TOMÁNEK, L., *Metodická intervence k pedagogům ze strany ŠPZ a ŠPP* [online]. 2015. Dostupné na www. http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevyhodneni/intervence/4-3-9-metodicka-intervence-k-pedagogum-ze-strany-spz-a-spp/ [cit. 2022-5-28]

TROJANOVÁ, I., *Rozvoj pedagogických pracovníků* [online]. 2020. Dostupné na www. https://www.dvpp.info/rozvoj-pedagogickych-pracovniku/ [cit. 2022-3-12]

WESTEM GOVERNORS UNIVERSITY., *Harnessing Parent Teacher Collaboration* [online]. 2021. Dostupné na www. https://www.wgu.edu/blog/harnessing-parent-teacher-collaboration2107.html#close [cit. 2022-6-4]

ZORMANOVÁ, L., *Výukové metody tradičního vyučování* [online]. 2012. Dostupné na www. https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/15015/VYUKOVE-METODY-TRADICNIHO-VYUCOVANI.html [cit. 2022-5-4]

Citované právní normy a jiné předpisy

Bílá kniha [online]. 2001 Dostupné na www. https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelani-v-cr [cit. 2022-6-6]

Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky [online]. 2010-2022. Dostupné na www. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-197 [cit. 2022-1-9]

Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky [online]. 2010-2022. Dostupné na www. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27 [cit. 2022-1-9]

Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky [online]. 2010-2022. Dostupné na www. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317 [cit. 2022-6-9]

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. 2010-2022. Dostupné na www. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561 [cit. 2022-1-12]

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů [online]. 2010-2022. Dostupné na www. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563 [cit. 2022-6-14]

Zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce [online]. 2010-2022 Dostupné na www. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20220101 [cit. 2022-6-14]

Seznam použitých zkratek

APA – Centrum aplikovaných pohybových aktivit

BOPZ – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

ČR – Česká republika

MAP – **Místní akční plán** rozvoje vzdělávání

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NPI – Národní pedagogický institut

OP VVV – **Operační program** Výzkum, vývoj a vzdělávání

PO – Požární ochrana

RVP. CZ – Rámcový vzdělávací program České republiky

SPC – Speciálně pedagogické centrum

SYPO – Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů

Seznam tabulek

Tabulka č. 29 Data provedených rozhovorů……57

Tabulka č. 30 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.1……61

Tabulka č. 3 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.2…… 62

Tabulka č. 4 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.3…… 63

Tabulka č. 5 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.4…… 64

Tabulka č. 6 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.5…… 65

Tabulka č. 7 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 1 od učitelky č.6…… 66

Tabulka č. 31 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.1……67

Tabulka č. 9 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.2…… 68

Tabulka č. 10 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.3…….. 68

Tabulka č. 11 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.4…….. 68

Tabulka č. 12 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.5…….. 69

Tabulka č. 13 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 2 od učitelky č.6…….. 69

Tabulka č. 32 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.1…….. 71

Tabulka č. 15 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.2…….. 71

Tabulka č. 16 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.3…….. 72

Tabulka č. 17 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.4…….. 72

Tabulka č. 18 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.5…….. 73

Tabulka č. 19 Zobrazení zjištěných dat k výzkumné otázce č. 3 od učitelky č.6…….. 74

Tabulka č. 33 Využité možnosti dalšího vzděláváni při zjišťování odpovědí na prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením…… 75

Tabulka č. 34 Využité možnosti dalšího vzdělávání v případě pomoci ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením…… 75

Tabulka č. 35 Využité možnosti dalšího vzdělávání zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením…… 77

Tabulka č. 36 Zaměření absolvovaného vzdělávání……...78

Tabulka č. 37 Zdroje zprostředkovávající další vzdělávání učitelů……...79

Tabulka č. 38 Možnosti dalšího vzdělávání zaměřeného na vzdělávání žáků se sluchovým postižením z pohledu učitelů……80

Tabulka č. 39 Preferované možnosti dalšího vzdělávání učitelů zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením 81

Tabulka č. 40 Preferované oblasti dalšího vzdělávání zaměřené na vzdělávání žáků se sluchovým postižením 82

Tabulka č. 41 Seznam dalšího vzdělávání učitelů zaměřeného na vzdělávání žáků se sluchovým postižením 83

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Celoživotní učení a vzdělávání dle Průchy…… 18

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a s využitím informací získaných ze zaznamenaného rozhovoru

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 1

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 2

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 3

Příloha č. 5: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 4

Příloha č. 6: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 5

Příloha č. 7: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 6

Příloha č. 8: Ukázka pomůcek do výuky žáka se sluchovým postižením

Abstrakt

Diplomová práce s názvem *„Informovanost pedagogů o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením na běžných základních školách“* se zabývá způsoby dalšího vzdělávání, jež využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Část teoretická v první kapitole vymezuje inkluzivní vzdělávání se zaměřením na inkluzivního učitele jeho kompetence a postoje k inkluzivnímu vzdělávání. Druhá kapitola popisuje vzdělávání učitelů, kdy stěžejním tématem je celoživotní vzdělávání učitelů, vymezení celoživotního vzdělávání v dokumentech ČR, formy a metody dalšího vzdělávání učitelů a instituce, jež celoživotní vzdělávání poskytují. Třetí kapitola uvádí podporu učitelů při vzdělávání žáků se sluchovým postižením školským poradenským zařízením, školním poradenským pracovištěm a rodiči. Čtvrtá kapitola je zaměřena na výuku žáků se sluchovým postižením, a to na podpůrná opatření ve vzdělávání těchto žáků, specifika ve vzdělávání, speciální didaktické pomůcky a vyučovací metody a formy ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením.

V praktické části je objasněn vytyčený cíl práce, ten byl zaměřen na zjištění způsobů dalšího vzdělávání učitelů na běžných základních školách, jež využívají k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením. Následně jsou popsány všechny náležitosti potřebné při realizaci zvolené metody kvalitativního výzkumu uskutečněné pomoci rozhovorového šetření.

Klíčová slova: inkluzivní vzdělávání, inkluzivní učitel, celoživotní vzdělávání, školské poradenské zařízení, školní poradenské pracoviště, žák se sluchovým postižením

Abstract

The diploma thesis called *"Information of pedagogues about the specifics of education of hearing-impaired pupils at ordinary primary schools"* deals with the methods of further education used by teachers at ordinary primary schools to obtain information about the specifics of education of hearing-impaired pupils. The theoretical part in the first chapter defines inclusive education with a focus on the inclusive teacher, his competence and attitude towards inclusive education. The second chapter describes teacher education, where lifelong education of teachers is the key topic, the definition of lifelong education in documents of the Czech Republic, forms and methods of further teacher education and institutions that provide lifelong education. The third chapter presents the support of teachers in the education of students with hearing impairment by school counseling facilities, school counseling workplaces and parents. The fourth chapter is focused on the teaching of pupils with hearing impairment, namely on support measures in the education of these pupils, specifics in education, special didactic aids and teaching methods and forms in the education of pupils with hearing impairment.

In the practical part, the set goal of the work is clarified, it was aimed at finding out the methods of further education of teachers at ordinary elementary schools, which they use to obtain information about the specifics of the education of students with hearing impairment. Subsequently, all the requirements necessary for the implementation of the selected method of qualitative research carried out with the help of interview research are described.

Keywords: inclusive education, inclusive teacher, lifelong learning, school counseling facility, school counseling workplace, pupil with hearing impairment

Příloha č. 1

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a s využitím informací získaných ze zaznamenaného rozhovoru

Souhlas informanta

Já, níže podepsaný/á, souhlasím se svou účastí na výzkumném šetření a s využitím poskytnutých informací při zpracování výzkumu, jenž je součástí diplomové práce Dariny Bergerové. Byl/a jsem informován/a o cíli výzkumného šetření, o jeho průběhu, použitých technikách a očekáváních, která jsou na mě v rámci výzkumu kladena. Porozuměl/a jsem tomu, že veškeré informace, které poskytuji, jsou anonymní a mé jméno nebude autorkou práce s tímto výzkumem nikdy spojováno. Souhlasím se zveřejněním výsledků této studie.

Prohlášení autora práce Autor práce, Darina Bergerová, se zavazuje k zachování mlčenlivosti o skutečnostech, o nichž se dozví v souvislosti s prováděným výzkumem a sběrem dat. Především zachová v tajnosti identitu jednotlivých informantů.

JMÉNO INFORMANTA: _____

V _____ dne: _____

Podpis: _____

SOUHLAS PŘIJAL: _____

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 1

1)Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Magisterské.

2) Vzdělání v oboru speciální pedagogika:

Ne, ale mám osmiletou praxi ve speciální třídě, rok jako asistent a sedm let jako třídní učitel. Speciální škola Varnsdorf to byla, takže práce s autisty, s downíky i sluchově postižení tam byli. To jsem teprve studovala, při práci jsem si dodělávala první stupeň. Na některé předměty jsem měla i sluchově postiženou dívku.

Jak jste získávala ty dovednosti, jak pracovat s touto dívkou?

No všechno zároveň, jako by třeba od učitelky, která s tou dívkou už pracovala delší dobu, takže nějaké znaky, ty nejdůležitější, jako by znaková řeč v tý době, ona docela odezírala, snaživá byla, ale měla záchvaty vzteku. No a pak SPC Ústí nad Labem, ale ti si spíš dělali jednou za rok vyšetření, nebo se přijeli za rok na ni podívat, poslali nějaké doporučení, jak s ní pracovat, ale nijak nic moc navíc.

A na nějakém školení, nebo dalším vzdělávání jste nebyla?

Tenkrát nebyly, to bylo v letech 2002, 2003, nic nebylo. My jsme měli třeba jedno školení, a to nás poslal ředitel jednou za rok, to nebylo jak teď. Teď se můžu profilovat, tam, kam potřebuju.

3) Počet let pedagogické praxe?

Asi 21 let, 22 let, když to počítám i s asistentem pedagoga.

4) Měl/a jste někdy ve své třídě žáky se sluchovým postižením?

Jojo, pouze tu jednu dívku, teď mám teda žáka s nedoslýchavostí, který má naslouchadlo.

5)Ve škole, kde učíte, působíte, ne kterém stupni?

Na prvním stupni.

6) Jak dlouho vedete třídu, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Dva roky.

7) Jaký stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání mu byl přiznán?

III. stupeň

8) Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Ano

8) Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

Těsně před první třídou, když ještě byl ve školce, tak spatně mluvil a vykazoval, jako kdyby prvky, mentální retardace, postižení intelektu, ale pak vlastně až se to řešilo v poslední roce ve školce, tam se přišlo na to, že chlapec neslyší. Takže jsem se to dozvěděla ze školky, my jsme malotřídka, takže my tam tak všichni spolupracujeme, takže už jsem to věděla od učitelek, ale oficiálně od naší ředitelky.

9) Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Schopnost porozumění toho dítě s okolím, jakým způsobem, jestli mi bude vůbec rozumět, jestli něco slyší, nebo budu muset úplně k němu, nebo na jakou vzdálenost. Jak to má s tím naslouchadlem, měl ho teprve krátce. Prostorové uspořádání třídy, kde ho posadím.

10) Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

To jsem se všechno dozvěděla ve školce, protože my máme spojenou školku a školu, takže jsem věděla, jakým způsobem, jestli je snaživý, jestli má podnětné domácí prostředí, co zvládá, měl teda odklad. A ještě od maminky, s rodinou hodně spolupracuju, ta mi ukázala i to naslouchátko, jak na to, ale zatím jsem to nepotřebovala. Pak asi SPC, taková ta klasika, jak s ním pracovat, dát mu ten čas, to jsem se dozvěděla z SPC ze zprávy. Ve zprávě od SPC je doporučená nějaká literatura. S SPC jako takovým jsem sešla, až na konci první třídy, tam jsme se viděli poprvé, já jsem paní říkala, jak se kluk projevuje, co s ním děláme, jak s ním postupujeme a tak dále. Ona říkala, že to jako by všechno děláme dobře, jenom to porozumění tomu textu, mi nějak upřesnila, jak to mám dělat a jinak mám pokračovat, tak jak to dělám. Teď ve druhé tady byli znova, a kdykoliv se můžu ozvat, když budu potřebovat. Velkou výhodou je i rodina, hodně s ním pracuje babička, s ní se taky hodně bavíme, co mu pomáhá, jak s ním pracovat, co dělat, když už je unavený, a tak. Takže oni doma čtou, počítají, teď jsme brali měkké, tvrdé souhlásky a bylo vidět, že se na to připravuje, násobilku…je vidět, že se doma učí. Je to taková ta rodina, kde jsou ty podněty, kde se mu věnují, tak to je hrozně znát. Kdyby to tak nebylo, tak je na tom špatně.

11) Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Na paní ředitelku, ona je i speciální pedagog, takže kdybych měla nějaký problém, tak se na to zeptám ji, jakým způsobem to zjistit, kde to dohledat, určitě mi poradí. Nebo to SPC.

12) Jakými způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? (Myšleno vše od školení, konverzace s kolegy, hospitace v hodinách, SPC…)

No hodně čerpám z té své praxe, například genetické čtení, to už používala tenkrát kolegyně. V roce 2019 jsem byla na školení SPU nějaké nápravy v Šumperku několikrát, kde zmínili, že některé věci lze použít i u žáků se sluchovým postižením, některé materiály, pracovní sešity. Pak jsem byla v době covidu na webináři od Zelenkové, ten byl zaměřen taky na dys poruchy, ale spoustu toho se dá použít i pro sluchově postižené. Ale přímo na sluchové postižení jsem nebyla, snad jsem ani žádné nikde neviděla. Kdesi na internetu jsem četla o výzdobě třídy, takže ji mám docela hodně přeplácanou, takže všechno, co potřebuje abecedu, čísla do dvaceti, tabuli do sta, máme tam slovo, hláska, písmeno, měkké a tvrdé i, prvouku, aby měl kam koukat, ale ne jenom on. Teď jsem nedávno byla v rámci projektu SYPO na češtinářském workshopu, tam třeba byl workshop na diferencovanou výuku, což taky můžu využít při vzdělávání nejen žáka se sluchovým postižením. Teď jsme byli v rámci projektu na hospitacích na jiných školách, tak jsem se byla dívat na Montessori výuku, takže z toho taky určitě budu taky čerpat do vlastní výuky. Jinak přímo na sluchové postižení jsem nebyla, ale ani úplně nepotřebuju, je strašně šikovný, takže to zvládáme.

13) Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?

Přímo na sluchové to jsem asi jen načetla to doporučení, kam ho posadit, jak s ním pracovat, pak to vybavení třídy. Jinak z těch ostatních školeních jsem si jen něco vytáhla, určitě nějaké pracovní sešity, pomůcky, pak ta diferencovaná výuka, takže na formy výuky a některé metody práce.

14) Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Určitě paní ředitelka posílá nabídky školení, nebo mě chodí nabídky, jak už jsem se nějakých akcí zúčastnila, tak tam mi chodí taky nějaké nabídky. A já jsem zařazena i v tom SYPU, v rámci toho byl i ten workshop na diferencovanou výuku, i tam je hodně možností a tam já i kdybych

dala podnět, že potřebujeme vzdělávat v oblasti surdopedie nebo v něčem podobném, tak oni mi vyhledají lektora po celý republice a můžou třeba pro celý Jesenicko pro učitelé jsme schopni zajistit webinář.

15)Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

Žádný nepreferuji, jsem ráda za každý podnět, takže beru vše, co mi kdo nabídne… (smích).

16) Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

Všechno ve své praxi uplatňuju (smích), všecko ne, vždycky vybereš to co, že jo, zkoušíš. Na sluchové postižení jsem nic úplně neabsolvovala, nic jsem taky nenašla, ale dá se toho docela dost načíst na internetu, kdo hledá ten najde. Jinak opravdu čerpám ze své předchozí praxe a něco si vezmu i z jiných školení. Tím, že nemám ve výuce s tímto žákem téměř žádné problémy, dobře kompenzuje, tak nemám ani potřebu. A hodně dělá i to podnětné domácí prostředí.

17) Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala?

Určitě, aby to bylo fyzicky, nějaký workshop, ne online, protože věci, které si prožiju, ty si taky lépe zapamatuju. Určitě bych si vyhledala i v knížkách, ale není to ono. Možná by nebyly špatné ty vzájemné hospitace mezi školami, kde se učí žáci se sluchovým postižením, jak jsme teď nedávno absolvovaly, dokonce byla moje kolegyně u vás v pětce, na nějakých metodách učení, člověk by viděl, jak to dělají jiní.

18) Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

Na nějaké konkrétní prvky, třeba na výukové metody, pokud jsou nějaké jiné rozdílné, nebo na rozvoj té slovní zásoby, jinak on to hodně zvládá, kompenzuje, jako využíváme různé obrázky, kartičky, fotografie, ale jinak on to běžně zvládá.

19) Je ještě něco, co vás k tomuto tématu napadá?

K tomuto tématu momentálně nic, ale určitě jsme vám neřekla všechno. Člověk tak nahonem neví, co všechno si k tomu propojit. Snad vám to ale bude stačit (smích).

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 2

1)Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Magisterské – Učitelství pro 1. stupeň.

2) Vzdělání v oboru speciální pedagogika:

Mám kurz dramaterapie a 6 semestrů Speciální pedagogika pro výchovné pracovníky, kterou jsem neukončila státní závěrečnou zkouškou.

4) Kolik let máte pedagogické praxe?

Teď jsem to nedávno počítala, děckám jsem to říkala…sedmnáct roků.

3) Měl/a jste někdy ve své třídě žáky se sluchovým postižením?

Ano měla, nedoslýchavé dívku a teď mám neslyšícího chlapce, který má implantát BAHA.

4) Jak dlouho vedete třídu, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Předtím to byly tři roky, teď mám třídu se sluchovým postižením čtvrtým rokem.

5) Ve škole, kde učíte, působíte, ne kterém stupni?

Na prvním.

6) Jaký stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání mu byl přiznán?

IV stupeň

7) Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Ano, mám.

8) Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

Před jejich nástupem do 1. třídy, v dostatečném časovém předstihu, vždycky se zjišťovalo, jaké děcka nastoupí do školy, takže prvně jsem se to dozvěděla ze školky. Školka nás informovala, že je tam dítě sluchově postižené a domluvili jsme si schůzku a byla tady i paní z SPC, takže já jsem tam byla, ředitelka ze školky a paní z SPC.

9) Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Zajištění nejnutnějších podmínek pro jejich vzdělávání a způsob, jakým se liší vzdělávání dětí se sluchovým postižením od zdravé populace.

10) Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

V první fázi od pedagogů mateřské školy, úplně první informaci jsem dostala od ředitelky ze školky, vlastně jak se ten kluk jeví, jak se projevuje ta vada a tak dále a jak s ním pracují, kde má nějaké mezery, co mu činí problémy a co vlastně zvládá. A vím, že jsme tehdy řešily, že byl problém, že to, co on zvládal, neodpovídalo požadavkům k zápisu do první třídy, že tam byl velký skok. Nicméně v porovnání paní ředitelky ze školky, tak jak on nastoupil k nim a neuměl vůbec nic, že tam je velký pokrok, takže i s paní T. z SPC z Olomouce, když jsme měly tedy sezení, tak jsme si projely požadavky základní školy k zápisu, co by děti měly umět, takže ona mi tam ukazovala, jakým způsobem on je schopný to pojmout, protože podle mě nesplňoval požadavky na první třídu. Následně tedy od speciálního pedagoga (surdopeda) z SPC, v jehož péči dítě bylo.

11) Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Na SPC, které má dítě v péči.

12) Jakými způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? (Myšleno vše od školení, konverzace s kolegy, hospitace v hodinách, SPC…)

Konzultacemi se speciálními pedagogy z SPC se zaměřením na surdopedii, konzultacemi s předchozími vyučujícími daných dětí, komunikací s kolegyněmi, které mají sluchově postižené dítě ve třídě, studiem literatury zaměřené na surdopedii, něco málo mám z toho jak jsem studovala specku, jak je to dělení etopedie, surdopedie …, ale to je spíše takové obecné, moc toho tam taky není, takže jenom ten základ, kde byly popisovány různá postižení a v podstatě vím, že jsem si ještě vyhledávala na internetu informace o tom BAHA systému, jak to vlastně funguje, jak se to obsluhuje a takové věci, když jsem pak věděla, že má BAHA systém. Studiem Katalogu podpůrných opatření, to mě tenkrát oslovila právě paní T. z SPC s tím, že je vytvořen katalog, ale je potřeba se k němu, si ho prolistovat, jestli jsem ochotná si to projít a na základě té praxe s těmi dětmi ho nějak okomentovat, připomínkovat než se vydá, to bylo v roce 2014 tuším. Pak až byl zkompletovaný jsem ho posílala i kolegyni, která učila žáka se sluchovým postižením. O ten jsem se hodně opírala, když jsem stanovila nějaké formy a metody práce ve

vlastní výuce. Pak to byl nějaký seminář zaměřený na žáky se sluchovým postižením, bylo to snad na UPOLU, já jsem tam chtěla jet, protože to bylo jediné, na které jsem narazila, nejsem si teď úplně jistá, jestli jsem ho absolvovala, jestli do toho něco nevlezlo, ale asi jo, určitě. Na to sluchové postižení toho moc není. Jinak hodně pracuji na základě vlastního uvážení, na znalosti toho, jak je zvyklý pracovat, co na něj platí a tak dále. Nebo se ozvu paní z SPC, jak to dělají oni, ať mně poradí, takhle…pokud to jde, jede L. stejným systémem jako ostatní, pokud ne, ptám se, jak to upravují oni a na základě toho upravuji všechno. Do první třídy mi třeba půjčovala i nějaké učebnice, ze kterých oni jedou, slabikář, vím, že tam byl problém s L. už na začátku a pak už to šlo jenom k lepšímu.

13) Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěla dozvědět?

Prostorové zajištění výuky, hlavně taky zajištění bezpečnosti při výuce tělesné výchovy, plavání; pobytů v přírodě, to jsem si někde načetla na internetu, už nevím kde, tam si přečteš, co může hrozit v otevřeném prostoru, nebo když má nějakou pohybovou aktivitu, tam když neslyšíš mám zkreslenou rovnováhu, tam je potřeba zajistit tu bezpečnost, oni když hrají nějaké hry, kdy on to naslouchátko ani nemá, on to prostě sundá, aby to nerozbil, tak se mu musí všechno, když jsou soutěživé hry předvést, on to musí vidět, teprve potom funguje, protože jak on začne něco dělat, tak je takový zmatený, neví, co má, protože on to pochopí jinak, prostě on jak je v tom otevřeném prostoru, tak se to pro něj jinak rozlíhá všechno, jinak přijímá tyto zvuky. Určitě materiální zajištění výuky, spoustu věcí si děláme s paní asistentkou samy. Způsob vzdělávání žáků se sluchovým postižením, jaké jsou využívané metody a formy výuky, na využití podpůrných opatření. A co mě zajímala byl princip funkce BAHA systému

14) Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Asi v první řadě SPC, následně si vyhledávám sama na portálech, které nabízejí další vzdělávání. Ze začátku vedení, teď už moc ne.

15)Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

Nevím, nejspíš, když si vyhledávám sama…vím, na co se zaměřit, pak to jen dám ke schválení vedení a buď jdu, nebo ne.

16) Jak vnímáte možnosti dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

Veškeré informace byly pro mě přínosné a byly využity ku prospěchu žáka se sluchovým postižením, využila jsem je k organizaci práce během vyučování, to znamená, jakým způsobem to podat, aby to nejlépe pochopil. I ty informace, jakým způsobem zajistit tu bezpečnost žáka, jak funguje ten BAHA systém, v čem tu výuku ovlivňuje, už jen funkce toho BAHA systému, člověk si udělá představu, na jakém principu to funguje a vím, že prostě obsluha, jenom obsluha toho přístroje, kde se vyměňují baterky. Takže za mě toho je dost, jen je to spíš postavené na samostudiu a nějakých diskuzích s kolegy a SPC, určitě bych uvítala více seminářů na sluchové postižení, ale jak jsem již zmiňovala, našla jsem po dlouhém hledání jeden.

17) Kdo Vám vysvětlil obsluhu přístroje BAHA?

Rodiče na začátku školního roku, ale taky jsme si to nastudovaly samy, přes internet, najedeš na BAHA systém a tam je to vysvětlené, na jakém principu to funguje.

18) Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala?

Uvítala bych náslechové hodiny ve školách speciálně zřízených pro žáky se sluchovým postižením, ať si to člověk může porovnat, měla jsem pocit, že ve výuce selhávám, ale na sezení s paní z SPC, kde mi bylo vysvětleno, jak to funguje ve speciální škole, jsem zjistila, že můj žák je na tom vědomostně a celkově lépe, jak když by byl tam.

19) Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

Odlišnosti ve vzdělávání a hodnocení žáků se sluchovým postižením a zdravou populací, do jaké míry ovlivňuje sluchové postižení výkon žáka, využívání pomůcek, a vlastně do jaké míry s nimi pracují, protože oni mají třeba naučených patnáct podstatných jmen, u kterých určí rod, číslo, pád a naučí se jen některé pády a ty jedou jenom, takhle nám to bylo vysvětleno, že v písemce mají jen tato slova, nic víc. Já jsem vlastně na ty náslechové hodiny chtěla, bylo to už i domluvené, pak díky covidu z toho sešlo. Já jsem totiž nevěděla, jak ho hodnotit, taky jsem měla pocit, že se dál neposunuje, jako kdyby stál na místě, měla jsem dojem, že je to jeho strop,

ale pak se to nějak zase zlomilo a zase to jede dál. Přemýšlela jsem, jak mu můžu to učivo osekat, protože jsem se bála, že čtvrtý ročník nezvládne. Je tam problém v té slovní zásobě, on ji bohužel nemá, ale zase jsme našly nějaký systém a ten funguje.

20) S kým jste našla ten systém?

Tohleto si většinou stanovíme my s asistentkou, vidíme, kterou cestou to jde a kterou ne, kterou to jde, pak jdeme.

21) Je ještě něco, co vás k tomuto tématu napadá?

Asi ne, nevím…

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 3

1) Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Magisterské

2) Vzdělání v oboru speciální pedagogika?

Mám bakalářské i magisterské. Já mám bakalářské speciální pedagogiku pro učitelky mateřských škol a výchovné pracovníky a magisterské speciální pedagogiku pro učitelství.

3) Kolik let máte pedagogické praxe?

Počkejte vám to spočítám, 40 let.

4) Ve škole, kde učíte, působíte, ne kterém stupni?

Na prvním i na druhém, teď mám větší úvazek na druhém stupni.

5) Měla jste někdy ve své třídě žáka se sluchovým postižením?

Ne, tento je první.

6) A o jaké sluchové postižení se jedná?

Nedoslýchavé, velká vada ztrátu sluchu na jednom uchu 82% a to druhé nevím, ale to je taky kolem 70%.

7) Jaký stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání mu byl přiznán?

IV stupeň

8) Jak dlouho vedete třídu, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Od třetí třídy, teď už je to čtyři roky.

9) Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Ano, jednoho, měla jsem dva, měla jsem tam žáky s ADHD, teď už mám jenom jednoho.

10) Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

Rozhodnutím ředitele, na konci školního roku, ona už u nás byla, první, druhá třída byla, pak jen přešla ke mně do třídy. Já jsem ji měla až od třetí.

11) Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Ježišmarijá nevím :-D, ne mě první tenkrát jako tady to do jaké míry je hluchá, do jaké míry neslyší, jak prostě se s ní bude pracovat, co jestli, ale tam už se věděla tenkrát protože u nás byla první, druhé třídě, takže jsem už věděla od kolegů, že abecedu zvládla, prostě tady to všechno v českém jazyce, že čte úplně perfektně, takže tam už jsem takový strach z ní neměla. Jsem věděla, že když si ji posadím do té první lavice a budou sluchátka v pořádku a bude mít baterky, tak to bude klapat.

12, Kde jste zjistila, jak se ovládají sluchadla?

Ovládání sluchadel to nám ukázala paní T. protože, když třeba docházela ta baterka, tak to v té ruce, tak zvláštně vrčelo to sluchátko, úplně jinak než, když slyší. To už bylo úplně jiný.

13, Jak jste to na ní poznala, že sluchadlo nefunguje?

No, protože jsem do třídy přicházela zezadu, a jak jsem si nebyla jistá, že slyší, tak jsem na ní promluvila. Když se otočila bylo vše v pořádku, pokud E. lelkovala v první lavici, tak jsem věděla, že je zle. Teď si už většinou říká sama, když jí to dává do ucha ty impulsy, tak ví, že je potřeba vyměnit baterky.

14) Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

No, od paní T., vše od paní T., nikde jsem nic nevyhledávala, vzala jsem telefon a volala. Vše od paní T. všecky ty impulsy, byli jsme se podívat v té škole pro ně v Olomouci, jak se s těma dětma pracuje v tom vyučování prostě že oni opravdu, když řeknou, že venku prší, mám ten deštník, ne deštník na obrázku, ale opravdový deštník, aby to viděla, aby věděla k čemu slouží. A je to tak, a vlastně po celé třídě byly nalepené kartičky, pomůcky, aby ona k tomu měla přístup, prostě včecky tady ty věci. Máme zavedený pojmový deníček. Byli jsme tam asi čtyřikrát.

15) Kdo vám tuto možnost nabídl?

My jsme si to sami jako, to jsem tam byla já s ředitelem a zástupkyně, to vždycky byla domluva, když oni k nám přijeli, protože si myslím, že ty vztahy jsou nadstandartní, že opravdu to dobře funguje, buď jsme přijeli na jeden den, potom jsme tam byli dva dny. Viděli jsme tu přímou práci s těma dětma, jak to oni v té třídě mají, a to právě to polepení těma kartičkama, kdejaký

prostor v té třídě tak opravdu vyplňovala nápověda, aby to měli před očima, když to neslyší, nebo jako slyší vědí, aby si prostě mohli opakovat. A je to pravda, protože ta E., takhle v té češtině si osvojila 89% věcí. Tím opakováním, navíc v tom českém jazyce jsme zavedly ten slovníček pojmů, to jsem viděla taky tam, do každého předmětu jsme ho zavedly. Normálně složka, vytiskly se obrázky, napsalo se, co to znamená ten obrázek a do závorky slova příbuzná, hlavně u těch vyjmenovaných slov.

16) Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Takže na paní T., s kolegy ti, co tam učí, tak to probíráme, když něco a samozřejmě ředitel školy, ten teda jako první, buď poradí ředitel, nebo teda kontaktuju paní T.

17) Jakými způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? (Myšleno vše od školení, konverzace s kolegy, hospitace v hodinách, SPC…)

Knihy nečtu :-D, nerada čtu takové knížky, to já spíš tak tou praxí. Knížka je knížka a kontakt s dítětem je kontakt s dítětem. Internet ještě používám na pracovní listy, to ano. Najdeš tam něco pro sluchově postižené, ty taky sem tam využívám, nebo jsem využila, ale mě se nejvíc líbí, ten výukový portál Třebíč, jestli to znáte, sice to není úplně pro sluchové. Ten je úplně supr. Z tama si stahuji, sice si to pak ještě upravím, podle toho, jak vím, že to zvládne. Někdy jsem musela v tom českém jazyce to učivo osekat na to minimum, aby věděla ten základ, protože ji tvoření vět dělá problém, ale ona se snaží. Tam pak záleží i na práci té asistentky, jak s ní pracuje a ten slovníček pojmů tem se paní T strašně líbil, to si nenosila domů, to měla jen v té škole a na přestávky a do družiny. Pak teda ti kolegové a děláme hospitace v hodinách mezi sebou. A tak nějak ty poznatky sbírám, sem tam někdo něco pochytám od ředitele, od kolegů, paní T., od pracovníků v té škole v Olomouci. Byli jsme se podívat v Montessori škole, zážitek dobrý na kladné i záporné, byli jsme se podívat i u R. H., protože využívá taky techniky montessori ve škole, využívají spoustu těch pomůcek, které se dají využít a máme spoustu těch pomůcek montessori objednaných, co ta E využívá. Máme jednu, co to má vystudované tu montessori, ono je to školení drahé a pomůcky jsou taky drahé. Máme do zeměpisu pomůcky, do českého jazyka, do dějepisu…třeba husitské války, tak máme miniaturní husitské zbraně, ona si to osahá. Takové to školení, teď nám toho moc nenabízelo, ani si nepamatuji, kdy jsem byla na nějakém školení. Pomůcky si taky vyrábím sama, zalaminuji, no sama máš Pinterest a co je dobrý portál, kde si koupíš úplně levné pomůcky, tak je ta Učitelnice, tam hodně koukám, jsou

tam super věci pro ni, už ji znám, už vím, co ji bude odpovídat. Hodně věcí do té češtiny tam je a ty jsou bomba. A potom co je na facebooku, kartičky z naší vesničky, třeba vyjmenovaná slova, to je za pár korun, to si koupím i sama na to nepotřebuju školu, třeba s těmi vyjmenovanými slovy můžeš dělat takový věci, máš u toho návod, co s tím všechno můžeš dělat.

18) Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?

Jak se s tím dítětem pracuje, co mu pomůže, jak mu nejlíp tu výuku zpříjemnit, metody, pomůcky.

19) Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Ze začátku ředitel posílal nabídku vzdělávání, ale od té doby, co to tady v Jeseníku nedělá paní D. a přešlo to do Olomouce na gymnázium, tak tam toho moc není. Takže říká, že si můžeme sami najít na internetu, nějaké workshopy nebo vlastně ta školení, ale tady pro ty sluchově postižené toho moc není.

20)Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

Nejvíce si vyhledávám sama, ale jak říkám, na sluchové toho moc není, takže to musíte vyhledávat tak podprahově, co by se mohlo hodit z jiných školení.

21) Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

Všechno, co jsem zjistila, všecko bylo na místě, to člověku pomůže, protože když nevíš. Tam budu mluvit a bude otočená zády, vím, že když má ty baterky, tak mě slyší, když je nemá, tak si tam můžu vykládat, co chci a prostě mě slyšet nebude. Vím, že od ní nemůžu stát dvacet metrů a volat na ni, nebude mi rozumět, co říkám. Ale jak říkám, na sluchové toho školení moc není. Máme štěstí s tím SPC, to hodně pomohlo. Jinak sbíráš, kde to jde :-D

22) Uvítal/a byste nějaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením a proč?

Nějaké školení, workshop, kde si to můžu zažít.

23) Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

Jaké pomůcky, je spousta možností těch pomůcek, které by člověk mohl mít, ale ta dostupnost prostě, a navíc nevíš, co by ji pomohlo. A víc těch školení, protože opravdu těch školení, tady pro ty, tady na to, jak zacházet tady s tímto dítětem, ta by to bylo. A fakt aby si člověk, mohl ty pomůcky osahat, mohl se podívat, že je sice moc hezké, že pošlou nabídku pomůcek, ale když ji nevidíš, pak si to objednáš a víš, že to stojí za …To je i u učebnic, u všeho možnýho, že to k ničemu není ty pomůcky.

A teď přemýšlím, ještě něco ohledně kariérového poradenství, třeba vím že chce E. dělat kadeřnici a to nemůže, sice je to spíš pro výchovné (to jsem taky), ale i ten třídní učitel potřebuje čerpat někde informace, kam ji směřovat. No ale ten stát nic moc neposkytuje, já chápu že v těch městech je toho spousta…, ale tady prostě není nic. A když ti do mailu přijdou ty webináře a tady toto, tak tam není absolutně nic, já jsem se minule přihlásila na webinář o logopedii a po půl hodině jsem to vypla, jsem si říkala, co tahle baba chce lidem vykládat, hrůza, hrůza…kdyby to bylo záživný, to vůbec nebylo…ukazovala obrázky, jak má děcko vypláznout jazyk, jak ho mám chytnou za jazyk… to vůbec nesmím, to můžeš maximálně lžičkou, mám státnice z logopedie, ale tohle bych neudělala.

24) Od koho vám do emailu chodí nabídky na webináře?

Nějaké mi chodí od agentur, kde už jsem na nějakém školení byla a pak od MAPU to je přes školství, byla MAP II a teď už je MAPIII, ale zatím nic na sluchové postižení, jestli se ptáte na toto.

25) Odkud jste se dozvěděla, že E. nemůže dělat kadeřnici?

Probírali jsme to s SPC a taky od ostatních výchovných poradců pro neslyšící.

26) Je ještě něco, co vás k tomuto tématu napadá?

Teď asi momentálně nic, kdyby mě ale něco napadlo, spojím se s vámi :-D

Příloha č. 5: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 4

1)Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Magisterské 1. stupeň základních a speciálních škol v Olomouci, já jsem byla poslední rok, pak to zrušili a teď to prý zase otevřeli.

2) Počet let pedagogické praxe?

Počkej kolem dvaceti, kluk má dvacet dva, takže 23.

3) Měl/a jste někdy ve své třídě žáky se sluchovým postižením, specifikujte s jakým?

Ne, letos poprvé. Podle zprávy se jedná o oboustrannou percepční nedoslýchavost charakteru SHALLOW SLOPE, kolik je ztráta nevím. My nesmíme mít založené u sebe zprávy, tak snad si to dobře pamatuji.

Ve škole, kde učíte, působíte, ne kterém stupni?

Na prvním.

5) Jak dlouho vedete třídu, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Jeden rok.

6) Jaký stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání mu byl přiznán?

IV stupeň

7) Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Ano

8) Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

Na konec školního roku ředitelem školy.

9) Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Jak bude nutné přizpůsobit metody a organizaci výuky. Jak to budu dělat, jak to budu organizovat a jaké pomůcky budu potřebovat, jestli bude potřebovat něco jiného, než máme pro jiný děcka. Ale úplně první mi blesklo, jak zorganizuju tu třídu, jak ho budu učit, když on neslyší a jak budu učit ty ostatní, jestli to nějak udělám.

10) Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Z doporučení z SPC logopedické Olomouc pobočka v Jeseníku

11) Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Na pana ředitele, on s ním má řečovou výchovu, takže nějak to taky spolu řešíme. A pak na tu Kačku z SPC, ona je logopedka, já ji znám i osobně, takže ji věřím.

12) Jakými způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? (Myšleno vše od školení, konverzace s kolegy, hospitace v hodinách, SPC…)

Mám vystudovanou surdopedii, takže třeba naslouchadlo víme, jak nasadit, jak funguje, nefunguje, ale když je nemá, tak hodně odezírá. Co se týče umístění žáka, toho jsem si posadila k sobě, ať ho mám, co nejblíž u sebe, aby mi na tu pusu viděl, protože teď už nosí sluchadla, ale pořád odezírá, takže jsem si ho posadila podle vlastního uvážení. Ale začátky byly těžké, už měl odklad, takže nastoupil do první třídy, do školky moc nechodil, slovní zásoba byla strašně malá. Něco sama, zkouším například používat pomůcky, které už máme, máme takovou aplikaci na tabletu, to bylo pro jiného žáčka, a tam jsou obrázky, on to zmáčkne, říká mu to, co to je a on to opakuje. Nebo ve sborovně holky s něčím taky napoví, když mají nějaké dobré pracovní listy, nebo co by bylo jednodušší na to procvičení, protože jsme fakt začínali od malička jo, tak třeba od té paní Ivany Vlkové, spoustu krásných věcí, ona vydala takové sešitky, je tam třeba na sluchové vnímání, předmatematické představy, na pozornost, na rozvoj schopnosti, jsou tam fakt pěkné pracovní listy, a i z toho mu třeba dávám, to už jsem byla zoufalá, tak tohle poradily. Nebo hodně z té Veselé chaloupky, taky jsou tam pěkné věci na internetu. Něco teda SPC, tam bylo doporučení, jak s ním pracovat. Jak s ním začít mluvit, protože ze začátku moc nemluvil, tak tam byla gymnastika mluvidel, obrázky, mluvit podle obrázků. A byla tam i nějaká doporučená literatura, pamatuji Katalog podpůrných opatření, do něj jsem se koukala, a jsou tam dobré věci. DVPP jako školení a workshopů mám hodně, ale na sluchové postižení jsem žádné nenašla. Takže jsem absolvovala nějaké, které mi částečně nějak pomohly, třeba jsem byla na školení zaměřené na komunikační dovednosti předškolních a mladších školních dětí, tam něco čerpám, při té rozvoji řeči, a pak jsem byla na workshopu to bylo něco na téma psychomotorické a pohybové didaktické hry ve výuce, ale sluchové postižení, tam úplně nebylo, ale nějaké ty metody, hry, se mi líbili, tak jsem si říkala, že to vyzkouším. Teď ještě vzpomínám přednášku naší kolegyně, byla zapálená do montessori a absolvovala toto školení, z toho se

nakoupily nějaké pomůcky, a ona nám vyloženě udělala přednášku, kdy v naší učebně na stoly rozložila ty pomůcky a ke každé řekla, co to je, k čemu to je a jak s tím pracovat. A pak internet, když si s něčím nevím rady, tak se snažím dohledat informace na internetu. Hodně ještě pracuji s datakabinetem, tam jsou taky nějaké pracovní listy. Pak jsem ještě byla na školení, které se týkalo SPU, tak z toho něco čerpám a už jsem i používala různé pracovní sešity pro tyto žáky, třeba Šimonovy pracovní listy, tak ty taky teď používám.

13) Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?

No vyhledávala jsem něco, co by bylo zaměřeno na metody aktivního vyučování, strukturalizaci a organizaci výuky, jak ho nejlépe zapojit do kolektivu, jak mu uzpůsobit podmínky vzdělávání, aby se mohl, co nejlépe začlenit do kolektivu a předešlo by se stresu a pak na rozvoj té slovní zásoby a pomůcky, pracovní sešity.

14) Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Posílá ředitel nějaké nabídky, ale tam jsem zatím žádné úplně zaměřené na žáka se sluchovým postižením nenašla, vybereš si, co bys tak potřebovala, co by se mohla pro výuky s ním hodit, pak mi něco chodí od agentur, kde už jsem byla. No a tak různě na internetu, nebo od kolegyň, nebo z doporučení tam byly ty knihy.

15)Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

Nejvíc dám na kolegyně, pak vždy očekávám, že mě bude informovat SPC v doporučení, alespoň o nějaké dostupné literatuře.

16) Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

Získané informace hodnotím kladně, nejvíce asi od paní z SPC a z internetu a pak kolegyně, to taky někdy pomůže. Takže to nějak splácáš, musíš. Mrzí mě ta DVPP, že nejsou zaměřená na ty sluchové, to prostě vyhledáváš, co by ti mohlo pomoct, tak nějak po kouskách.

17) Uvítal/a byste nějaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením a proč?

No, tak na tohle, už jsem tak trochu odpověděla :-D, nějaká ta přednáška nebo workshop zaměřený přímo na práci s těmito dětmi, bylo by to fajn, zažiješ si to a i z hlediska toho, že by se tam setkali ti, co učí tyto děti, a tak nějak bychom si povyměňovali info.

18) Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

No asi na to, co mě teď nejvíc tíží, a to je rozvoj těch komunikačních dovedností, rozvoj slovní zásoby, metody k tomu určené, a tak.

19) Je ještě něco, co vás k tomuto tématu napadá?

Zrovna teď nic, bylo to i tak vyčerpávající :-D

Příloha č. 6: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 5

1)Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Magisterské.

2) Vzdělání v oboru speciální pedagogika:

Mám speciální pedagogiku pro 1. stupeň, plus mám dodělanou státnici na specifické poruchy učení, jako by navíc jsem si dodělala…Brno Masaryčka. Studium jsem si dodělávala při práci, dálkově.

3) Počet let pedagogické praxe?

Třicet let, od osmnácti jsem ve školství.

4) Ve škole, kde učíte, působíte, ne kterém stupni?

Na prvním.

5) Měl/a jste někdy ve své třídě žáky se sluchovým postižením?

Ne, toto je první, má oboustrannou nedoslýchavost na obou uších přes 90%.

6) Jak dlouho vedete třídu, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Tři roky.

7) Jaký stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání mu byl přiznán?

IV. stupeň

8) Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Ano, napřed jednoho, od čtvrté třídy mám dva, protože mám žáka s LMP.

9) Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

U zápisu, tenkrát byla bez naslouchadla, teprve to bylo v jednání s nějakou neziskovkou, že si na něho bude přes prázdniny zvykat. Dozvěděla jsem se to od ředitelky, já tu třídu podědila, protože tam bylo LMP a sluchově postižená, a protože stávající učitelka neměla specku, tak mě tam dala, takže na konci školního roku, jak se rozdělovaly úvazky. A než ke mně přišla měla jsem určitě sezení s paní z SPC a ještě tam měla někoho na praxi. Dvě přifrčely z toho centra.

10) Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Slovní zásoba, jak to bude, jak by se s ní člověk domluvil. Vyřešit takové ty věci, co bylo potřeba, kde se posadí, ona slyší na to jedno ucho lépe, takže seděla trochu z úhlu, aspoň ze začátku to tak bylo, to už jsme si řekly s ní s paní z SPC, a pak to mluvení, jak se s ní domluvit, aby ona z toho něco měla.

11) Kdo vás seznámil s obsluhou sluchadla?

Nikdo, matka nechtěla, abysme s ním pracovali, takže když se zjistilo, že nejde, tak se volalo domů a on někdo přišel vyměnit baterky. Ale to se stalo tak jednou, bývalé učitelce, mně zatím ne.

12) Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Něco od paní Tiché, pak jsem si vytáhla nějaká skripta, na Surdo jsme měli takovou blondýnu, už si nepamatuju, jak se jmenovala, ale na fakultě přednášela a pak s ní bylo i nějaké sezení, takže jsem s ní byla na DVPP s ní, byla tady v Jeseníku. To bylo DVPP na sluchové, to teda nebylo úplně na sluchové, ona to měla celkově jako komunikaci a já jsem na ní šla, protože jsem s ní už měla surdo, tak jsem na ní šla. Vitásková to byla…na to DVPP jsem byla na Vitáskové a jinak jsem čerpala z těch skriptiček. A na tu Vitáskovou a to bylo na komunikaci s nima, tam jsem měla pár dotazů.

13) Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Na paní T. z SPC, ale kdybych hodně potřebovala nebála bych se klidně obrátit na paní Vitáskovou, při tom DVPP říkala, že se na ni můžeme obrátit, kdybychom něco potřebovali, tak já bych to asi zkusila, s tím já mám ale zkušenost dobrou, když se něco potřebovalo, tak oni jsou ochotní. Nebo to třeba říkala Pipeková na fakultě, že kdybyste něco potřebovala, tak se obraťte. Já i když jsem studovala ty vady, jako by navíc, tak taky říkali, že když bude potřeba, tak se obracejte. Takže kdybych měla kontaktovat Bartoňovou, tak bych se toho nebála. Vím, že když někdo napsal, tak hned odpověděli a použili z praxe příklad…

14) Jakými způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? (Myšleno vše od školení, konverzace s kolegy, hospitace v hodinách, SPC…)

Takový ten učitelský nějaký, to se nejmenuje Učitelské noviny, ale je to takový ten časák, tam se sem tam něco najde, je to takové obecně, ale sem tam píší i sluchových, tam jsou všichni popsaní, snad Školské noviny, asi Školství. Pak Katalog podpůrných opatření mi dávala paní z SPC. A kolegyně má o ročník níž sluchově postiženého chlapce, tak sem tam chodíme nakouknout vzájemně, někdy diskutujeme co a jak. No a pak ta Vitásková, já už jsem ji měla na nějakém semináři na surdo, tak jsem pak na ní šla. A ona měla i něco venku, ona měla, to byly takové jako, takové ty hry v přírodě surdo, oni tam byli všechny, já má totiž instruktorák a my jak jsme ho dělali, tak jsme měli týden školení a všichni si tam ty svý specifika a ona tam mělo to surdo taky, to jsme měli někde na horách před deseti lety a zase tam měla zásady komunikace s nima, to bylo na surdo zaměřené, sportovně, my jsme měli všechny ty, nejvíc to bylo na tělesné postižení, ale jinak to bylo na všechny. Taky čerpám z výšky z těch poruch učení, ona se celkově ta reedukace poruch učení dá navléct na to sluchové postižení, pravolevá orientace, zrakovky to oni potřebují podporovat tyto funkce. Pak teda paní z SPC nějaké pracovní listy, nebo si to sama najdu, mám na starosti právě materiály na reedukace úplně všeho, takže z toho si najdu, máme takovou místnost a tam je úplně všechno. To vyhledávám a nakupuji pro všechny, takže tam toho je hodně na SPU, tak to si z toho vytáhneš, co potřebuješ.

A kde čerpáte nápady na nové materiály?

Tak různě brouzdám po internetu, něco od bývalých kolegyň ze speciální školy, ale spíš hledám na internetu. Nějaké nápady jsou z PPP z doporučení i pro jiné žáky, jde to právě kolikrát použít i na rozvoj dovedností i pro toho sluchově postiženého.

15) Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?

Na komunikaci, rozvoj slovní zásoby, nějaké ty pomůcky.

16) Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Paní T. z SPC, ona mi dávala i materiály, posílala mi plno materiálů. Jak s nima komunikovat, kde a co, jak s ní pracovat, co bude nejlepší. A pak jsem si sama hledala, něco ředitelka, ale stejně, jak už se něčeho zúčastníš, tak už ti s tama posílají sami nabídky, takže si to sama lovím.

17)Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

Asi to SPC, přece jen by měli mít větší přehled a pak sama, to co potřebuji.

18) Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

No určitě by nějaké mohlo být, ale když si vezmu, že je jich tak málo na těch běžných základkách, tak nejspíš speciální školení dělat nebudou. Takže asi to bude muset stačit, vždycky by to mohlo být ale lepší. Vzhledem k tomu, že asi není taková poptávka, tak ani nečekám, že by jako něco bylo. Mně by se třeba líbilo něco sportovního, protože oni se z toho docela často vylučují, ale neměli by, ale děje se to. Něco málo se objevilo při té APĚ, jak ten Ješina to tady dělal, znáte to? Tam se taky objevila nějaká komunikace s nima, jak oni v té vodě, že si to to sluchadlo oddělá, že by právě měli chodit všude, ale byly tam zase takový aktivity trochu ponížený, jenom aby se seznámil s tou vodou, aby získal jistotu, když by tam spadl, že se neutopí, nemusí zrovna ovládat kraula, ale že se neutopí. To jsem taky absolvovala, to by se taky dalo dát do toho vzdělávání. APA to taky podporuje, my ji míváme pořád, na celém Jesenicku spolupracuje několik let a může to být jakýkoliv druh postižení tělesné, zrakové, jakékoliv…měli jsme i jednou ve škole tu ukázku, měli jsme ji celý den. Taky jsem byla na APĚ v Olomouci, jak měli ten uváděcí seminář, to měli sluchové na lyžích, ale dělali úplně všechno. Takže s nimi mám taky velmi dobré zkušenosti, vždycky když jsem potřebovala, tak jsem zavolala Ješinovi a ten mi řekl všechno, co bylo potřeba. Dalo se zavolat, jakékoliv pomůcky, všechno, dalo se domluvit. Ale jinak jezdí z Olomouce i sem, ten projekt se navlékl na tu Masnu a tam to probíhá v tělocvičně, je to zaměřené na různé sportovní aktivity, můžou tam přijít různí učitelé. Pro sluchové jsme třeba měli velký balón vibroval a hráli jsme takový upravený volejbal, a tam se taky dalo zeptat na ledasco.

19) Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala?

Za mě to je asi dostačující, ta APA třeba stále ještě probíhá, tam se dá na hodně věcí doptat, probíhá to jednou měsíčně a vždy je to na něco speciálně zaměřeno plavání, přeskoky, jak jim zpestřit tělocvik…A pak něco najdu na internetu, s paní z SPC spoustu věcí diskutujeme, je hodně vstřícná, za mě je toho asi dost. Ale každé školení je dobré, když se něco nového dovíš.

20) Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

Možná nějaké nové metody do češtiny, do matiky…víš co, všechno, co je nového se hodí.

21) Je ještě něco, co vás k tomuto tématu napadá?

Asi ne…teď zrovna ne.

Příloha č. 7: Přepis rozhovoru s učitelkou č. 6

1)Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Magisterské, mám vystudovanou Přírodovědeckou Fakultu, UPOL, obor Biochemie. Teď si dodělám na CCV UPOL doplňující pedagogické studium zaměřené na přípravu učitelů 2. stupně ZŠ a SŠ.

2) Vzdělání v oboru speciální pedagogika:

Nemám žádné.

3) Počet let pedagogické praxe?

Tři.

4) Měl/a jste někdy ve své třídě žáky se sluchovým postižením?

Ne, až teď, nedoslýchavé. Ztráta sluchu je něco okolo 90%, tuším, jedno ucho je trochu méně.

5) Jak dlouho vedete třídu, kde je vzděláván žák se sluchovým postižením?

Nevedu, nejsem třídní, pouze tam vyučuji chemii, fyziku a přírodopis, prvním rokem.

6) Na jakém stupni základní škole učíte?

Učím na druhém, ale částečně i něco málo na prvním.

6) Jaký stupeň podpůrného opatření ve vzdělávání mu byl přiznán?

IV. stupeň

7) Máte ve třídě přiděleného asistenta pedagoga?

Ano.

8) Kdy a jakým způsobem jste se dozvěděl/a, že budete vzdělávat dítě se sluchovým postižením?

Při nástupu do zaměstnání, v přípravném týdnu mě informovala ředitelka školy, následně třídní učitelka.

9) Co vás první napadlo, že potřebujete zjistit o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Jak budu pracovat s tímto žákem, jak jsou nápomocné asistentky. Jakým způsobem budu vysvětlovat teorii, když tito žáci mají menší slovní zásobu. Kde seženu informace.

10) Kde nebo od koho jste zjistila odpovědi na své prvotní otázky týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Ve škole od učitelů, co už tam učí, od třídní učitelky, od asistentky a z doporučení SPC.

11) Na koho nebo kam se v případě pomoci při vzdělávání žáka se sluchovým postižením obracíte?

Na asistenta pedagoga, třídní učitelku nebo SPC.

12) Jakými způsoby získáváte informace o specifikách vzdělávání žáka se sluchovým postižením? (Myšleno vše od školení, konverzace s kolegy, hospitace v hodinách, SPC…)

Informace si vyhledávám sama na internetu, četla jsem tam i nějaké diplomové, bakalářské práce, které mě zaujaly, nebo se snažím vyhledat různá školení. Těchto školení však není mnoho a nejsou cíleně zaměřena na problematiku žáků se sluchovým postižením, takže sem tam něco z toho využiji, nebo se zeptám, pokud je to k tématu. Nejcennější jsou informace od kolegů a od asistentek. Také máme na škole možnost hospitace v hodinách ostatních kolegů, takže jsem se byla podívat, jak s žákyní pracují mí kolegové.

13) Na jakou oblast, týkající se vzdělávání žáka se sluchovým postižením, bylo získávání informací zaměřeno, co přesně jste se chtěl/a dozvědět?

Jak s těmito žáky pracovat, na co se zaměřit, aby výuka byla efektivní. Jaké pomůcky se osvědčily, jaké metody jsou nejvhodnější.

14) Kde jste získávala informace o možnostech dalšího vzdělávání, z něhož můžete čerpat poznatky o vzdělávání žáka se sluchovým postižením?

Vyhledávám si je sama. Vyhledávám různé webineráře, školení, studuji literaturu zaměřenou na inkluzivní vzdělávání, nebo přímo sluchové postižení. Dodělávám si pedagogické minimum, kde v rámci předmětu speciální pedagogiky jsme řešili tuto problematiku, ale informace ohledně sluchového postižení byly spíše obecného charakteru. Paní třídní mi doporučila Katalog podpůrných opatření a nějakou metodiku od Potměšila k načtení.

15)Využíváte-li více zdrojů, který preferujete?

Jak už jsem řekla vyhledávám si je sama, podle toho, co zrovna potřebuju, někdy se bavíme i o různých akcích nebo školeních na pedagogických poradách, když tak přemýšlím, tak i třeba o dostupné literatuře, když někdo vynese nějaké problém k diskuzi.

16) Jak jste spokojena s možnostmi dalšího vzdělávání zaměřeného na specifika ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením z hlediska uspokojení vaší vzdělávací potřeby v této oblasti?

Informace přímo z literatury pro mě nejsou velkým přínosem, nebyl pro mě ani velký přínos předmět speciální pedagogika v rámci mého studia. Jinak těch možností moc není, hodně jsem získala od kolegů a vlastní zkušeností.

17) Jaké způsoby dalšího vzdělávání, ze kterého můžete čerpat informace potřebné ke vzdělávání žáka se sluchovým postižením, byste uvítala?

Širší nabídku seminářů, doposud jsem žádné nenašla. Školení ze strany SPC, kde by jasně řekli, jak postupovat, jaké pomůcky, vše konkrétně k jednotlivému žákovi, nejen teoreticky a širokoúhle. Uvítala bych také vzdělávání o sluchových vadách, abych věděla, jak to funguje, nebo co spíš nefunguje.

18) Na jakou oblast vzdělávání žáka se sluchovým postižením by toto vzdělávání mělo být zaměřeno, co byste se chtěl/a v rámci tohoto vzdělání dozvědět?

Vzdělávání by se mělo zaměřit na sluchové vady. V rámci vzdělávání bych se také chtěla dozvědět metody práce se žáky se sluchovým postižením.

19) Je ještě něco, co vás k tomuto tématu napadá?

Teď zrovna nic.

Příloha č. 8: Ukázka pomůcek do výuky žáka se sluchovým postižením

Š
M
L
O
I
E

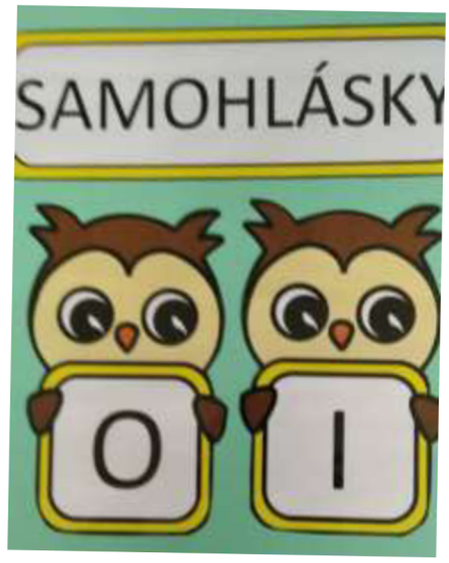
SAMOHLÁSKY
O
I

OBOJETNÉ
F
L

TVRDÉ
dy

KDYŽ JSEM NA NĚCO, CO UMÍM DOBŘE PYŠNÝ.
NESU SE JAKO
RÁD PLNÍM ÚKOLY VČAS A RYCHLE.
JSEM PILNÝ JAKO
DOKÁŽU SE RYCHLE PŘEMÍSTIT.
JSEM RYCHLÝ JAKO
SVÉ KAMARÁDY MÁM MOC RÁD.
JSEM VĚRNÝ JAKO
PŘEČETL JSEM SPOUSTU KNÍŽEK A ČLÁNKŮ.
JSEM MOUDRÝ JAKO
NĚKDY NĚCO NECHÁPU A NĚČEMU NEROZUMÍM.
JSEM HLOUPÝ JAKO
SNAŽÍM SE BÝT POTICHU.
JSEM TICHÝ JAKO

1. PODSTATNÁ JMÉNA
2. PŘÍDAVNÁ JMÉNA
3. ZÁJMENA
4. ČÍSLOVKY
5. SLOVESA
6. PŘÍSLOVCE
7. PŘEDLOŽKY
8. SPOJKY
PROTO
SPOJKA
SLOVESO
JESTLIPAK
SLOVESO
ČÁSTICE
SPOJKA
JAKMILE
ČÁSTICE
ČÍSLOVKA
SPOJKA
TENTÝŽ
PODSTATNÉ JMÉNO
PŘÍSLOVCE
PŘÍDAVNÉ JMÉNO
SLOVESO
PŘÍSLOVCE
SPOJKA
SLOVESO
VY
ČÍSLOVKA
ZÁJMENO
PŘÍDAVNÉ JMÉNO
TY
ZÁJMENO
PODSTATNÉ JMÉNO
PŘÍSLOVCE
JEDNA
ZÁJMENO
ČÍSLOVKA
PŘÍDAVNÉ JMÉNO
AŤ
SPOJKA
SLOVESO
ČÁSTICE

POPIS
MŮJ DŮM

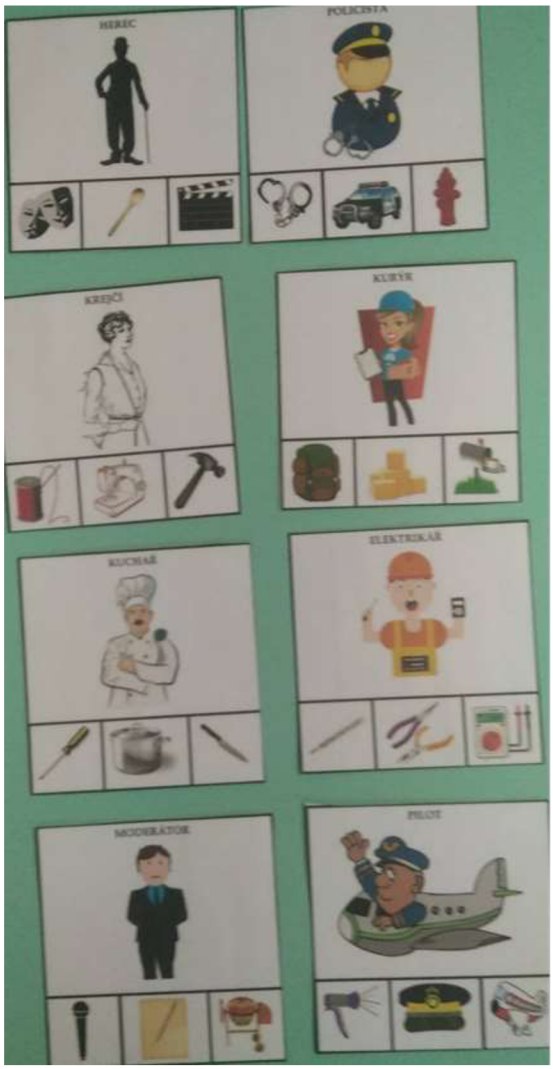
HEREC
POLICISTA
KREJČÍ
KURYR
KUCHAŘ
ELEKTRIKÁŘ
MODERÁTOR
PILOT

B

obyčej
dobytek
bydlit
byt
obyvatel
být

B
kobyla
býk

Přídavná jména - slova protikladná
studený
pomalý
lživý
neohrabaný
nemocný
rychlý
mrštný
černobílý
tvrdý
nový
měkký
pravdivý
teplý
zdravý
starý
barevný
pěkný
důkladný
blasitý
falešný
prázdný
hluboký
hrubý
plytký
smutný
pozdní
mokrý
časný
prudký
horní
dolní
matný
plný
čistý
průzračný

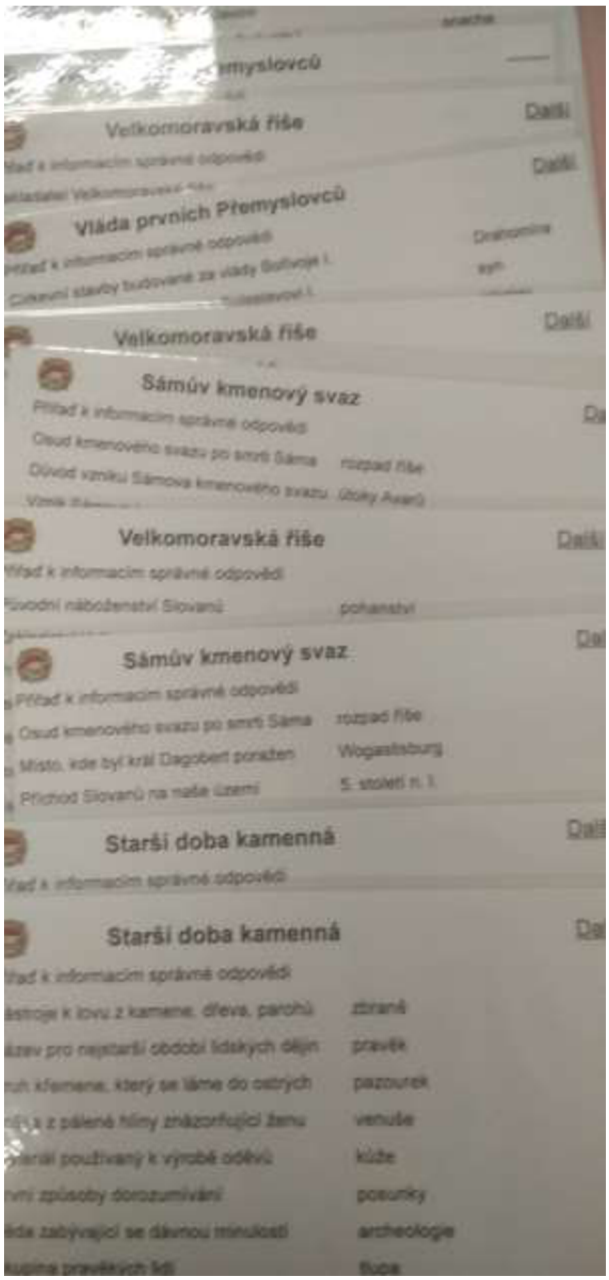
Velkomoravská říše
Další
Vláda prvních Přemyslovců
Sámův kmenový svaz
rozpad říše
Wogastisburg
5. století n. l.
Starší doba kamenná
zbraně
pravěk
pazourek
venuše
kůže
posunky
archeologie

DEN VĚROZVĚSTŮ CYRILA A METODĚJE
5.7.
Státní svátky, kdy si každoročně připomínáme příchod slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu v roce 863.
Pohyblivý svátek: NE
SVÁTEK PRÁCE
1. MÁJ
1.5.
První květen neboli První máj je spojený se dvěma svátky: První máj (svátek zamilovaných) a Svátek práce. Na První máj se zamilované páry líbají pod rozkvetlou třešní.
Pohyblivý svátek: NE
Tradice: stavění májky, loučení se zimou a vítání jara.
DEN OBNOVY SAMOSTATNÉHO ČESKÉHO STÁTU
1.1.
V tento den si připomínáme vznik samostatné České republiky. Stalo se to 1.1.1993. Tento svátek se slaví až od roku 2001.
Pohyblivý svátek: NE

Den boje za svobodu a demokracii
17.11.
Den boje za svobodu a demokracii si připomínáme 17. listopadu. Tento den slavíme i Mezinárodní den studentstva, který připomíná události v Praze v roce 1939, kdy bylo i popraveno devět představitelů studentských organizací. Den za svobodu a demokracii odkazuje i k událostem 17. listopadu 1989.
Pohyblivý svátek: NE
Den české státnosti
28.9.
Tento den slavíme památku svatého Václava, knížete českých zemí, který byl pravděpodobně roku 935 v tento den zabit svým bratrem Boleslavem ve Staré Boleslavi, jeho otcem, u dveří kostela. Tento čin byl velmi odsuzován, protože se jednalo nejen o bratrovraždu, ale také o porušení zákona pohostinnosti.
Pohyblivý svátek: NE
Den vzniku Československa
28.10.
28. října 1918 byl vyhlášen samostatný československý stát jako jeden z nástupnických států Rakouska-Uherska. Prvním prezidentem ČSR se stal Tomáš G. Masaryk.
Pohyblivý svátek: NE

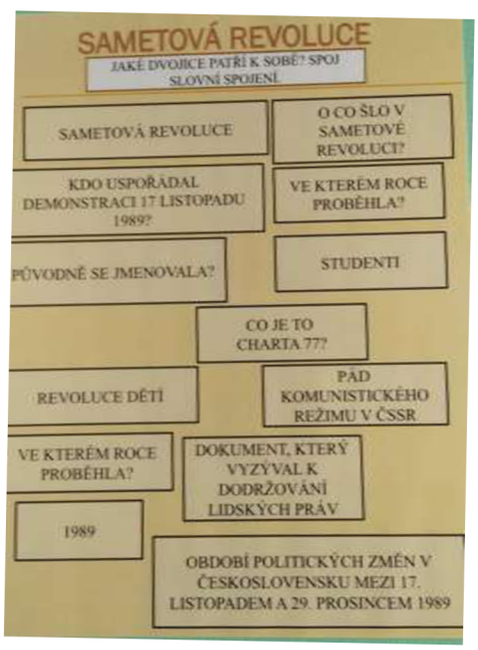
SAMETOVÁ REVOLUCE
JAKÉ DVOJICE PATŘÍ K SOBĚ? SPOJ SLOVNÍ SPOJENÍ
SAMETOVÁ REVOLUCE
O CO ŠLO V SAMETOVÉ REVOLUCI?
KDO USPOŘÁDAL DEMONSTRACI 17 LISTOPADU 1989?
VE KTERÉM ROCE PROBĚHLA?
PŮVODNĚ SE JMENOVALA?
STUDENTI
CO JE TO CHARTA 77?
REVOLUCE DĚTÍ
PÁD KOMUNISTICKÉHO REŽIMU V ČSSR
VE KTERÉM ROCE PROBĚHLA?
DOKUMENT, KTERÝ VYZÝVAL K DODRŽOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV
1989
OBDOBÍ POLITICKÝCH ZMĚN V ČESKOSLOVENSKU MEZI 17. LISTOPADEM A 29. PROSINCEM 1989

MODERNÍ DĚJINY
BÖHMEN UND MÄHREN
Protektorát Čechy a Morava
Kartičky - události
ivi
1. září 1939
Začátek 2. světové války – napadení Polska
Polsko
27. květen 1942
Atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha
Atentát
DVA PROTI ŘÍŠI
Heydrich obrátil svou tvář s dlouhým, ostrým nosem a stále překvapeným výrazem k muži, který ho měl zabít. ... Gabčík zaťal zuby. Tak jednoduché. Stiskl spoušť. Ozvalo se cvaknutí. Nic víc. Jan Kubiš ztuhl v očekávání salvy projektilů. Svaly měl napaté, jak se mercedes blížil k Josefovi na vrcholu zatáčky. Pravou rukou sáhl do aktovky a pevně uchopil jednu z bomb.

Anotace

	Bc. Darina Bergerová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Ivana Pospíšilová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Informovanost pedagogů o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením na běžných základních školách
Název v angličtině:	Information of pedagogues about the specifics of education of pupils with hearing in ordinary primary schools
Anotace práce:	Diplomová práce s názvem *„Informovanost pedagogů o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením na běžných základních školách“*, jejímž cílem je zjistit způsoby dalšího vzdělávání, jež využívají učitelé na běžných základních školách k získávání informací o specifikách vzdělávání žáků se sluchovým postižením. První kapitola teoretické části je zaměřena na inkluzivní vzdělávání, inkluzivního učitele jeho kompetence a postoje k inkluzivnímu vzdělávání. Druhá kapitola popisuje vzdělávání učitelů s primárním zaměřením na celoživotní vzdělávání učitelů. Následující třetí kapitola uvádí podporu učitelů při vzdělávání žáků se sluchovým postižením školským poradenským zařízením, školním poradenským pracovištěm a rodiči. Čtvrtá kapitola se zabývá výukou žáka se sluchovým postižením. V praktické části je uvedena metodologie kvalitativního výzkumu, charakteristika výzkumného souboru, analýza a interpretace dat, závěry výzkumu zaměřující se na objasnění vytyčeného cíle. Výzkum byl uskutečněn pomocí kvalitativní metody formou rozhovorů.

Klíčová slova:	inkluzivní vzdělávání, inkluzivní učitel, celoživotní vzdělávání, školské poradenské zařízení, školní poradenské pracoviště, žák se sluchovým postižením

Anotace v angličtině:	This diploma thesis called *"Information of pedagogues about the specifics of education of hearing-impaired pupils in ordinary elementary schools"*, the aim of which is to find out the methods of further education used by teachers in ordinary elementary schools to obtain information about the specifics of education of hearing-impaired pupils. The first chapter of the theoretical part is focused on inclusive education, the inclusive teacher's competence and attitude towards inclusive education. The second chapter describes teacher education with a primary focus on lifelong teacher education. The third chapter presents the support of teachers in the education of students with hearing impairment by school counseling facilities, school counseling workplaces and parents. The fourth chapter deals with teaching a student with a hearing impairment. In the practical part, the qualitative research methodology, the characteristics of the research group, the analysis and interpretation of data, the conclusions of the research aimed at clarifying the set goal are presented. The research was carried out using a qualitative method in the form of an interviews.
Klíčová slova v angličtině:	inclusive education, inclusive teacher, lifelong learning, school counseling facility, school counseling workplace, pupil with hearing impairment
Přílohy vázané v práci:	Souhlas s poskytnutím rozhovoru a s využitím informací získaných ze zaznamenaného rozhovoru Přepisy rozhovorů Ukázka pomůcek do výuky žáků se sluchovým postižením
Jazyk práce:	Český